

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

FACTORS AFFECTING THE CLASSROOM MANAGEMENT OF TEACHERS
UNDER THE SECONDARY SCHOOL SERVICE AREA OFFICE 4

นัทธา ชินนิตพัฒน์
NATTHA CHINNITIPAT

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2561

KMITL-2018-ED-M-218-027

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

FACTORS AFFECTING THE CLASSROOM MANAGEMENT OF TEACHERS
UNDER THE SECONDARY SCHOOL SERVICE AREA OFFICE 4

นัทธา ชินนิตพัฒน์
NATTHA CHINNITIPAT

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตรอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2561

KMITL-2018-ED-M-218-027

FACTORS AFFECTING THE CLASSROOM MANAGEMENT
OF TEACHERS UNDER THE SECONDARY SCHOOL
SERVICE AREA OFFICE 4

NATTHA CHINNITIPAT

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF
MASTER OF IN INDUSTRIAL EDUCATION IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION
FACULTY OF INDUSTRIAL EDUCATION AND TECHNOLOGY
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

2018

KMITL-2018-ED-M-218-027

COPYRIGHT 2018

FACULTY INDUSTRIAL EDUCATION AND TECHNOLOGY

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

หัวข้อวิทยานิพนธ์
มัธยมศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับ

นักศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

รหัสประจำตัว

นางสาวนัฐฐา ชินนิธิพัฒน์

ปริญญา

58603029

สาขาวิชา

ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต

พ.ศ.

การบริหารการศึกษา

2561

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญจันทร์ สีสันต์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพของการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 2. ศึกษาความคิดเห็นของครูระดับมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ที่มีต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียน 3. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 และ 4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูระดับมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 255 คน สุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามและมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 มีค่าความเชื่อมั่นระหว่าง .733 ถึง .911 และแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .942 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) แบบขั้นตอน (Stepwise)

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ครูมีความคิดเห็นต่อปัจจัยทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียนระดับมากที่สุด รองลงมา คือสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน บุคลิกภาพของครูภาวะผู้นำของครู และการนิเทศภายในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ 1. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพของครู (X_3) 2. ปัจจัยการนิเทศภายใน (X_5) 3. ปัจจัยสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน (X_1) 4. ปัจจัยด้านทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน (X_4) และทั้ง 4 ตัวแปรสามารถร่วมกันพยากรณ์การจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ได้ร้อยละ 47.60 เขียนเป็นสมการคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

$$\hat{Y} = .678 + .349(X_3) + .205(X_5) + .138(X_1) + .132(X_4)$$

$$\widehat{Z}_y = .327(Z_{X_3}) + .287(Z_{X_5}) + .138(Z_{X_1}) + .132(Z_{X_4})$$

Thesis Title	Factors Affecting The Classroom Management of Teachers Under The Secondary School Service Area Office 4
Student	Ms. Nattha Chinnitipat
Student ID.	59603029
Degree	Master of Education in Industrial Education
Program	Education Administration
Year	2018
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Pariyaporn Tungkunan
Thesis Co-Advisor	Assistant Professor Dr. Boonchan Sisan

ABSTRACT

The purposes of the study were 1. to study the classroom management of teachers under the secondary school service area office 4, 2. to examine the levels of factors affecting the classroom management of teacher under the secondary school service area office 4, 3. to investigate factors affecting the classroom management of teacher under the secondary school service area office 4, and 4. to forecast equation of factors affecting the classroom management of teacher under the secondary school service area office 4. The samples of the study, selected by Multi-Stage Random sampling method), included 255 teachers. The research instrument was a questionnaire with reliability coefficient factors affecting the classroom management of teacher under the secondary school service area office 4 between .733 and .911. A questionnaire with reliability coefficient classroom management of teachers under the secondary school service area office 4 as .942. The data were analyzed by using frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and stepwise multiple regression.

The results showed that the level of the classroom management of teacher under the secondary school service area office 4 was at high level. The factor that influenced most the classroom management was teachers positive attitude towards students, Followed by good relationship between teacher and student, Personality of the teacher, Teacher Leadership and internal supervision was at high level. Factors affecting the classroom management of teacher under the secondary school service area office 4 were 1. Personality of the teacher(X_3) 2. internal supervision(X_5) 3. good relationship between teacher and student(X_1) 4. teachers positive attitude towards

students (X_4) All factors could efficiently predict the classroom management of teacher under the secondary school service area office 4 at 47.60. The raw score and standard score equations are as follows.

$$\hat{Y} = .678 + .349(X_3) + .205(X_5) + .138(X_1) + .132(X_4)$$

$$\widehat{Z}_y = .327(Z_{X_3}) + .287(Z_{X_5}) + .138(Z_{X_1}) + .132(Z_{X_4})$$

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ดีก็ด้วยความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์ ดร.ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญจันทร์ สีสันต์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอ ขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบ แก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆในขั้นตอนสุดท้ายจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์ และผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรง คุณวุฒิ รองศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ บุญจันทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา นิยมภา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มณฑิรา จารุเพ็ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล นายนิคม กกขุนทด ที่ได้กรุณาช่วยเหลือให้คำแนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆของเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ เพื่อปรับปรุงให้มีคุณภาพและมีความเหมาะสมต่อการวิจัยและขอขอบคุณคุณครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ที่ให้ความร่วมมือในการเป็นกลุ่มตัวอย่าง ให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลในการวิจัยนี้ได้เป็นอย่างดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดามารดาและผู้มีพระคุณทุกท่านด้วยความเคารพยิ่ง หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

นัฏฐา ชินนิธิพัฒน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
กิตติกรรมประกาศ.....	IV
สารบัญ.....	V
สารบัญตาราง.....	IX
สารบัญภาพ.....	X
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	3
1.4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	4
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	7
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 4.....	10
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการห้องเรียน.....	13
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4.....	21
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	57
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	64
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	64
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	65
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย.....	67
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	68

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
4.1 สัญลักษณ์ของสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	71
4.3 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการห้องเรียนของครูและความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4.....	72
4.4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการ ห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต4.....	74
4.5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต4.....	79
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	83
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	83
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	86
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	92
บรรณานุกรม.....	94
ภาคผนวก.....	100
ภาคผนวก ก หนังสือราชการประกอบการดำเนินการวิจัย.....	101
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม.....	102
ภาคผนวก ค ตารางแสดงค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ.....	109
ประวัติผู้เขียน.....	115

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 แสดงการวิเคราะห์กรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4	5
3.1 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา.....	65
3.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ปัจจัยพยากรณ์แต่ละตัวกับปัจจัยเกณฑ์.....	69
3.3 แสดงค่า Tolerance และ Variance inflation factor (VIF) ของปัจจัยพยากรณ์.....	69
4.1 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา.....	71
4.2 ค่าความถี่และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์ทางกาสอน.....	72
4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 4 ภาพรวมและรายข้อ.....	72
4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและอันดับความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูรายด้าน.....	74
4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและอันดับความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูด้านสัมพันธภาพที่ติระหว่างครูกับนักเรียนภาพรวมและรายข้อ.....	74
4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและอันดับความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูด้านภาวะผู้นำของครู ภาพรวมและรายข้อ.....	75
4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและอันดับความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูด้านบุคลิกภาพของครู ภาพรวมและรายข้อ.....	76
4.8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและอันดับความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูด้านทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน ภาพรวมและรายข้อ.....	77
4.9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและอันดับความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูด้านการนิเทศภายใน ภาพรวมและรายข้อ.....	78

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.10 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression) ปัจจัยส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4.....	79
4.11 การวิเคราะห์ความแปรปรวนในการค้นหาปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4	80
4.12 ค่าสัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของตัวพยากรณ์ ค่า t ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ค่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ โดยใช้วิธี stepwise.....	81
ค.1 ตารางแสดงค่าความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามศัพท์เฉพาะ.....	110

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....7

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าขึ้น ควรคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นอันดับแรก เพราะ “การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลในสังคม บ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน ล้วนพอ เหมาะกันทุกๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองมั่นคงของประเทศชาติไว้และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด” พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (ศราวุธ สายสี. 2547 : ออนไลน์)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 จำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข มีความรู้เชิงวิชาการและสมรรถนะทางวิชาชีพใฝ่เรียนรู้ และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีสุขภาพทั้งกายและใจที่สมบูรณ์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย สามารถประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพื่อเป็นเป้าหมายและฐานหลักของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2560 ว่าหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น คือ การสร้างและพัฒนาคนไทยเพื่ออนาคตของประเทศให้เป็นคนดีและคนเก่ง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ เน้นการอ่านออก เขียนได้ คิดวิเคราะห์เป็น สามารถสร้างวิสัยทัศน์และวางแผนอนาคตที่ดีของตนเองได้ ให้มีการเร่งปรับระบบสนับสนุนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน มีการประสานสัมพันธ์กับเนื้อหา ทักษะและกระบวนการเรียนการสอน ประกอบไปด้วยมาตรฐานและการประเมินหลักสูตรและการสอน การพัฒนาทางวิชาชีพและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (นโยบาย ปิงบประมาณพ.ศ.2560 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.2560:2) แต่ทั้งนี้ก็ยังพบปัญหาในด้านคุณภาพของผู้เรียน คือ คุณภาพผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ขาดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งการคิดวิเคราะห์ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนและคุณธรรม จริยธรรม นอกจากนี้ยังพบปัญหาเด็กออกกลางคันที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก (ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. 2558 : 4)

ครูจึงเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและทักษะกระบวนการเรียนการสอนให้ เป็นไปตามมาตรฐานและการประเมิน พัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลกพร้อมทั้งยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาต่างๆให้สูงขึ้น มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งนี้ครูผู้สอนจะต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการห้องเรียน เพราะการจัดการห้องเรียนมีความสำคัญต่อผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความอบอุ่นและมีความสุขขณะอยู่ในชั้นเรียนเพราะความสุขของผู้เรียนเป็นสิ่งที่ผู้สอนพึงปรารถนา และผู้รับผิดชอบทางการศึกษาต้องพยายามจัดให้มีขึ้นโดยทั่วกันการบริหาร

จัดการชั้นเรียนเป็นองค์รวมของการบูรณาการความรู้ ความสามารถของครูผู้สอน พร้อมทั้งก่อให้เกิดแรงจูงใจให้ผู้เรียนได้มาโรงเรียนทุกวันอย่างมีความสุข (สันติ บุญภิรมย์. 2557 : 113) นอกจากนี้การจัดการห้องเรียนยังช่วยส่งเสริมสนับสนุนบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งในเวลาเรียนปกติและนอกเวลาเรียนเพื่อให้ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ต่อกันช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ตระหนักในเรื่องของวินัยในชั้นเรียน เพื่อให้ครูสามารถดำเนินการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ในการบริหารจัดการห้องเรียนได้ดั่งนั้นครูผู้สอนต้องมีกระบวนการจัดการห้องเรียนอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นเป็นตอน มีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีในห้องเรียน มีสีสันที่น่าดู สบายตา มีอากาศถ่ายเทได้ดี แสงสว่างเพียงพอ ไม่มีเสียงรบกวน ไม่ร้อนจนเกินไป เพื่อสนับสนุนการพัฒนาด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมของผู้เรียน และไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียนสี่เหลี่ยมเท่านั้น แต่ยังมีแหล่งการเรียนรู้ต่างๆนอกห้องเรียนที่ผู้เรียนมีความต้องการและสนใจ ครูผู้สอนควรมีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร มีการเตรียมการสอนและวางแผนการสอนอยู่เสมอ มีการกำหนดแผนการสอน ตารางสอนและเวลาที่ใช้สอนอย่างชัดเจน (ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. 2558 : 7-10) ครูผู้สอนควรมีการตั้งกฎ กติกาของห้อง เพื่อจะได้เป็นแนวทางให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ควรทำ หรือพฤติกรรมที่เด็กจะต้องปฏิบัติ ระบุให้ชัดเจนและเขียนในเชิงบวก(ฉันท ชาติทอง. 2552 : 92) นอกจากนี้ที่กล่าวมาแล้วนั้นครูต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และด้านบุคลิกภาพอื่นๆ ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวส่งผลต่อการเรียนรู้ของบุคคลทั้งสิ้น ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม สอดคล้องกับแนวคิดของ Jean Jacques Rousseau (2545 : ออนไลน์) กล่าวว่า การให้การศึกษาคควรคำนึงถึงธรรมชาติของเด็กเป็นสำคัญ เด็กแต่ละคนมีลักษณะแตกต่างกัน การจัดการศึกษาคควรจัดให้สอดคล้องกับลักษณะของเด็กเป็นรายบุคคล คำนึงถึงเอกลักษณ์ของบุคคล ซึ่งแตกต่างกัน

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เห็นได้ว่า การจัดการห้องเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งและเพื่อช่วยยก ระดับการจัดการห้องเรียนควรมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ได้แก่ สัมพันธภาพที่ีระหว่างครูกับนักเรียน ภาวะผู้นำของครู บุคลิกภาพของครู ทักษะคิดเชิงบวกของครูต่อนักเรียน การนิเทศภายใน สอดคล้องกับ Joyce McLeod et al. (2003 : 65) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นไปได้ด้วยดีหรือไม่เพียงใดโดยความสัมพันธ์ดังกล่าวประกอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนหรือนักเรียนกับนักเรียนด้วยกันเองหรือแม้กระทั่งความสัมพันธ์ระหว่างครูในโรงเรียนหรือครูกับผู้บริหาร สอดคล้องกับ คุรุสภา (2556 : ออนไลน์) ได้กำหนดสมรรถนะของครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการห้องเรียนไว้ว่า ครูมีภาวะผู้นำ ครูมีความสามารถบริหารจัดการชั้นเรียน สอดคล้องกับชาญชัย อาจิมสมาจาร (2544 : 45) กล่าวว่า บุคลิกภาพของครูมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบรรยากาศในชั้นเรียน โดยครูสามารถทำให้เกิดบรรยากาศในทางบวก ใช้อำนาจหน้าที่อย่างยุติธรรมส่งเสริมความคิดหรือความร่วมมือ กระตุ้นให้นักเรียนเรียนรู้ เป็นต้น สอดคล้องกับ ประดินันท์ อุรุภมัย (2543 : 121) กล่าวว่า ครูที่มีทัศนคติที่ดีต่อการสอน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และเป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดี ย่อมเป็นผู้ที่สามารถสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดแก่ชั้นเรียนที่ตนสอนได้มากกว่าครูที่มีทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวตรงกันข้าม สอดคล้องกับประทวน มูลหล้า (2552 : 135)

กล่าวว่า การนิเทศภายใน เป็นการติดตามดูแลการสอนของครูอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องโดยผู้บริหาร โรงเรียนหรือหัวหน้าหมวดวิชา เพื่อให้ครูสามารถใช้วิธีสอนและการจัดการในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาผนวกกับปัจจัยที่จะช่วยยกระดับในการจัดการห้องเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการห้องเรียนของครูให้มีความสอดคล้องกับโลกในปัจจุบันและพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพของตนเองมีความสุขทั้งกายและใจที่สมบูรณ์ เป็นพลโลกที่มีความสุข ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพของการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ที่มีต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4

1.3 สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านสัมพันธภาพที่ีระหว่างครูกับนักเรียน ภาวะผู้นำของครู บุคลิกภาพของครูทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียนและการนิเทศภายใน มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.4.1 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูล เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการห้องเรียนของสมจิต สวธนไพบูลย์ (2535 : 14-21), ประสาท อิศรปริดา (2539 : 337), ศศิธร ชันติธรางกูร (2551 : 2), สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2552 : 470), ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2558 : 8-10), สันติ บุญภิรมย์ (2557 : 114) และ Brophy (1996 : 5) สรุปได้ว่า การจัดการห้องเรียนหมายถึง การดำเนินการของครูผู้สอนในการจัดการห้องเรียนด้านกายภาพ คือครูสร้างและคงสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน มีวัตถุประสงค์ให้เหมาะสมกับยุคสมัยและสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน มีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องเรียนอย่างเพียงพอ สนับสนุนบรรยากาศในการเรียนรู้เพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่น ด้านการศึกษา คือ ครูจัดเนื้อหาหลักสูตรให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียนโดยควรคำนึงถึง การเตรียมการสอน การวางแผนการสอน เนื้อหาการสอน วิธีการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและแนวทางการวัดผลผู้เรียน เพื่อนำมาใช้จัดการเรียนการสอนให้มีรูปแบบที่หลากหลาย หลาก ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ด้านสังคม คือ ครูทำงานร่วมกับนักเรียนเรียนกลุ่มต่างๆ นักเรียนทำงานร่วมกับนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก และสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กันได้อย่างมีความสุข ครูให้ออกโอกาสและสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียนในห้องเรียน และด้านการสร้างวินัยในชั้นเรียน คือครูและนักเรียนร่วมกันตั้งกฎ ระเบียบวินัย แบบแผนและข้อบังคับขึ้นในชั้นเรียน เพื่อให้สมาชิกในห้องเรียนอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติและป้องกันไม่ให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ผิดหรือไม่เหมาะสมในขณะเดียวกัน ต้องมีบทลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามอย่างเหมาะสม

1.4.2 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูล เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของ ศศิธร ชันติธรางกูร (2551 : 5-12) กล่าวว่า การจัดการชั้นเรียนเพื่อให้ได้ผลในเชิงปฏิบัติจริงของครูควรคำนึงถึงปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน บทบาทในการเป็นผู้นำของครู ประทวน มูลหล้า (2552 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. มหานคร เขต 1 พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู ได้แก่ บุคลิกภาพของครู ทักษะของครูต่อนักเรียน การเห็นคุณค่าในตนเอง การนิเทศภายใน การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของครู ฆนัท ธาตุทอง (2552 : 78-87) กล่าวว่า การจัดการห้องเรียนมีสาระสำคัญว่า ครูมีภาวะผู้นำ ครูมีทัศนคติเชิงบวก ครูและนักเรียนจะต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2558 : 6-20) กล่าวว่า สาเหตุที่ทำให้ครูจัดการห้องเรียนได้ดี ได้แก่ บุคลิกภาพของครู สัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนและภาวะผู้นำของครู William Glasser (1998 : 30-33) กล่าวว่า ห้องเรียนควรมีบรรยากาศอบอุ่น มีสัมพันธภาพที่ดี

ระหว่างครูกับนักเรียนและได้รับการนิเทศภายใน Robert DiGiulio (2002 : 33) กล่าวว่า การจัดการชั้นเรียนมีสาระสำคัญว่า ครูคือผู้นำ Peter Hook and Andy Vass (2002 : 14-26) กล่าวว่า ครูคือผู้นำในห้องเรียน ครูที่มีประสิทธิภาพมักใช้วิธีการหลากหลายแบบในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน

จากแนวคิดของนักวิชาการและปัจจัยข้างต้น ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์กรอบแนวคิดปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครู

ตารางที่ 1.1 แสดงการวิเคราะห์กรอบแนวคิดการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียน	แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง							
	คีธรีร ชันดิธรากร	ประทวน มูลหล้า	ฉนัท ธาตุทอง	ปริยารณั ดั้งคุณานันต์	William Glasser	Robert DiGiulio	Peter Hook and Andy Vass	รวม
สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน	√							1
บทบาทในการเป็นผู้นำของครู	√							1
บุคลิกภาพของครู		√		√				2
ทัศนคติของครูต่อนักเรียน		√						1
การเห็นคุณค่าในตนเอง		√						1
การนิเทศภายใน		√			√			2
การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน		√						1
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของครู		√						1
ครูมีภาวะผู้นำ			√					1
ครูมีทัศนคติเชิงบวก			√					1
ครูและนักเรียนจะต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน			√					1
สัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน				√	√		√	3
ภาวะผู้นำของครู				√				1

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียน	แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง							
	คีธรีร์ ชันดิธรากร	ประทวน มุลทล้า	ฉนัท ธาตุทอง	ปรียากรณั์ ตั้งคุณานันต์	William Glasser	Robert DiGiulio	Peter Hook and Andy Vass	รวม
ครูคือผู้นำ						√	√	2

จากตาราง 1.1 ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มปัจจัยที่มีความหมายใกล้เคียงกัน โดย

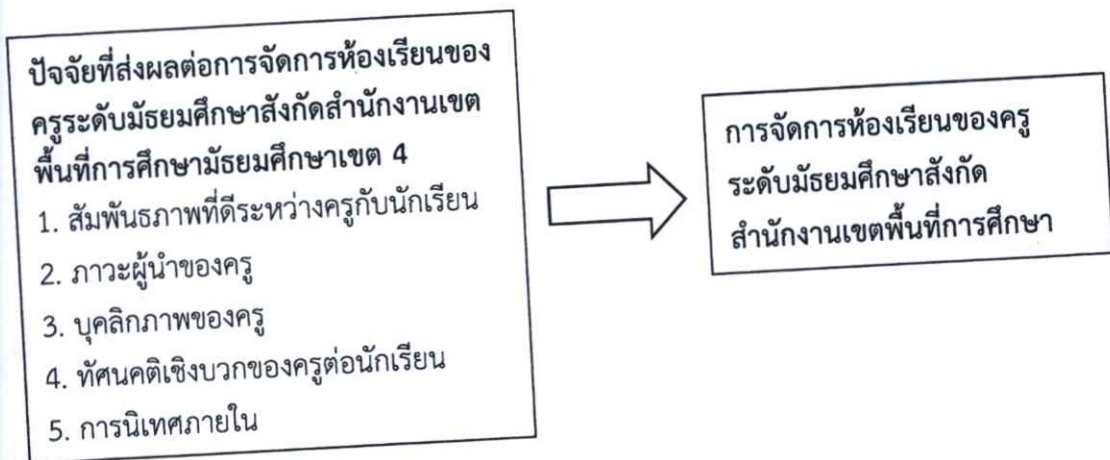
1. ทศนคติของครูต่อนักเรียน กับ ครูมีทศนคติเชิงบวก ผู้วิจัยขอใช้ชื่อปัจจัย เป็น ทศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน

2. สัมพันธภาพที่ติระหว่างครูกับนักเรียน กับ ครูและนักเรียนจะต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันกับ สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน ผู้วิจัยขอใช้ชื่อปัจจัย เป็น สัมพันธภาพที่ติระหว่างครูกับนักเรียน

3. ภาวะผู้นำของครู กับ ครูมีภาวะผู้นำ กับ บทบาทในการเป็นผู้นำของครู กับ ครูคือผู้นำผู้วิจัยขอใช้ชื่อปัจจัยเป็นภาวะผู้นำของครู แล้วเลือกปัจจัยที่มีความถี่ ตั้งแต่ 2 ขึ้นไปและสามารถสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ได้ดังนี้

1. สัมพันธภาพที่ติระหว่างครูกับนักเรียน
2. ภาวะผู้นำของครู
3. บุคลิกภาพของครู
4. ทศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน
5. การนิเทศภายใน

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.5 ขอบเขตการทำวิจัย

1.5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.5.1.1 ประชากร คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จังหวัดปทุมธานี ในปีการศึกษา 2560 มีโรงเรียนจำนวน 22 โรงเรียน จำนวนครูทั้งหมด 1,919 คน

1.5.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จังหวัดปทุมธานี ในปีการศึกษา 2560 โดยใช้เกณฑ์การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป G*power และใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage Sampling) ได้จำนวน 12 โรงเรียน จำนวนครูทั้งหมด 266 คน

1.5.2 ขอบเขตด้านปัจจัย

1.5.2.1 ปัจจัยพยากรณ์ ประกอบด้วย

- สัมพันธภาพที่ตีระหว่างครูกับนักเรียน
- ภาวะผู้นำของครู
- บุคลิกภาพของครู
- ทศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน
- การนิเทศภายใน

1.5.2.2 ปัจจัยเกณฑ์ คือ การจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

6.1.1 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 หมายถึง คุณลักษณะหรือสิ่งที่เป็นสาเหตุส่งผลกระทบต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ดังนี้

1.1 สัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน หมายถึง การปฏิบัติตนของครูให้การช่วยเหลือ สนับสนุน ให้ความอบอุ่นและเป็นมิตร สนใจนักเรียนและให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน ให้คำปรึกษา และชี้แนะแก่นักเรียนทั้งในด้านการเรียนและด้านส่วนตัวและสร้างความไว้วางใจและเชื่อมั่นในตัวครู และยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน

1.2 ภาวะผู้นำของครู หมายถึง ความสามารถของครูที่จะเชื่อมโยงกิจกรรมภายในห้องเรียนกับนอกห้องเรียนไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน ครูและนักเรียนมีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุน พัฒนาและดึงศักยภาพของนักเรียนออกมาเพื่อให้นักเรียนสามารถดำเนินกิจกรรมให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี และตั้งใจให้นักเรียนพึงพอใจ

1.3 บุคลิกภาพของครู หมายถึง ครูที่ความมั่นคงทางอารมณ์ พร้อมทั้งจะตัดสินใจในปัญหาใดๆ สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุกๆ คน มีพลังและมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีปฏิภาณไหวพริบที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้ในรายวิชาที่สอนอย่างแท้จริงกระตือรือร้นที่จะถ่ายทอดความรู้ต่างๆ แก่นักเรียน แต่งกายเหมาะสม สะอาด เรียบร้อย มีสุขภาพกายและใจที่แข็งแรง มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น ชุมชน และสังคมพร้อมทั้งมีระเบียบวินัย และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

1.4 ทักษะคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน หมายถึง ความรู้สึกของครูที่มีต่อนักเรียนขณะอยู่ในชั้นเรียน ที่แสดงความพอใจ เห็นด้วย นิยมชมชอบและส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนเรียนรู้และพัฒนาตนเอง พร้อมทั้งแสดงพฤติกรรมทางบวก มองโลกในแง่บวกและอุทิศตนทำงานเพื่อผู้เรียน

1.5 การนิเทศภายใน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานร่วมกันของผู้บริหารกับครู หรือครูกับครู ในการติดตาม สังเกตการสอนชี้แนะและช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครู การให้ข้อมูลย้อนกลับและการให้คำปรึกษาเพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง โดยเคารพในความคิดเห็นของกันและกัน

6.1.2 การจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 หมายถึง การดำเนินการของครูผู้สอนในการจัดการห้องเรียนด้านกายภาพ คือครูสร้างและคงสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน มีวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับยุคสมัย และสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน มีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้องเรียนอย่างเพียงพอ สนับสนุนบรรยากาศในการเรียนรู้เพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่น ด้านการศึกษา คือ ครูจัดเนื้อหาหลักสูตรให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียนโดยควรคำนึงถึงการเตรียมการสอน การวางแผนการสอน เนื้อหาการสอน วิธีการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและแนวทางการวัดผลผู้เรียน เพื่อนำมาใช้จัด การเรียนการสอนให้มีรูปแบบที่หลากหลาย ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกันด้านสังคม คือ ครูทำงานร่วมกับนักเรียนกลุ่มต่างๆนักเรียนทำงาน

ร่วมกับนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็กและสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กันได้อย่างมีความสุข ครูให้โอกาสและสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียนในห้องเรียน และด้านการสร้างวินัยในชั้นเรียน คือครูและนักเรียนร่วมกันตั้งกฎ ระเบียบวินัย แบบแผนและข้อบังคับขึ้นในชั้นเรียน เพื่อให้สมาชิกในห้องเรียนอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติและป้องกันไม่ให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ผิดหรือไม่เหมาะสมในขณะเดียวกันต้องมีบทลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามอย่างเหมาะสม

6.1.3 โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดปทุมธานีจำนวน 22 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2560

6.1.4 ครู หมายถึง ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ปีการศึกษา 2560

6.1.5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 หมายถึงหน่วยงานทางการศึกษา อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่กำกับดูแลประเมินผล การดำเนินงานทางการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีและสระบุรี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเอกสาร และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากตำราเอกสาร วารสารและรายงาน การวิจัยต่างๆ ซึ่งได้เรียบเรียงและนำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

2.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการห้องเรียน

2.2.1 ความหมายของการจัดการห้องเรียน

2.2.2 ความสำคัญของการจัดการห้องเรียน

2.2.3 เป้าหมายของการจัดการห้องเรียน

2.2.4 องค์ประกอบของการจัดการห้องเรียน

2.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

2.3.1 สัมพันธภาพที่ระหว่างครูกับนักเรียน

2.3.2 ภาวะผู้นำของครู

2.3.3 บุคลิกภาพของครู

2.3.4 ทักษะคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน

2.3.5 การนิเทศภายใน

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

จากการศึกษาเอกสารแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณของสำนักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 .2559 : 2) มีข้อมูลสรุปได้ดังนี้ สำนักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ตั้งอยู่บนถนนปทุมสัมพันธ์ ตำบลบางปรอก อำเภอเมืองปทุม จังหวัดปทุมธานี 12000 โทรศัพท์ 02-5933530-31 โทรสาร 02-5933530-31 ต่อ 401 เว็บไซต์ : www.ssps4.go.th ดังนี้

2.1.1 จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย 7 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอธัญบุรี อำเภอลองหลวง อำเภอลำลูกกา อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอสามโคกและอำเภอหนองเสือ มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดจำนวนทั้งสิ้น 22 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนปทุมวิไล โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี โรงเรียนปทุมธานี “นันทมนีบำรุง” โรงเรียนทอวัง ปทุมธานี โรงเรียนชัยสิทธิवास “พัฒนสายบำรุง” โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ปทุมธานี โรงเรียนบัวแก้วเกษร โรงเรียนสุนทรโรเมตตาประชาสรรค์ โรงเรียนวรราชาทินัดดามาตุวิทยา โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัยปทุมธานี โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย รังสิต โรงเรียนที่ปังกวิทวิทยาพัฒนา (มัธยมวัดหัตถสารเกษตร)ฯ โรงเรียนธัญบุรี โรงเรียนธัญรัตน์ โรงเรียนสายปัญญารังสิต โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ลำลูกกา โรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสามปทุมธานี โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยากรุงเทพมหานคร โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี โรงเรียนหนองเสือวิทยาคม โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา

2.1.2 จังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย 13 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองสระบุรี อำเภอแก่งคอย อำเภอหนองแค อำเภอหนองแซง อำเภอบ้านหมอ อำเภอเสาไห้ อำเภอพระพุทธบาทอำเภอวิหารแดง อำเภอเมวกเหล็ก อำเภอหนองโดน อำเภอดอนพุด อำเภอวังม่วง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดจำนวนทั้งสิ้น 21 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สระบุรี โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม โรงเรียนหนองแซงวิทยา โรงเรียนบ้านหมอ “พัฒนาอนุกุล” โรงเรียนดอนพุดวิทยา โรงเรียนหนองโดนวิทยา โรงเรียนพระพุทธบาท “พลาอนุกุลวิทยา” โรงเรียนสุธีวิทยา โรงเรียนโคกกระทอนกิตติวุฒิวทยา โรงเรียนเสาไห้ “วิมลวิทยานุกูล” โรงเรียนเทพศิรินทร์พุแค โรงเรียนแก่งคอย โรงเรียนบ้านท่ามะปรางวิทยา โรงเรียนสองคอนวิทยา โรงเรียนคชสิทธิ์กิตติคุณวิทยาคม โรงเรียนหนองแค “สรกิจพิทยา” โรงเรียนหินกองวิทยาคม โรงเรียนประเทียบทานวิทยาทาน โรงเรียนชัยน้อยเหนือวิทยาคม โรงเรียนมวกเหล็กวิทยา โรงเรียนวังม่วงวิทยาคม

2.1.3 วิสัยทัศน์ของสำนักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 เป็นองค์กรธรรมาภิบาล ทันสมัยยกระดับคุณภาพการมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากลบนพื้นฐานความเป็นไทย

2.1.4 พันธกิจของสำนักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

2.1.4.1 พัฒนาการมัธยมศึกษาให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ทันสมัยประชากรวัยเรียนมีคุณภาพระดับสากลบนพื้นฐานความเป็นไทย

2.1.4.2 พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูงมีคุณธรรม มีจริยธรรม

2.1.4.3 พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่กลุ่มอาชีพเทียบเคียงคุณภาพสากล

2.1.4.4 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพและกระจายอำนาจตามหลักนิติบุคคล

2.1.4.5 ระดมสรรพกำลังสร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาการจัดการมัธยมศึกษาที่เข้มแข็ง

2.1.5 เป้าประสงค์ของสำนักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

2.1.5.1 สร้างสรรค์ให้นักเรียนมีศักยภาพเป็นพลโลก (World Citizen) เป็นคนดีคนเก่งมีความสุขมีลักษณะความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์การสื่อสารสองภาษาล้ำหน้าทางความคิด ผลิตผลงาน อย่างสร้างสรรค์และความรับผิดชอบต่อสังคมโลก

2.1.5.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นคนดีมีจรรยาบรรณ เป็นคนเก่งสอนอย่างมีคุณภาพ ใช้ภาษาสื่อสารสอนเป็นภาษาไทยคู่ภาษาอังกฤษ ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีขวัญและกำลังใจผ่านการประเมินในระดับชาติ

2.1.5.3 พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ สู่กลุ่มอาชีพเพื่อการทำงานเทียบเคียงมาตรฐานสากล

2.1.5.4 สร้างองค์กรและโรงเรียนชั้นดีบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ TQA เป็นผู้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารและใช้จัดการเรียนการสอนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา

2.1.5.5 โรงเรียนมีปัจจัยพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานสากลมีการพัฒนาบรรยากาศสภาพแวดล้อมในองค์กร และโรงเรียนให้มีความสะอาดร่มรื่น สวยงาม อบอุ่น ปลอดภัยปลอดภัยปลอดสารเสพติด

2.1.5.6 ระดมสรรพกำลังภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาจัดการเรียนรู้และร่วมพัฒนากับสถานศึกษาในระดับท้องถิ่นภาคระดับประเทศและระหว่างประเทศ

2.1.6 ยุทธศาสตร์ของสำนักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

ยุทธศาสตร์พลิกระบบการจัดการมัธยมศึกษาและระบบการเรียนรู้ใหม่สู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล ที่มีไข่มุกแต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพียงอย่างเดียวแต่ยังรวมถึงคุณภาพในมิติการศึกษาเพื่อการมีงานทำ โดยส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนามิติคุณภาพ เก่ง 8 ประการตามหลักโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ ดังนี้

2.1.6.1 เก่งภาษา เก่งในการใช้ถ้อยคำ มีความสามารถด้านการอ่านเขียน

2.1.6.2 เก่งตรรกะ คณิตศาสตร์ มีความสามารถด้านตัวเลขและเหตุผลประดิษฐ์คิดค้น

2.1.6.3 เก่งมิติด้านการคิดรูปภาพมองเห็นสิ่งต่างๆได้มากกว่าคนอื่น เขียนออกมาเป็นภาพได้ชัดเจน

2.1.6.4 เก่งด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย ความสามารถด้านพลังกำลัง ควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกาย

2.1.6.5 เก่งดนตรีและชื่นชมในเสียงทำนองจังหวะหูไวต่อเสียงจับจังหวะ แยกเสียงเครื่องดนตรีได้ดี

2.1.6.6 เก่งมนุษย์สัมพันธ์ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เข้าใจผู้อื่นสังเกตและรับรู้อารมณ์

2.1.6.7 เก่งในการรู้จักใจของตนเองเป็นผู้ที่ประเมินและเข้าใจอารมณ์ของตนเองได้ดี ชอบคิดไตร่ตรองชอบนั่งสมาธิ มีวินัยในตนเองสูง

2.1.6.8 เก่งการเป็นนักธรรมชาติวิทยาการสังเกตสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติการจำ แจกแยกแยะจัดหมวดหมู่สิ่งต่างๆรอบตัว เป็นผู้รักธรรมชาติเข้าใจธรรมชาติ ตระหนักในความสำคัญของสิ่งแวดล้อมรอบตัว

2.1.7 ค่านิยมของสำนักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

ค่านิยมองค์กรสพม.4 ปทุมธานี-สระบุรีเป็นหนึ่งเดียว (Wholeness) และเป็นสังคมเปี่ยมสุข (happiness social)

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการห้องเรียน

2.2.1 ความหมายของการจัดการห้องเรียน

การจัดการห้องเรียน คือ การจัดสภาพแวดล้อมรอบตัวนักเรียนเพื่อสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข (กวีภัทร ฉาวชานา. 2558 : 11) ซึ่งสามารถเรียกได้ทั้งการจัดการชั้นเรียน (Classroom Management) หรือ การจัดการห้องเรียน (Classroom Management) โดยการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเรียกว่า การจัดการห้องเรียน (Classroom Management)

ประสาธ อิศรปริดา (2539 : 337) ได้กล่าวว่าการจัดการห้องเรียน หมายถึง พฤติกรรมของครูในการดำเนินกิจกรรมที่กำหนดขึ้นเพื่อสร้างเสริมการเรียนรู้ของเด็ก การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวประกอบด้วย การจัดรูปแบบห้องเรียน การสร้างกฎเกณฑ์และแนวการปฏิบัติในห้องเรียนสำหรับเด็ก วิธีการตอบสนองของครูต่อพฤติกรรมต่างๆของเด็ก วิธีการดำเนินการสอน ตลอดจนการสร้างบรรยากาศที่ดีต่อการเรียนรู้ในห้องเรียน

ยุวดี ยางสวย (2550 : 5) ได้ให้ความหมาย การบริหารจัดการในชั้นเรียน หมายถึง ความสามารถของครูในการจัดบรรยากาศการจัดการเรียนการสอน การจัดข้อมูลสารสนเทศ เอกสารประจำชั้น ประจำวิชาการกำกับดูแลชั้นเรียนประจำวิชาต่างๆ

วชิราภรณ์ คำคล้าย (2551 : 25) ได้ให้ความหมายของการจัดการชั้นเรียน หมายถึงกระบวนการในด้านการเตรียมห้องเรียน วัสดุ อุปกรณ์ และกิจกรรม รวมทั้งวิธีการสร้างระเบียบวินัยในชั้นเรียน ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น นักเรียนเกิดความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้

ศศิธร ชันดิธรากรู (2551 : 2) ได้ให้ความหมายการจัดการชั้นเรียน หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในห้องเรียน การจัดการกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียน การสร้างวินัยในชั้นเรียน ตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูและการพัฒนาทักษะการสอนของครูให้สามารถกระตุ้นพร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจในการเรียน เพื่อให้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ฉันท ชาติทอง (2552 : 5) การจัดการห้องเรียน (Classroom Management) หมายถึง การตัดสินใจของผู้สอนในการดำเนินงานใดๆก็ตาม ที่เป็นการอำนวยความสะดวกและการควบคุมพฤติกรรมเพื่อให้ผู้เรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของครูผู้สอนในขณะนั้น ได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2553 : 470) ได้ให้ความหมายของการจัดการห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ หมายถึง การสร้างและการรักษาสิ่งแวดล้อมของห้องเรียนเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน หรือหมายถึงกิจกรรมทุกอย่างที่ครูทำเพื่อจะช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพและนักเรียนมีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้สำหรับบทเรียนหนึ่งๆ นอกจากนี้การจัดการห้องเรียนยังรวมถึง การที่ครูสามารถใช้เวลาที่กำหนดไว้ในตารางสอนได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยและการจัดที่นั่งของนักเรียนและอุปกรณ์ที่ครูใช้ในการสอนให้อยู่ในสภาพที่จะช่วยครูได้ในเวลาสอน สำหรับที่นั่งของนัก

เรียนจะต้องจัดให้มีช่องว่างพอที่ครูจะเดินไปใกล้นักเรียนได้ และครูมองเห็นนักเรียนทั้งชั้น ครูต้องสามารถใช้สื่อประกอบการสอนและเครื่องใช้ที่จำเป็นต้องใช้ในการสอนได้อย่างสะดวก

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2556 : 73) กล่าวว่า การจัดการชั้นเรียน หมายถึง การสร้างและรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2557 : 6) ได้ให้ความหมายของการจัดการห้องเรียนหมายถึงการดำเนินการของครูในการจัดสภาพแวดล้อมทั้งในเชิงกายภาพและจิตวิทยา เพื่อสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับผู้เรียนและเพื่อนอย่างมีความสุข

สันติ บุญภิรมย์ (2557 : 114) ได้สรุปว่า การจัดการชั้นเรียนหมายถึง กระบวนการดำเนินการในชั้นเรียนประกอบด้วย 1. การเตรียมการ 2. การวางแผนจัดการ และ 3. การดำเนินการในชั้นเรียน

Brophy (1996 : 5) กล่าวว่า การจัดการห้องเรียน หมายถึง การที่ครูสร้างและคงสภาพสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ ที่นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่ประสบความสำเร็จ ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การสร้างกฎระเบียบและการดำเนินการที่ทำให้บทเรียนน่าสนใจอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการในชั้นเรียน

จากความหมายของการจัดการห้องเรียนที่ได้ศึกษามาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การจัดการห้องเรียน หมายถึง การดำเนินการของครูผู้สอนในการจัดสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพภายในห้อง เรียนเพื่อเอื้อต่อการการเรียนรู้ของนักเรียน มีการจัดการเรียนการสอนตลอดจนดำเนินการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับผู้เรียนได้อย่างมีความสุข รวมถึงมีการตั้งกฎระเบียบเพื่อสร้างวินัยและจัดการกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนได้เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น

2.2.2 ความสำคัญของการจัดการห้องเรียน

ศศิธร ขันติธรากร (2551 : 2-3) ได้ให้ความสำคัญของการจัดการชั้นเรียนไว้ว่า

1. การเรียนรู้จะเกิดขึ้นไม่ได้หรือเกิดได้น้อยถ้ามีสิ่งรบกวนในชั้นเรียนอยู่ตลอดเวลาด้วยปัญหาทางด้านพฤติกรรมของนักเรียน
2. นักเรียนที่อยู่ในชั้นเรียนที่ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย สิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนมีเสียงดังและสิ่งรบกวน หรือการจัดที่นั่งไม่เหมาะสมอาจเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาทางวินัยนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่ก้าวร้าว หรือทำให้นักเรียนไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่
3. การกำหนดคุณลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนไว้ล่วงหน้าจะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดการชั้นเรียน เพราะจะทำให้ให้นักเรียนมีแนวทางในการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง โดยไม่แสดงอาการหรือพฤติกรรมที่จะเป็นการรบกวนการเรียนของผู้เรียน
4. ชั้นเรียนที่มีการจัดการกับพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างเหมาะสมจะทำให้ครูสามารถดำเนินการสอนได้อย่างเต็มที่โดยไม่เสียเวลากับการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของนักเรียน
5. การจัดการชั้นเรียนให้นักเรียนมีวินัยในการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้ออาทร โดยคำนึงถึงกฎระเบียบของชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง นอกจากจะยังประโยชน์ต่อการเรียนรู้แล้วยังมีผลในระยะยาวคือ เป็นการปลูกฝังลักษณะนิสัยเพื่อการเป็นพลเมืองดีในอนาคตอีกด้วย

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2556 : 73) ได้ให้ความสำคัญของการจัดการชั้นเรียน ดังนี้

1. ไม่มีสิ่งรบกวน นักเรียนมีวินัยและสิ่งแวดล้อมดี
2. นักเรียนมีการเรียนรู้อย่างมีความสุข
3. นักเรียนมีการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ

สันติ บุญภิรมย์ (2557 : 115) ได้ให้ความสำคัญของการบริหารจัดการชั้นเรียนที่มีต่อผู้เรียน ดังต่อไปนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดความอบอุ่นในขณะที่อยู่ในชั้นเรียน และมีความสุขในขณะที่มีการเรียนการสอน
2. ช่วยให้ผู้ส่งเสริมสนับสนุนบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในเวลาเรียนปกติและนอกเวลาเรียน
3. ช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอนได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันตามธรรมชาติของรายวิชานั้นๆ
4. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ตระหนักในเรื่องของวินัยในชั้นเรียน
5. ช่วยป้องกันสิ่งรบกวนที่เป็นสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีต่อการเรียนการสอนและการกระทำกิจกรรมต่างๆของผู้เรียนและการสอนได้เอื้ออำนวยต่อกิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญที่สุดในขณะนั้นให้ได้บรรลุผลสำเร็จตามมุ่งหมายของการศึกษาในระดับสูงสุดและผู้เรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพได้เต็มตามอัตภาพพร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการสอนของผู้สอนได้เต็มตามศักยภาพทั้งสองฝ่าย

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การจัดการห้องเรียนมีความสำคัญต่อผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความอบอุ่นและมีความสุขขณะอยู่ในชั้นเรียนอีกทั้งยังช่วยส่งเสริมสนับสนุนบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในเวลาเรียนปกติและนอกเวลาเรียนเพื่อให้ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ตระหนักในเรื่องของวินัยในชั้นเรียน เพื่อให้ครูสามารถดำเนินการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

2.2.3 เป้าหมายของการจัดการห้องเรียน

มนต์ ธาตุทอง (2552 : 87) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการจัดการห้องเรียน ดังนี้

1. ให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะควบคุมตัวเองได้มากขึ้น เช่น เวลาต้องการสิ่งใด จะอดทนรอได้ แสดงกิริยาตอบโต้ด้วยอารมณ์ที่สมเหตุสมผล ลดปฏิกริยาตอบโต้ที่รุนแรงลง ลดการกระทำตามใจตัวเอง
2. ให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะเข้าใจและยอมรับผลการกระทำของตัวเอง เด็กต้องเรียนรู้ว่าถ้าตัวเองกระทำเช่นนั้นแล้ว จะเกิดผลตามมาอย่างไร เช่น การลุกจากที่บ่อยๆ จะไม่มีงานของตัวเองส่งครู หรือการพูดจาไม่สุภาพ เพื่อนจะไม่พูดด้วย
3. ให้รับผิดชอบตัวเองและฟังพาคคนอื่นตามความจำเป็นได้อย่างเหมาะสม เด็กที่มีความต้องการพิเศษอาจมีสิ่งที่ต้องฟังหรือขอให้คนอื่นช่วยในหลายกรณี เช่น เด็กหูตึง อาจจะให้เพื่อนที่อยู่ใกล้บอกสิ่งที่ครูพูดให้ฟัง เป็นต้น

นอกจากนี้ การจัดการห้องเรียน ยังมีเป้าหมายเพื่อเป็นการสนับสนุนและกระตุ้นให้นักเรียนสนใจการเรียน และการสอนการเพิ่มบรรยากาศมีลักษณะของการมอบหมายงานที่ไม่ทำให้นักเรียนเคร่งเครียดเกินไป มีความเป็นระเบียบของห้องเรียน ครูและนักเรียนจะต้องมีความเคารพไว้วางใจกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน รวมทั้งสภาพบรรยากาศช่วยสนับสนุนให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอีกด้วย

ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2558 : 6) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการจัดการห้องเรียนมุ่งผลประโยชน์ที่จะเกิดกับผู้เรียนดังนี้

1. จัดระเบียบชั้นเรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะรักษาวินัย ควบคุมตัวเองได้มากขึ้น เช่น เวลาต้องการสิ่งใด จะอดทนรอได้ แสดงกิริยาโต้ตอบด้วยอารมณ์ที่สมเหตุสมผล ลดปฏิกริยาตอบโต้ที่รุนแรงลง ลดการกระทำตามใจตัวเอง

2. พัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะเข้าใจและยอมรับผลการกระทำของตัวเอง ผู้เรียนต้องเรียนรู้ว่าถ้าตัวเองกระทำเช่นนั้นแล้ว จะเกิดผลตามมาอย่างไร เช่น การลุกจากที่บ่อยๆจะไม่มีงานของตัวเองส่งครู หรือการพูดจาไม่สุภาพ เพื่อนจะไม่พูดด้วย

3. ให้ผู้เรียนมีสมาธิ รับผิดชอบตัวเองตามความสามารถแห่งตน และพึงพาคนอื่นตามความจำเป็นได้อย่างเหมาะสม ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษอาจมีสิ่งที่จะต้องพึ่งพิงหรือขอให้คนอื่นช่วยในหลายกรณี เช่น เด็กหูตึงอาจจะให้เพื่อนที่อยู่ใกล้บอกสิ่งที่ครูพูดให้ฟัง เป็นต้น

4. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนและกระตุ้นความสนใจในการเรียน พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์โดยในการสอนจะมีการมอบหมายงานผู้เรียนทำในห้องเรียน จะมีสัมพันธ์ภาพที่ดีของครูและนักเรียน ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การจัดการห้องเรียนมีเป้าหมายเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ให้ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนและกระตุ้นให้นักเรียนสนใจการเรียน จัดระเบียบห้องเรียนให้นักเรียนรู้จักการรักษาวินัยไม่ตามใจตนเองและรู้จักมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

2.2.4 องค์ประกอบของการจัดการห้องเรียน

สันติ บุญภิรมย์ (2557 : 115) กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการชั้นเรียนไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านกายภาพ หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกภายในชั้นเรียนจัดให้มีไว้ อย่างเพียงพอ พร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา ซึ่งประกอบด้วย โต๊ะ เก้าอี้ ทั้งของผู้เรียนและผู้สอนกระดาน ดาบอร์ดสำหรับจัดนิทรรศการหรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การจัดเตรียมการในด้านวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นไว้อย่างครบถ้วน และมีคุณภาพดีพร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา

2. องค์ประกอบด้านสังคม หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนในรูปแบบต่างๆ ตามกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา ผู้สอนกับผู้เรียนได้ช่วยกันทำงาน ผู้เรียนทำงานกันเป็นกลุ่ม ผู้สอนสาธิตให้ผู้เรียนได้ศึกษาสังเกต

3. องค์ประกอบด้านการศึกษา หมายถึง การจัดลำดับเนื้อหาสาระ ความรู้ให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน พร้อมทั้งให้ผู้เรียนได้มีโอกาสวางแผนการเรียนร่วมกับผู้สอนและให้ผู้เรียนได้ตระหนักในคุณค่าของความรู้ ความสามารถที่ได้รับจากผู้สอน หรือการศึกษาค้นคว้าตามที่ได้รับมอบหมายให้เต็มตามศักยภาพ ทั้งนี้ เนื่องด้วยการจัดการศึกษาในส่วนของจัดการชั้นเรียนเป็นเป้าหมายสูงสุดในการเรียนรู้ คือ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ความสามารถและประสบการณ์ให้เป็นไปตามศักยภาพ และผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ โดยให้ความสำคัญไปที่การบริหารจัดการชั้นเรียนเนื่องจากชั้นเรียนเป็นสถานที่ที่อยู่ของผู้เรียนตลอดระยะเวลาของการมาเรียนที่โรงเรียน สำหรับองค์ประกอบด้านกายภาพ และด้านสังคม เป็นส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้องค์ประกอบด้านการศึกษาของผู้เรียนได้มีความสมบูรณ์ครบถ้วน

ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2558 : 8) กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการห้องเรียนไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางกายภาพ คือสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนของนักเรียนและครูส่วนใหญ่ คือ สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ชั้นเรียนลักษณะการออกแบบชั้นเรียนก็จะแตกต่างกันไปตามกิจกรรม การเรียนการสอนแต่ละกิจกรรมที่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์และสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน เนื่องจากสภาพแวดล้อมกายภาพมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน ดังนั้นในการจัดการชั้นเรียนด้านองค์ประกอบทางกายภาพ ควรคำนึงถึงแนวคิด ดังต่อไปนี้

1.1 จัดองค์ประกอบทางกายภาพให้เหมาะสมกับยุคสมัย

1.2 จัดองค์ประกอบทางกายภาพให้สอดคล้องกับหลักสูตร

1.3 จัดองค์ประกอบทางกายภาพให้สนับสนุนบรรยากาศการเรียนรู้

1.4 จัดองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่นและได้ผล

2. องค์ประกอบทางสังคม หมายถึงสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการที่ครูและนักเรียนได้อยู่รวมกันเช่น ครูทำงานร่วมกับนักเรียนกลุ่มต่างๆ หรือผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้เรียนกลุ่มต่างๆ ทั้งกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็กกลุ่มละความสามารถ กลุ่มจำแนกความสามารถหรือความถนัด ทำให้เกิดประสบการณ์ต่างๆ กันการจัดการชั้นเรียนด้านองค์ประกอบทางสังคมเป็นสิ่งที่ไม่อาจเห็นได้ด้วยตาแต่สามารถรู้สึกและสัมผัสได้ ดังนั้นการจัดการชั้นเรียนด้านองค์ประกอบทางสังคม จึงควรคำนึงถึงแนวคิด ดังต่อไปนี้

2.1 จัดบรรยากาศที่ท้าทาย (Challenge environment) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หรืออยากฝึกปฏิบัติ ครูควรกระตุ้นให้กำลังใจนักเรียนเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียนหรือการทำงาน นักเรียนจะได้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและพยายามทำงานให้สำเร็จ

2.2 จัดบรรยากาศที่ให้อิสระ (Freedom environment) แก่ผู้เรียนที่จะเลือกและตัดสินใจในการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยปราศจากความกลัวและวิตกกังวล บรรยากาศเช่นนี้จะส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะปฏิบัติกิจกรรมด้วยความตั้งใจโดยไม่รู้สึกรังเกียจ

2.3 สร้างบรรยากาศแห่งการยอมรับ (Respect environment) โดยผู้สอนควรแสดงท่าทียอมรับผู้เรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับซึ่งกันและกัน อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและเกิดความยอมรับนับถือตนเอง

2.4 สร้างบรรยากาศแห่งความอบอุ่นและเป็นมิตร (Warmth environment) ผู้สอนควรมีความเข้าใจและพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้เรียนในด้านต่างๆ การที่ผู้สอนมีความเข้าใจผู้เรียนเป็นมิตรยอมรับให้ความช่วยเหลือจะทำให้ผู้เรียนเกิดความอบอุ่น สบายใจ รักครู รักโรงเรียนและรักการเรียน

2.5 สร้างบรรยากาศแห่งวินัย (Discipline environment) ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ เคารพในสิทธิของผู้อื่น โดยผู้สอนไม่ต้องไปควบคุม ผู้สอนต้องมีเทคนิคในการปกครองชั้นเรียน เทคนิคการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักใช้สิทธิหน้าที่ของตนเองอย่างมีขอบเขต และผู้สอนไม่ควรให้ผู้เรียนคนใดคนหนึ่ง หรือกลุ่มใด กลุ่มหนึ่งมีสิทธิพิเศษ

2.6 สร้างบรรยากาศแห่งความสำเร็จ (Success environment) ผู้สอนควรให้โอกาสผู้เรียนทุกคนได้บรรลุความสำเร็จในการเรียนในห้องเรียน โดยผู้สอนเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนความสำเร็จนั้น ดังนั้นผู้สอนจึงควรพูดถึงสิ่งที่ผู้เรียนประสบความสำเร็จให้มากกว่าการพูดถึงความล้มเหลว เพราะการที่คนเราคำนึงถึงแต่สิ่งที่ล้มเหลว จะมีผลทำให้ความหวังต่ำ ซึ่งไม่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น

3. องค์ประกอบทางการศึกษา หมายถึงเนื้อหาในหลักสูตรที่โรงเรียนนำมาใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนและเนื้อหา ความรู้ ทักษะ กิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่ครูผู้สอนเห็นว่าสอดคล้องกับหลักสูตรและตัดสินใจเลือกนำมาสอนในห้องเรียน โดยมีการกำหนดตารางสอนและเวลาในการสอนให้เหมาะสมกับอายุของผู้เรียน ดังนั้นการจัดการห้องเรียน ด้านองค์ประกอบทางการศึกษา ควรคำนึงถึงแนว คิดดังต่อไปนี้

3.1 การเตรียมการสอน ผู้สอนที่ดีควรมีการเตรียมการสอนก่อนดำเนินการสอนทุกครั้ง เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเกิดคุณค่า ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน

3.2 การวางแผนการสอน ผู้สอนควรกำหนดทิศทางการจัดการเรียนการสอนให้ชัดเจน ทั้งวัตถุประสงค์การสอน เนื้อหาการสอน วิธีสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและแนวทางการวัดผลผู้เรียน

3.3 การสอน เป็นกระบวนการที่ผู้สอนนำเสนอเนื้อหา ความรู้หรือฝึกทักษะผู้เรียนตามแผนการสอนที่ได้เตรียมไว้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะและเจตคติ ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีรูปแบบที่หลากหลายตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกัน

3.4 การประเมินผล เป็นกระบวนการตรวจสอบ ความรู้ ทักษะและเจตคติของผู้เรียน ที่ได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้แล้วว่าเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์การเรียนรู้หรือไม่อย่างไร อีกทั้งยังผลที่ได้จากการประเมินผลจะช่วยให้ผู้สอนสามารถปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่อง

Bull and Solity (อ้างใน ประทวน มูลกล้า.2552:24-25) กล่าวว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการชั้นเรียนประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

1. องค์ประกอบทางกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนของผู้เรียนและครู ส่วนใหญ่ คือ สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบๆชั้นเรียนนั่นเอง ลักษณะการจัดออกแบบก็จะแตกต่างกันออกไปแต่ในกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละกิจกรรมก็ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์และสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันหลักการทั่วไป คือ จะกำหนดพอให้เป็นแนวที่ใช้กับการเรียนการสอนได้ทุกโอกาส เนื่องจากสภาพแวดล้อมสามารถมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน ทั้งโดยตรงและโดยผลกระทบบที่สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนอื่นๆที่ทำงานในบริเวณนั้นด้วย

2. องค์ประกอบทางสังคม หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากที่ครูและนักเรียนได้อยู่รวมในบริเวณแวดล้อมเดียวกันในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง อาจก่อให้เกิดองค์ประกอบทางสังคมที่มีความแตกต่างกันในบางลักษณะได้ เช่น ครูอาจจะทำงานร่วมกับนักเรียนกลุ่มต่างๆกัน (กลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็ก กลุ่มคละความสามารถหรือจำแนกความสามารถ ความถนัด) และทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นรายบุคคลภายในกลุ่มใหญ่ในหลายโอกาส ทำให้เกิดประสบการณ์ต่างๆกันในสถานการณ์นั้นๆ สภาพทางพลวัตรหรือการเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่งของกลุ่มการสอนดังกล่าวก็ต้องแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มด้วย เป้าหมายหลักประการหนึ่ง ก็คือ ประสิทธิภาพทางการเรียนของนักเรียน

3. องค์ประกอบทางด้านการศึกษา หมายถึง เนื้อหาในหลักสูตรของโรงเรียนและผลการตัดสินใจที่ครูเลือกความรู้และทักษะต่างๆที่จำเป็นเหมาะสมสำหรับผู้เรียนมาสอนในระดับ อายุและขั้นตอนการเรียนรู้ของนักเรียน การจัดแผนการเรียนการสอน การให้งานนักเรียน การจัดระบบการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมต่างๆในแต่ละวัน เหล่านี้คือลักษณะสำคัญขององค์ประกอบด้านการศึกษา

นอกจากองค์ประกอบของการจัดการห้องเรียนจากนักวิชาการข้างต้นแล้ว ยังมีเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างระเบียบวินัยในชั้นเรียนว่าเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ

สมจิต สวธนไพบุสย์ (2537 : 45) กล่าวว่า การสร้างข้อตกลงในชั้นเรียนควรจัดในลักษณะดังนี้

1. ส่งเสริมทางด้านระเบียบวินัยให้เกิดขึ้นกับนักเรียน หากครูได้ให้ความสำคัญและมีความรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างเสริมความมีระเบียบวินัยอย่างจริงจัง จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงโดยเริ่มตั้งแต่ในชั้นเรียน ข้อปฏิบัติตนเองต่อนักเรียนภายในชั้นเรียน การรักษากติกา ตลอดจนการมีวินัยในตนเองในเรื่องความรับผิดชอบ

2. นักเรียนควรมีส่วนร่วมในการสร้างระเบียบกติกาในเรื่องต่างๆ ครูควรให้นักเรียนเข้าใจถึงเหตุผลที่ต้องมีกฎกติกาขึ้นใช้ และต้องมีวิธีแนะนำให้นักเรียนยอมรับและยินยอมตามข้อตกลงในกติกานั้นๆ และการตั้งกฎกติกาแต่ละครั้ง ครูและนักเรียนควรจะมีเวลาอภิปรายร่วมกันถึงเหตุผลในการปฏิบัติตนตามกฎที่สร้างขึ้นว่าจะให้ประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติอย่างไร ควรให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น วิจารณ์ข้อดีข้อเสียและความคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อหาข้อสรุปที่ดีที่สุดและทุกคนยอมรับได้

3. สร้างความคิดเห็นเกี่ยวกับระเบียบวินัย ครูควรจะให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบโดยที่นักเรียนเข้าใจเหตุผลและเห็นดีเห็นงามจากการปฏิบัติตามระเบียบนั้นอย่าให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าการบังคับ

4. ในการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและสร้างเสริมความมีระเบียบวินัยให้กับนักเรียนจะต้องคำนึงถึงวัย ซึ่งจะมีผลต่อการปลูกฝังเป็นอย่างมาก เด็กอายุ 10-12 ปี ใช้หลักการเสริมแรงและเด็กอายุ 13 ปีขึ้นไป ใช้หลักการทำผู้อื่นเห็นชอบ ชอบเลียนแบบการกระทำ ซึ่งเป็นที่นิยมชมชอบของผู้อื่น

5. ครูควรได้ถือโอกาสปลูกฝังค่านิยมให้กับนักเรียนในขณะดำเนินการสอนโดยแทรกลงไป ในบทเรียนเช่น ค่านิยมเรื่องความมีวินัย ควรปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง มีระเบียบรู้จักบังคับใจและหักห้ามใจตนเอง โดยการสร้างสถานการณ์ที่จะปลูกฝังความมีระเบียบวินัยให้เกิดขึ้นในชั้นเรียน

วชิราภรณ์ คำคล้าย (2551 : 75) พบว่า ด้านการสร้างวินัยในชั้นเรียนครูมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับดีมาก คือ ครูมีการตักเตือนและอบรมนักเรียนด้วยความรัก รองลงมาคือ ครูเอาใจใส่ นักเรียนเป็นอย่างดีพร้อมที่จะให้คำแนะนำและเป็นผู้สนับสนุนที่ดี และครูมีความตั้งใจในการสอนและเอาใจใส่นักเรียน เนื่องจากครูให้ความสำคัญในด้านการสร้างวินัยในชั้นเรียน ครูได้เปลี่ยนบทบาทจากผู้รักษาภาวะระเบียบวินัยมาเป็นบทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียน ครูสร้างบรรยากาศของความอบอุ่นเป็นที่พึ่งของนักเรียน สามารถให้คำปรึกษา แนะนำ เอาใจใส่

Emmer (อ้างใน สุรางค์ ไคว้ตระกูล. 2554 : 473 - 474) ได้สรุปผลการวิจัยว่า การป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัย จากการสังเกตพฤติกรรมของครูสองคนที่สอนนักเรียนชั้นเดียวกันแต่มีความแตกต่างในการจัดการห้องเรียน คือ ครูคนหนึ่งสามารถจะจัดการห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและครูอีกคนหนึ่งไม่สามารถที่จะจัดการห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ พบว่าพฤติกรรมของครูสองคนแตกต่างกันมาก ครูที่จัดการห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นผู้ที่สามารถป้องกันไม่ให้มีปัญหเกี่ยวกับระเบียบวินัยเกิดขึ้นได้ดี และทำให้ครูใช้เวลาสอนอย่างเต็มที่ เป็นผลให้นักเรียนมีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนสูง ครูประเภทนี้มีพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

1. เน้นความสำคัญของนักเรียน โดยครูหาวิธีที่จะให้นักเรียนร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นในการจัดการห้องเรียนและวิธีป้องกันปัญหาระเบียบวินัย จากการวิจัยพบว่า ถ้าหากให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับกฎระเบียบ ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่รับผิดชอบในกฎเกณฑ์และมีแรงจูงใจและมีความสนใจในการเรียนรู้มากขึ้น

2. ส่งเสริมให้นักเรียนมีระเบียบวินัยด้วยตนเอง โดยเน้นความสำคัญของพฤติกรรมทางบวกของนักเรียนและไม่ส่งเสริมพฤติกรรมทางลบของนักเรียน

3. ในการตั้งกฎระเบียบของห้องเรียน Emma และคณะ พบว่าหลักสำคัญที่ครูจะต้องคำนึงถึงในการสร้างกฎระเบียบของห้องเรียน คือ 1. จำนวนของกฎระเบียบจะต้องสั้น 2. อธิบายกฎระเบียบแต่ละข้อให้นักเรียนฟังอย่างแจ่มแจ้งในขณะที่อธิบายก็อนุญาตให้นักเรียนถามได้ พร้อมบอกเหตุผลให้นักเรียนทราบความจำเป็นที่จะต้องมีการมีกฎระเบียบ รวมทั้งเน้นว่ากฎระเบียบทุกข้อมีความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้ของนักเรียน

4. ควรจะมีรายการของกฎระเบียบทุกข้อและระบุผลที่ตามมาของการประพฤติผิดกฎระเบียบด้วย

5. ระบุด้วยว่าจะมีรางวัลหรือแรงเสริมบวกอะไรบ้างสำหรับคนที่มีพฤติกรรมไม่ผิดกฎระเบียบ

Canter (อ้างใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2554 : 475-476) ได้วิจัยเกี่ยวกับเรื่องกฎระเบียบของห้องเรียน ซึ่งประสบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องระเบียบวินัยและการจัดการห้องเรียน พบว่า ครูมักจะเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะต่อไปนี้

1. เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมเพิกเฉยละเลย (passive style) ต่อพฤติกรรมที่ผิดระเบียบวินัยของนักเรียน กล่าวคือ ไม่เคยแจ้งกฎระเบียบต่างๆให้นักเรียนทราบ เช่น มีพฤติกรรมอะไรบางอย่างที่นักเรียนควรจะทำและพฤติกรรมอะไรบางอย่างที่นักเรียนไม่ควรจะทำ บางครั้งเมื่อมีนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ผิดหรือไม่เหมาะสม ครูก็เพิกเฉยทำให้นักเรียนคิดว่า ตนไม่ได้ทำอะไรผิด

2. เป็นผู้ที่แสดงความไม่เป็นมิตรต่อนักเรียน (hostile) ทั้งโดยคำพูดและการแสดงออกเป็นต้นว่าครูพูดถากถางนักเรียน ดุนักเรียนเวลาตอบคำถามของครูไม่ได้ หรือทำงานผิด ครูประเภทนี้อาจจะแสดง ออกด้วยกิริยาท่าทาง เช่น หน้าบึ้งหรือไม่พูดกับนักเรียน

ประทวน มูลหล้า (2559 : 47) กล่าวว่า การสร้างระเบียบวินัยในชั้นเรียนเป็นการกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ให้นักเรียนปฏิบัติระหว่างอยู่ในชั้นเรียน โดยคำนึงถึงธรรมชาติและกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม เป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาระเบียบ กฎเกณฑ์และให้ความยุติธรรมกับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

จันทร์ภาศ จิตรแก้ว (2559 : 33) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการจัดการชั้นเรียนของครูโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในจังหวัดตรัง พบว่า ด้านการสร้างวินัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับดีมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูแต่งกายสะอาดสุภาพเรียบร้อยและเหมาะสม กับกาลเทศะ รองลงมาคือ ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นอย่างดีพร้อมที่จะให้คำแนะนำ และเป็นผู้สนับสนุนที่ดี และครูเอาใจใส่และปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนอย่างเสมอภาค

ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การจัดการห้องเรียน หมายถึง การดำเนินการของครูผู้สอนในการจัดการห้องเรียนด้านกายภาพ คือครูสร้างและคงสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน มีวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับยุคสมัยและสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนมีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในชั้นเรียนอย่างเพียงพอ สนับสนุนบรรยากาศในการเรียนรู้เพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนการสอน

สอนเป็นไปอย่างราบรื่น ด้านการศึกษาคือครูจัดเนื้อหาหลักสูตรให้เหมาะสมกับบุคลิกภาวะของผู้เรียน โดยควรคำนึงถึงการเตรียม การสอน การวางแผนการสอน เนื้อหาการสอน วิธีการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและแนวทาง การวัดผลผู้เรียน เพื่อนำมาใช้จัดการเรียนการสอนให้มีรูปแบบที่หลากหลาย ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ด้านสังคม คือ ครูทำงานร่วมกับนักเรียนเรียนกลุ่มต่างๆ นักเรียนทำงานร่วมกับนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็กและสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กันได้อย่างมีความสุข ครูให้โอกาสและสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียนในห้องเรียน และด้านการสร้างวินัยในชั้นเรียน คือครูและนักเรียนร่วมกันตั้งกฎระเบียบวินัย แบบแผนและข้อบังคับขึ้นในชั้นเรียน เพื่อให้สมาชิกในห้องเรียนอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติและป้องกันไม่ให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ผิดหรือไม่เหมาะสม โดยเน้นความสำคัญของพฤติกรรมทางบวกและไม่ส่งเสริมพฤติกรรมทางลบในขณะเดียวกันต้องมีบทลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตาม

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

ศศิธร ชันดิธรากร (2551 : 5-12) กล่าวว่า การจัดการชั้นเรียนเพื่อให้ได้ผลในเชิงปฏิบัติจริงของครูควรคำนึงถึงปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน บทบาทในการเป็นผู้นำของครู

ประทวน มูลหล้า (2552 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู ได้แก่ บุคลิกภาพของครู ทัศนคติของครูต่อนักเรียน การเห็นคุณค่าในตนเอง การนิเทศภายใน การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของครู

ฉันท ชาติทอง (2552 : 78-87) กล่าวว่า การจัดการห้องเรียนมีสาระสำคัญว่า ครูคือผู้นำ ครูมีทัศนคติเชิงบวก ครู และนักเรียนจะต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2558 : 6-20) กล่าวว่า สาเหตุที่ทำให้ครูจัดการห้องเรียนได้ดี ได้แก่ บุคลิกภาพของครู สัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนและภาวะผู้นำของครู

William Glasser (1998 : 30-33) กล่าวว่า ห้องเรียนควรมีบรรยากาศอบอุ่นมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนและได้รับการนิเทศภายใน

Robert DiGiulio (2002 : 33) กล่าวว่า การจัดการชั้นเรียนมีสาระสำคัญว่า ครูคือผู้นำ ครูสร้างสถานการณ์ขึ้นทำให้เหตุการณ์ดำเนินไป

Peter Hook and Andy Vass (2002 :14-26) กล่าวว่า ครูคือผู้นำในห้องเรียน ครูที่มีประสิทธิภาพมักใช้วิธีการหลากหลายแบบในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน

จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์กรอบแนวคิดในตารางที่ 1.1 และสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ประกอบด้วย สัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ภาวะผู้นำของครู บุคลิกภาพของครู ทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน การนิเทศภายใน

2.3.1 สัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน

2.3.1.1 ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน

สุพัตรา ผลรัตน์ไพบุลย์ (2550 : 116) ศึกษาพบว่า สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อครู และการปฏิบัติตนของครูต่อนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อครู ได้แก่ ให้ความเคารพ เชื่อฟังในครูผู้สอน ตั้งใจ และสนใจกระทำในสิ่งที่ครูอบรมสั่งสอน และซักถามครูเมื่อมีข้อสงสัยด้านการเรียนและด้านส่วนตัว ทั้งในและนอกห้องเรียน

2. การปฏิบัติตนของครูต่อนักเรียน ได้แก่ ให้ความสนใจต่อนักเรียนและให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนให้ความรัก ความเอาใจใส่ ให้คำปรึกษา และชี้แนะแก่นักเรียนทั้งในด้านการเรียน และด้านส่วนตัวที่นักเรียนมาขอคำปรึกษาทั้งในและนอกห้องเรียน

ณัฐพล แยมสอาด (2551) ศึกษาพบว่า สัมพันธภาพของครูและนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนระหว่างครูและนักเรียน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. พฤติกรรมทางวาจา (verbal behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่ครูและนักเรียน แสดงออกเพื่อสื่อความหมายระหว่างกันโดยการพูด

2. พฤติกรรมที่ไม่ใช่วาจา (non-verbal behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่ครูและนักเรียน ไม่ได้แสดงออกทางวาจา แต่เป็นการแสดงออกทางท่าทาง เช่น การเขียน การพยักหน้า หรือสั้น ศีรษะ เป็นต้น

จากความหมายของสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนระหว่างครูและนักเรียน การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อครูโดยการให้ความเคารพเชื่อฟังในครูในสิ่งที่ครูอบรมสั่งสอน และการปฏิบัติตนของครูต่อนักเรียน โดยครูให้ความสนใจต่อนักเรียนและให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนให้ ความรัก ความเอาใจใส่ ให้คำปรึกษาและชี้แนะแก่นักเรียนทั้งในด้านการเรียนและด้านส่วนตัว

2.3.1.2 ความสำคัญของสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน

ศศิธร ชันติธรางกูร (2551:11) สัมพันธภาพระหว่างครูและนักเรียนเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญยิ่งต่อการแสดงพฤติกรรมของนักเรียนโดยเฉพาะในวันแรกที่ครูพบนักเรียน บุคลิกภาพของครู อาจ จะส่งผลต่อความรู้สึกทางบวกหรือทางลบแก่นักเรียนได้ เช่น ถ้าการพบกันครั้งแรกครูต้อนรับนักเรียนทุกคนด้วยท่าทีอบอุ่นและเป็นมิตรจะทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อครูและห้องเรียนในทางตรงกันข้ามถ้าครูเริ่มต้นวันแรกด้วยท่าทีที่เข้มงวด นักเรียนจะรู้สึกไม่สบายใจและอาจจะเลยไปถึงความรู้สึกที่ไม่ดีต่อชั้นเรียนและวิชาที่เรียนด้วย แนวทางในการสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการเป็นระบบครูควรดำเนินการดังนี้

1. เริ่มสร้างความสัมพันธ์
2. สร้างสัดส่วนของคำพูดทางบวกและทางลบอย่างสม่ำเสมอ
3. สื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจเกี่ยวกับความคาดหวังระดับสูงของตน
4. ร่วมกันควบคุมแสดงพฤติกรรมให้เป็นไปตามความคาดหวัง
5. สร้างทางเลือกเพื่อนำไปสู่กฎกติกาในชั้นเรียน

ปิยะ คงอุบล (2553: 45) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีความสำคัญ และมีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมของนักเรียน กล่าวคือ ถ้าครูมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน นักเรียนก็จะเกิดความไว้วางใจในตัวครู เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับการเรียน เรื่องส่วนตัว เรื่องครอบครัว ฯลฯ นักเรียนสามารถวางใจและเชื่อมั่นว่า ครูสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ แต่ถ้านักเรียนไม่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อครูหรือไม่ไว้วางใจในตัวครู นักเรียนอาจใช้วิธีแก้ด้วยตนเอง เช่น มีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่สนใจการเรียน ขาดความรับผิดชอบ คบเพื่อนเที่ยวเตร่ เป็นต้น

Thomas Gordon (1974 : 37-38) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนจะอยู่ในสภาพดี ถ้ามีลักษณะดังต่อไปนี้

1. การเปิดกว้าง หรือการมองทะลุเห็นกัน เพื่อแต่ละฝ่ายจะมีความเชื่อตรง เปิดเผยต่อกัน
2. ความอาทร ได้แก่ การเห็นคุณค่าและห่วงใยซึ่งกันและกัน
3. ความอิสระต่อกันและกัน คือ การเคารพในความอิสระ เป็นตัวของตัวเอง มิใช่ให้อีกฝ่ายต้องคอยพึ่งพิงตลอดเวลา
4. การแยกตัวออก ทั้งนี้เพื่อให้แต่ละฝ่ายพัฒนา เติบโต สร้างสรรค์ความเป็นตัวของตัวเอง
5. การสนองต่อความต้องการจำเป็นซึ่งกันและกัน แต่ละฝ่ายจะช่วยตอบสนองความต้องการ การโดยมิให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้สนองแต่ผู้เดียว

Peter Hook and Andy vass (2000:26) กล่าวว่า ครูที่มีประสิทธิภาพมักใช้วิธีการหลากหลายแบบในการสร้างสัมพันธภาพกับนักเรียน เช่น จำและเรียกชื่อนักเรียน ทักทายนักเรียนตามทางเดินหรือในห้องอาหารแสดงความสนใจอย่างแท้จริงไม่ใช่เพียงแคสิ่งที่เขาทำ อีกทั้งยังให้ความสนใจในตัวนักเรียนในฐานะความเป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน นั่นคือใส่ใจค้นหาและชื่นชมความสามารถและคุณสมบัติที่นักเรียนมี การสร้างสัมพันธภาพสามารถทำได้โดยไม่ให้รู้ตัวด้วยการแสดงกิริยาให้เข้ากันหรือกิริยาสะท้อนพฤติกรรมของผู้อื่น การแสดงกิริยาอย่างมีคารวะให้เข้ากับรอยยิ้ม น้ำเสียงและจังหวะการพูดของนักเรียน ช่วยให้ครูสานสัมพันธ์กับนักเรียนคนอื่นได้ด้วยการตอบรับการกระทำของเขาโดยการพยักหน้าแสดงความรู้สึกทางสีหน้า เลิกคิ้ว ใช้ภาษามือ และอื่นๆล้วนเป็นวิธีสร้างสัมพันธภาพทั้งสิ้น

Joyce McLeod, et. al. (อ้างใน ศศิธร ชันดิธรางกูร.2551: 11) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นไปด้วยดีหรือไม่เพียงใดโดยความสัมพันธ์ดังกล่าวประกอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนหรือนักเรียนกับนักเรียนด้วยกันเอง หรือแม้กระทั่งความสัมพันธ์ระหว่างครูในโรงเรียนหรือครูกับผู้บริหาร

จากความสำคัญของสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า หากครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน นักเรียนจะเกิดความไว้วางใจและเชื่อมั่นในตัวครู ช่วยให้บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นไปด้วยดี นอกจากนี้สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนยังมีความสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมของนักเรียน เช่น ถ้าการพบกันครั้งแรกครูต้อนรับนักเรียนทุกคนด้วยท่าท้อบอุ่นและเป็นมิตรจะทำให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อครูและห้องเรียน ในทางตรงกันข้ามถ้าครูเริ่มต้นวันแรกด้วยท่าทีที่เข้มงวด นักเรียนจะรู้สึกไม่สบายใจและอาจจะเลยไปถึงความรู้สึกที่ไม่ดีต่อชั้นเรียนและวิชาที่เรียนด้วย

2.3.1.3 การเกิดสัมพันธ์ภาพ

สุรพล พยอมแย้ม (2548:23) กล่าวถึง สัมพันธภาพเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กันแล้ว ลักษณะประจำตัวของแต่ละคนจะส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของอีกฝ่ายทันที (interpersonal influence) การรับรู้อิทธิพลของคู่ปฏิสัมพันธ์นั้นจะเป็นไปใน 3 ขั้นตอนคือขั้นแรกเป็นการรับรู้ผลกระทบหรืออิทธิพลที่ส่งผลทั้งหมด (unilateral effect) ขั้นที่สองเป็นการแปลความสิ่งที่ได้รับรู้ทั้งหมดและเกิดปฏิกิริยากับทุกมิติของข้อมูลที่ได้รับ (reciprocal effect) ปฏิกิริยานี้ยังเป็นเพียงความคิดและทำที่ที่ยังมิได้โต้ตอบไปจริง จนมาถึงขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งเป็นขั้นตอนการแสดงออกที่ผ่านกระบวนการคิดและเลือกสรรรูปแบบของพฤติกรรมที่ได้ปรับแก้หรือคิดว่าเหมาะสมที่สุดแล้ว (mutal adaptation) ความต้องการมีสัมพันธ์ภาพระหว่างกันมาจากหลายสาเหตุ อาจเริ่มจากความต้องการของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อนหรืออาจเป็นความต้องการที่ตรงกันทั้งสองฝ่ายก็ได้ ความต้องการเหล่านั้นอาจสรุปได้เป็นข้อๆ ดังต่อไปนี้

1. ต้องการได้รับความช่วยเหลือ

สิ่งที่เราต้องทำมีอยู่มากมาย และมีไม่น้อยที่ต้องมีผู้ช่วยเหลือ งานนั้นจึงจะสำเร็จ ซึ่งผู้อื่นจะเข้ามาช่วยเหลือก็ต่อเมื่อมีความสัมพันธ์ต่อกันในระดับหนึ่งแล้ว เมื่อไหร่ก็ตามที่เราต้องการความช่วยเหลือเราจะนึกถึงบุคคลที่เรามีความสัมพันธ์กันมาก่อน หากในสถานการณ์นั้นไม่มีบุคคลดังกล่าวเราก็ต้องสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้หนึ่งผู้ใดให้เกิดขึ้นก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากบุคคลนั้น

2. ต้องการได้รับการกระตุ้น

เมื่อมีผู้อื่นอยู่ด้วยเรามักจะคิดหากิจกรรมทำได้มากกว่าอยู่เพียงคนเดียว มากกว่าอยู่เพียงคนเดียว การแลกเปลี่ยนความคิดหรือประสบการณ์ระหว่างกันและการที่มีความรู้สึกความต้องการที่อาจเหมือนหรือแตกต่างกัน ล้วนเป็นตัวกระตุ้นให้กันและกันคิดหรือทำสิ่งใหม่ๆ ดังนั้นเราจึงมักมองหาเพื่อนเพื่อให้มาร่วมกันคิดร่วมกันทำได้มากขึ้น

3. ต้องการลดความวิตกกังวลหรือความกลัว

การอยู่ร่วมกันจำนวนมากทำให้รู้สึกมั่นใจกับสิ่งที่ต้องกระทำ หรือ สิ่งที่จะเกิดขึ้นมากกว่าอยู่อย่างโดดเดี่ยว เรามักมีสิ่งที่ทำให้ต้องวิตกกังวลหรือกลัวอยู่เสมอ แต่ถ้ามีเพื่อนหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์อันดีอยู่ใกล้ๆ เราจะอบอุ่นใจและลดความวิตกกังวลได้และจะสบายใจขึ้นอีก หากผู้นั้นมีศักยภาพสูงพอที่จะป้องกันหรือคุ้มครองช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาที่เรากังวลอยู่ ดังนั้นเราจึงต้องการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลที่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

จากการศึกษาการเกิดสัมพันธ์ภาพ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า สัมพันธภาพเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และความต้องการมีสัมพันธ์ภาพระหว่างกันมาจากหลายสาเหตุ ได้แก่

1. ต้องการได้รับความช่วยเหลือ คือเมื่อไหร่ก็ตามที่บุคคลต้องการความช่วยเหลือ

บุคคลจะนึกถึงบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันมาก่อนหากในสถานการณ์นั้นไม่มีบุคคลดังกล่าวจึงจำเป็นต้องสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้หนึ่งผู้ใดให้เกิดขึ้นก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากบุคคลนั้น

2. ต้องการได้รับการกระตุ้น คือ การแลกเปลี่ยนความคิดหรือประสบการณ์ระหว่างกันและการที่มีความรู้สึกความต้องการที่อาจเหมือนหรือแตกต่างกัน ล้วนเป็นตัวกระตุ้นให้กันและกันคิดหรือทำสิ่งใหม่ๆ

เมื่อมีผู้อื่นอยู่ด้วยเรามักจะคิดหากิจกรรมทำได้มากกว่าอยู่เพียงคนเดียว มากกว่าอยู่เพียงคนเดียว การแลกเปลี่ยนความคิดหรือประสบการณ์ระหว่างกันและการที่มีความรู้สึกความต้องการที่อาจเหมือนหรือแตกต่างกัน ล้วนเป็นตัวกระตุ้นให้กันและกันคิดหรือทำสิ่งใหม่ๆ

3. ต้องการลดความวิตกกังวลหรือความกลัว คือ การมีเพื่อนหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์อันดีอยู่ใกล้ๆ บุคคลจะอบอุ่นใจและลดความวิตกกังวลได้ และจะสบายใจขึ้นอีก

การอยู่ร่วมกันจำนวนมากทำให้รู้สึกมั่นใจกับสิ่งที่ต้องกระทำ หรือ สิ่งที่จะเกิดขึ้นมากกว่าอยู่อย่างโดดเดี่ยว เรามักมีสิ่งที่ทำให้ต้องวิตกกังวลหรือกลัวอยู่เสมอ แต่ถ้ามีเพื่อนหรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์อันดีอยู่ใกล้ๆ เราจะอบอุ่นใจและลดความวิตกกังวลได้และจะสบายใจขึ้นอีก

2.3.1.4 การทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

สุรพล พยอมแย้ม (2548:25-27) วิธีสร้างสัมพันธภาพจะแตกต่างกันไปตามบุคลิกภาพหรือลักษณะนิสัยของแต่ละคน นอกจากนี้ยังขึ้นกับประสบการณ์ปัจจัยเกื้อหนุนอื่นๆอีกมาก อย่างไรก็ตามการสร้างสัมพันธภาพที่ดีจะต้องประกอบด้วยกลุ่มพฤติกรรมต่อไปนี้รวมอยู่ในกระบวนการด้วยเสมอ

1. การเข้าไปเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ (Contact)

ถ้ายังไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกัน การเริ่มต้นของสัมพันธภาพย่อมไม่เกิดขึ้น การเข้าไปเกี่ยวข้องกันนั้นจะมาจากการประเมินความต้องการ (need) ที่จะสร้างสัมพันธ์ต่อกันของอีกฝ่าย ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดยังไม่ต้องการก็ต้องกระตุ้นให้เกิดความต้องการให้ได้ก่อนจึงจะเริ่มเข้าไปเกี่ยวข้อง (contact) ด้วยการเข้าไปเกี่ยวข้องนั้น ใช้กระบวนการสื่อสารที่ส่งผลให้เกิดการรับรู้ระหว่างกัน และต่อเนื่องเป็นความรู้สึกเป็นอารมณ์ เป็นความคิด เป็นความเชื่อ ก่อนที่จะเป็นการกระทำออกมา

2. การสร้างความคุ้นเคยให้เกิดขึ้น (familiarity)

สัมพันธภาพที่ดีไม่ใช่การเข้าไปเกี่ยวข้องกันเพียงครั้งสองครั้งแล้วสรุปว่ามีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน สัมพันธภาพที่ดีเป็นผลจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง การสร้างความคุ้นเคยด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ให้มากขึ้นและกระทำในหลายๆโอกาส จนรู้จักและเข้าใจกันและกัน จึงถือว่าเริ่มมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันแล้ว

3. การให้รางวัลพฤติกรรม (reward)

ทุกครั้งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน แต่ละฝ่ายควรพอใจหรือได้รับรางวัลจากการกระทำนั้นๆ รางวัลที่ได้อาจเป็นวัตถุสิ่งของหรือเป็นรางวัลน้ำใจ เช่น คำชม การยิ้มหรือการให้กำลังใจ อื่นๆ ฯลฯ หากมีปฏิสัมพันธ์กันแล้วต่างฝ่ายต่างไม่ได้รางวัลหรือมีความพึงพอใจเกิดขึ้นการสร้างสัมพันธภาพคงชะงักหรือยุติลงในที่สุด

4. การรู้สึกชอบหรือพอใจ (liking)

เมื่อเกี่ยวข้องมีปฏิสัมพันธ์กันและได้สร้างความคุ้นเคยรวมทั้งได้รับรางวัลจากปฏิสัมพันธ์นั้นแล้วก็ตาม ก็ยังไม่สามารถสรุปว่าสัมพันธภาพที่ดีเกิดขึ้นแล้วเพราะถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดยังไม่ชอบหรือยังไม่พอใจกับสิ่งที่เกิดขึ้น ถึงแม้จะได้รางวัลตามที่ต้องการ ได้มีปฏิสัมพันธ์บ่อยครั้งจนคุ้นเคยกันแต่ภายในจิตใจยังไม่รู้สึกชอบหรือพอใจในบุคคลนั้น ก็ยังถือว่าสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันยังไม่เกิดขึ้น

จากการศึกษาการทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าการทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ประกอบด้วย

1. การเข้าไปเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ (Contact) คือการสร้างสัมพันธ์ต่อกัน โดยใช้กระบวนการสื่อสารที่ส่งผลให้เกิดการรับรู้ระหว่างกันและต่อเนื่องเป็นความรู้สึก

2. การสร้างความคุ้นเคยให้เกิดขึ้น (familiarity) คือ สัมพันธภาพที่ดีเป็นผลจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง ควรสร้างความคุ้นเคยด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ให้มากขึ้น จนรู้จักและเข้าใจกันและกัน

3. การให้รางวัลพฤติกรรม (reward) การเกิดสัมพันธภาพที่ดี ต่างฝ่ายควรให้รางวัลหรือมีความพึงพอใจ เช่น คำชม การยิ้มหรือการให้กำลังใจ อื่นๆ ฯลฯ

4. การรู้สึกชอบหรือพอใจ (liking) การเกิดสัมพันธภาพที่ดีนั้น ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดต้องมีความชอบหรือพอใจกับสิ่งที่เกิดขึ้น ถึงแม้จะได้รางวัลตามที่ต้องการ

2.3.1.5 องค์ประกอบในการพัฒนาสัมพันธภาพ

สุรพล พยอมแย้ม (2548:46-48) สัมพันธภาพระหว่างบุคคลจะพัฒนาขึ้นมาน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของคู่สัมพันธภาพในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การกำหนดจุดประสงค์ร่วมกัน

คู่สัมพันธภาพแต่ละฝ่ายต่างมีความต้องการบางสิ่งบางอย่างจากการมีสัมพันธภาพนั้นๆ เช่นต้องการการยกย่อง ต้องการกำลังใจหรือความช่วยเหลือ ต้องการความรักความอบอุ่นใจ เป็นต้น หากไม่ได้ผลลัพธ์ตามต้องการ ความสัมพันธ์ก็อาจเสื่อมถอยลง ดังนั้น การกำหนดจุดประสงค์หรือความต้องการให้ตรงกัน แต่ละฝ่ายย่อมทุ่มเทความสามารถที่มีอยู่ในการทำกิจกรรมต่างๆ อันหมายถึงการพัฒนาความสัมพันธ์ไปพร้อมๆ กันนั่นเอง

2. ปฏิบัติตามรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างกัน

ความสัมพันธ์ของแต่ละคู่มีรูปแบบเฉพาะที่ทำให้การปฏิบัติต้องสอดคล้องกับรูปแบบนั้นๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ หัวหน้ากับลูกน้อง เพื่อร่วมวัย เป็นต้น การปฏิบัติได้สอดคล้องกับรูปแบบและโครงสร้างที่เป็นอยู่ ทำให้ความสัมพันธ์พัฒนาขึ้น หากปฏิบัติไม่เหมาะสมก็จะบั่นทอนสัมพันธภาพลง

3. การเคารพสิทธิส่วนตัว

ทุกคนมีความต้องการสิทธิส่วนตัวและจะหวงแหนสิทธินั้นๆ ไม่ต้องการให้ใครล่วงล้ำโดยไม่อนุญาต สิทธิเหล่านี้มีทั้งที่เป็นวัตถุประสงค์และเป็นนามธรรม การทำความเข้าใจและเคารพในสิทธิของแต่ละฝ่ายเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างกันได้เป็นอย่างดี

4. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

สัมพันธภาพที่ดีได้จากการสื่อสารที่ดี การเลือกวิธีการและช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมสอดคล้องกับเรื่องราวและสถานการณ์เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง กระบวนการสื่อสารแบบสองทางจะช่วยป้องกันปัญหาจากการสื่อสารได้มาก การสื่อสารที่ได้ผลสำเร็จตรงกับความต้องการของแต่ละฝ่ายช่วยในการพัฒนาสัมพันธภาพได้เป็นอย่างดี

5. การแสดงความเอื้ออาทรหรือห่วงใยต่อกัน

ทุกคนต้องการกำลังใจหรือต้องการความช่วยเหลือจากคนอื่นไม่มากก็น้อย การแสดงความห่วงใย ความสนใจ ความเอาใจใส่ ดูแลช่วยเหลือ ทำให้เกิดความรู้สึกซาบซึ้งระหว่างกันเป็นบทบาทสำคัญที่คู่สัมพันธภาพพึงกระทำเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ต่อกันให้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการช่วยเหลือหรือสนับสนุนผู้อื่นจะเป็นการกระทำที่ส่งผลให้ผู้อื่นได้รับความช่วยเหลือพึงพอใจและเป็นการเสริมสร้างสัมพันธภาพให้ดียิ่งขึ้น แต่การกระทำเช่นนั้นต้องไม่เป็นการทำให้เกิดผลเสียแก่ตัวเองและไม่จำเป็น ต้องกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการของอีกฝ่ายตลอดเวลาหรือเพียงอย่างเดียว การกระทำต่างๆ นั้นทำให้นึกถึงความสมดุลระหว่างการทำเพื่อผู้อื่นกับการทำเพื่อตนเอง ข้อคิดอีกประการหนึ่งก็คือตัวเราควรมีใช้ผู้ที่สามารถกระทำการเพื่อตอบสนองหรือช่วยเหลือผู้อื่นตามที่เราต้องการได้ทั้งหมด และควรเชื่อว่าแต่ละคนล้วนมีหนทางที่จะช่วยเหลือตนเองได้ไม่มากก็น้อย

6. ความจริงใจและความซื่อสัตย์

การแสดงความจริงใจและความซื่อสัตย์จนเป็นที่ยอมรับและมั่นใจต่อกัน เป็นส่วนประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันก้าวหน้าขึ้น ทั้งนี้การเลือกกระทำและคำพูดที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์และความจริงใจนั้นควรเลือกให้เหมาะสมหรือเป็นไปในทิศทางที่สร้างสรรค์ อย่าเพียง แต่คิดว่าการกระทำหรือพูดอย่างจริงใจเท่านั้นพอ เพราะในบางครั้งหากพูดตรงเกินไปอาจเป็นการทำร้ายจิตใจอีกฝ่ายจนทำให้พัฒนาการสัมพันธภาพชะงักงันได้

จากการศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนาสัมพันธภาพ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ คือ สัมพันธภาพระหว่างบุคคลจะพัฒนาได้นั้น ต้องประกอบไปด้วยมีการกำหนดจุดประสงค์ร่วมกันปฏิบัติตามรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างกัน ให้เคารพสิทธิส่วนตัว มีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ แสดงความเอื้ออาทรหรือห่วงใยต่อกันและจริงใจซื่อสัตย์ต่อกัน

2.3.1.6 ข้อปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาสัมพันธภาพ

สุรพล พยอมรัมย์ (2548 : 49-51) กล่าวถึงข้อปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาสัมพันธภาพ ดังนี้

1. แสดงความสดชื่นแจ่มใส

ในสถานการณ์ปกติทุกคนต้องการเกี่ยวข้องกับผู้ที่หน้าตาสดชื่นแจ่มใสและมีรอยยิ้มให้เห็น การยิ้มเป็นการสื่อถึงความพึงพอใจและจะเป็นการให้ที่มีคุณค่ามากแต่ไม่เปลืองต้นทุนเท่าใดนัก

2. แสดงความสนใจอย่างพองาม

ทุกคนคาดหวังว่าตนจะเป็นที่สนใจของผู้อื่นบ้าง และจะรู้สึกภาคภูมิใจหากมีคนสนใจเกี่ยวกับเรื่องราวของตัวเองโดยเฉพาะในเรื่องที่เป็นด้านบวกและมักจะมีความรู้สึกดีกับผู้ที่ให้ความสนใจ ดังนั้นหากเราแสดงความสนใจเขาด้วยการทักทายบ้าง มีการถามไถ่ความสุขความทุกข์ตามระดับความใกล้ชิดสนิทสนม ย่อมทำให้อีกฝ่ายมีความพอใจมากกว่าการเฉยเมย

3. แสดงความตั้งใจรับฟัง

การที่เขาเอ่ยปากพูดไม่ว่าจะเป็นการชมเชย การขอร้อง การแนะนำ การสั่งการหรือการตำหนิ การเยาะเย้ยถากถาง ผู้พูดล้วนต้องการให้ผู้ฟังสนใจรับฟังทั้งสิ้น และจะรู้สึกดีขึ้นหากมีผู้สนใจฟัง การแสดงความสนใจกับการพูดของเขาและแสดงการยอมรับหรือเห็นด้วย ตามสมควรจะช่วยให้เสริมสร้างความสัมพันธ์ให้ดียิ่งขึ้น

4. แสดงความเกรงใจตามสมควร

ไม่ว่าจะใกล้ชิดสนิทสนมกันเพียงใด การแสดงความเกรงใจบ้าง โดยเฉพาะในเรื่องที่มีความเป็นส่วนตัวอย่างชัดเจน เป็นสิ่งที่พึงกระทำอย่างยิ่ง ความเกรงใจเป็นเสน่ห์ประการหนึ่งที่หากกระทำอย่างเหมาะสมแล้ว ย่อมสร้างความพอใจให้กับอีกฝ่ายเป็นอย่างมาก

5. มองโลกในแง่ดีไว้ก่อน

ทุกสิ่งที่มีอยู่หรือทุกสิ่งที่เป็นไปล้วนมีด้านดีและด้านไม่ดี หากเป็นเรื่องระหว่างคู่สัมพันธภาพให้เลือกมองในด้านดีไว้ก่อน อย่ารีบร้อนตำหนิหรือคอยจับผิดอีกฝ่าย การมองในด้านลบทำให้เกิดความไม่มั่นใจหรือเกิดความระแวงต่อกัน และย่อมหมายถึงการไม่ไว้วางใจตามมาเป็นผลเสียต่อสัมพันธภาพระหว่างกัน อย่างไรก็ตามการมองในด้านดีไว้ก่อนนั้นมิได้จำกัดให้ต้องลดความรอบคอบ การตรวจสอบในมุมมองด้านลบเป็นสิ่งที่ต้องกระทำด้วยเช่นกัน เพียงแต่ให้เริ่มพิจารณาในด้านดีไว้ก่อนจิตใจเราจึงจะเปิดรับข้อมูลได้อย่างกว้างขวางกว่าการเริ่มจากด้านลบ

6. ควบคุมอารมณ์ได้ดี

การมีปฏิสัมพันธ์กันทำให้เกิดอารมณ์ต่าง ๆ นานาตามมาไม่ว่าจะเป็นอารมณ์ด้านบวกหรือด้านลบที่เกิดขึ้น การควบคุมให้การแสดงออกของอารมณ์เป็นไปอย่างเหมาะสม เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการมีสัมพันธภาพระหว่างกัน การใช้มารยาททางสังคมและประเพณีวัฒนธรรมเป็นกรอบกำหนดพร้อมทั้งใช้ประสบการณ์เดิมระหว่างกันเป็นตัวตัดสินจะช่วยให้การแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

7. มีวิธีปฏิเสธที่เหมาะสม

มีสิ่งที่เราจำเป็นต้องปฏิเสธการเรียกร้องจากผู้อื่นอยู่เสมอ หากมองในด้านผู้เรียกร้อง การปฏิเสธย่อมสร้างความไม่พอใจอย่างแน่นอน ดังนั้นเมื่อต้องปฏิเสธก็ควรเลือกใช้วิธีการที่ทำให้ผู้ขอร้องไม่พอใจน้อยที่สุด การใช้เหตุผลที่ดีพร้อมกับการพูดและกิริยาท่าทางที่จริงจัง อันแสดงถึงความจำเป็นที่ต้องปฏิเสธจะช่วยให้อีกฝ่ายลดความไม่พอใจหรือความผิดหวังได้มาก ซึ่งคงทำให้ความสัมพันธ์สานต่อไปด้วย ดีมากกว่าปฏิเสธโดยไม่สนใจความรู้สึกของผู้ร้องขอ

8. จัดจำข้อมูลเกี่ยวกับคู่สัมพันธภาพให้มาก

ทุกคนมักพอใจกับเรื่องราวของตนและจะภาคภูมิใจหากมีผู้พูดถึงข้อมูลดี ๆ ที่เกี่ยวกับตัวเอง การแสดงความเอาใจใส่และจดจำข้อมูลเล็กๆ น้อยๆ ของคู่สัมพันธภาพ โดยเฉพาะข้อมูลที่เขาคาดไม่ถึงว่าเราจะรู้หรือจำได้ และเลือกนำไปใช้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะย่อมสร้างความประทับใจและเสริมสร้างสัมพันธภาพต่อไปเป็นอย่างดี การพูดถึงหรือนำเสนอสิ่งที่เขาชอบพร้อมกับสร้างให้เขารู้สึกว่าสิ่งนั้นมีคุณค่าที่เราจดจำไว้ เป็นการกระชับสัมพันธภาพระหว่างกันที่ได้ผลอย่างคาดไม่ถึง

จากการศึกษาข้อปฏิบัติเพื่อการพัฒนาสัมพันธภาพ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การจะพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างครูและนักเรียนได้นั้น ครูควรปฏิบัติตนโดยแสดงความสดชื่นแจ่มใส ให้ความเป็นมิตรและมีรอยยิ้มให้กับนักเรียนเสมอ แสดงความสนใจในตัวนักเรียนอยู่เสมอรับฟังและเป็นທີ່ปรึกษาให้กับนักเรียน เรียนได้ดี ควบคุมอารมณ์ได้ดี มีวิธีปฏิเสธที่เหมาะสมและจดจำข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนได้ ในทางกลับกันนักเรียนควรปฏิบัติตนโดยตั้งใจรับฟังขณะครูสอน แสดงความเกรงใจต่อครูและมองโลกในแง่ดี

2.3.2 ภาวะผู้นำ

2.3.2.1 ความหมายของผู้นำ

มีคำ 2 คำที่มักถูกกล่าวถึง คือ คำว่า ผู้นำ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Leader และ คำว่า ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Leadership ทั้งสองคำนี้มีการกล่าวถึงความหมายจำนวนมากทั้งนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิในประเทศและต่างประเทศไว้ดังนี้ (รัตติกรณ์ จงวิศาล. 2559 : 10)

พระพรหมคุณาภรณ์ (อ่างใน รัตติกรณ์ จงวิศาล. 2559 : 10) ได้ให้ความหมายผู้นำว่าคือบุคคลที่จะมาประสานช่วยให้คนทั้งหลายรวมกัน โดยทั้งที่เป็นการอยู่รวมกัน โดยทั้งที่เป็นการอยู่รวมกันหรือทำการร่วมกัน เพื่อไปสู่จุดหมายที่ตั้งมา

อานันท์ ปันยารชุน (อ่างใน รัตติกรณ์ จงวิศาล. 2559 : 10) ได้ให้ความหมายผู้นำว่าผู้นำไม่ใช่ผู้นำคนอื่น แต่ผู้นำที่ดี คือ ผู้ที่ผู้อื่นอยากเดินตามและผู้นำต้องเป็นผู้ที่สามารถทำให้คนอื่นคล้อยตามเพราะมีศรัทธาต่อคนๆ นั้น

ประเวศ วะสี (อ้างใน รัตติกรณ์ จงวิศาล.2559:10-11) ได้ให้ความหมายผู้นำในเชิงขอบเขตที่กว้างขึ้นว่า ผู้นำ คือ ผู้ที่สามารถก่อให้เกิดสังคมมีจุดมุ่งหมายร่วมกันและรวมพลังกันปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย

Gill (อ้างใน รัตติกรณ์ จงวิศาล. 2559 : 11) ได้ให้ความหมายผู้นำว่า คือ บุคคลที่ได้รับการยกย่องหรืออาจเป็นบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกหรือแต่งตั้งให้เป็นผู้นำ หรือเป็นบุคคลผู้ที่มีอิทธิพลและมีบทบาทเหนือคนอื่น ๆ หรือเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับ ศรัทธา หรือได้รับความไว้วางใจให้ำนำ นอกเหนือ จากนั้นที่สำคัญมนุษย์ทุกคนสามารถที่จะเป็นผู้นำได้และสามารถนำได้ตลอดเวลา (ทั้งที่รู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตามและทั้งดีหรือไม่ดีก็ตาม) และที่สำคัญ “ผู้นำที่ดี” จะช่วยทำให้ความฝันของมนุษย์เราเป็นความจริง

จากความหมายของผู้นำ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ผู้นำ หมายถึง ผู้ที่ได้รับการยกย่องหรือได้รับการคัดเลือกหรือแต่งตั้งให้เป็นผู้นำ เช่น การเมือง ผลประโยชน์ ความเป็นญาติพี่น้อง พรรคพวกเดียวกัน หรือเป็นบุคคลผู้ที่มีอิทธิพลและมีบทบาทเหนือคนอื่น ๆ สามารถทำให้คนอื่นคล้อยตามและกระทำการร่วม กันเพื่อไปสู่จุดหมายอย่างประสบความสำเร็จ

2.3.2.2 ความหมายของภาวะผู้นำ

ริงสรรค์ ประเสริฐศรี (2544 : 37) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ (Leadership) หมายถึง พฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลหนึ่งที่จะชักนำกิจกรรมของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Sheared goal) หรือเป็นความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำ (Leaders) และผู้ตาม (Followers) ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Shared purposes) หรือเป็นความสามารถที่จะสร้างความเชื่อมั่นและให้ความสนับสนุนบุคคลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายองค์กร

พรนพ พุกกะพันธ์ (2544 : 2) กล่าวว่า ภาวะผู้นำก็คือ คุณสมบัติ เช่น สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคลที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกัน และพากันไปสู่จุดมุ่งหมายที่ดีงาม เมื่อพูดถึงผู้นำอย่างนี้จะเห็นว่ามีองค์ประกอบหลายอย่างในความเป็นผู้นำคุณสมบัติของผู้นำมีหลายอย่างหลายด้านแยกไปตามสิ่งที่ผู้นำจะต้องเกี่ยวข้อง คือ ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการที่จะไปเกี่ยว ข้องหรือปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นทุกอย่างให้ถูกต้องและได้ผลดี องค์ประกอบเหล่านี้คือ

1. ตัวผู้นำ จะต้องมีความสมบูรณ์ภายในของตนเองเป็นจุดเริ่มต้น และเป็นแกนกลางไว้
2. ผู้ตาม (ผู้ร่วมไปด้วย) โยงด้วยคุณสมบัติที่สัมพันธ์กับผู้นำ
3. จุดหมาย จะต้องมีความชัดเจน เข้าใจถ่องแท้ และแน่วแน่ในจุดหมาย
4. หลักการและวิธีการ หลักการและวิธีการที่จะทำให้สำเร็จผลบรรลุจุดหมาย
5. สิ่งที่จะทำ คุณสมบัติที่สัมพันธ์กับสิ่งที่จะทำ
6. สถานการณ์ คุณสมบัติกับสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่จะประสบซึ่งอยู่ภายนอกกว่าทำอย่างไรจะผ่านไปได้ด้วยดี ในท่ามกลางสังคม สิ่งแวดล้อม หรือ สิ่งที่ประสบ เช่น ปัญหา เป็นต้น

อาคม วัตโธสง (2547 : 3) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ คือพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงออกในรูปของกระบวนการ ความสามารถหรือกิจกรรม ซึ่งก่อให้เกิดอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลอื่นโดยที่บุคคลอื่นจะคล้อยตามหรือปฏิบัติตามผู้นำ เพื่อให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง

วิเชียร วิทยอุตม (2548 : 3) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึงลักษณะส่วนตัวของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา เมื่อได้ปฏิสัมพันธ์กับกลุ่ม เป็นความสามารถที่เกิดขึ้นระหว่างที่มีการทำงานร่วมกันหรือร่วมอยู่ในเหตุการณ์เดียวกันในอันที่จะทำให้กิจกรรมของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายและประสบความสำเร็จ ภาวะผู้นำจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และการฝึกฝนของแต่ละบุคคล

วิภาดา คุปตานนท์ (2551 : 256 - 257) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง สภาวะความสัมพันธ์ของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยที่ฝ่ายที่เป็นผู้นำจะเป็นผู้ใช้อำนาจ เพื่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความ คิดและพฤติกรรมของฝ่ายผู้ตาม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ตามปฏิบัติตามและเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

กาญจนา ศิลา (2556 : 20) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลใช้อำนาจหรืออิทธิพลจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

Plunkett and Attner (1997 : 61) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ คือ กระบวนการในการใช้อิทธิพลให้บุคคลหรือกลุ่มกำหนดเป้าหมายและดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามที่ใช้อิทธิพลเต็มใจปรารถนา

Clark and Campbell (อ้างใน สุนทร โคตรบรรเทา. 2551 : 1) ได้ให้คำนิยามว่า “ภาวะผู้นำคือ อิทธิพลที่มีต่อผลผลิต”

Block (อ้างใน สุนทร โคตรบรรเทา. 2551 : 2) ได้ให้คำนิยามว่า “ภาวะผู้นำ คือ การชักชวนให้ผู้อื่นละทิ้งความสนใจของตนเองให้หันมายอมรับเป้าหมายของกลุ่ม”

Hogan and Others (อ้างใน สุนทร โคตรบรรเทา. 2551:2) ได้ให้คำนิยามว่า ภาวะผู้นำ คือการชักชวนบุคคลอื่นให้ปล่อยวางความสนใจส่วนตัวและให้ปฏิบัติตามเป้าหมายส่วนรวมที่จำเป็นสำหรับสวัสดิภาพของกลุ่ม

Bass (อ้างใน สุนทร โคตรบรรเทา. 2551 : 1) ได้ให้คำนิยามว่า “ภาวะผู้นำ คือ กระบวนการในการมีอิทธิพลต่อกิจกรรมกลุ่มเหนือความคาดหวัง” (Bass, 1997 : 27 อ้างใน สุนทร โคตรบรรเทา, 2551 : 1)

Bennis and Nanus (อ้างใน สุนทร โคตรบรรเทา. 2551 : 1) ได้ให้คำนิยามว่า “ภาวะผู้นำ คือการมีอิทธิพลต่อการนำในทิศทาง เส้นทาง การกระทำและความคิด”

Yukl (อ้างใน รัตติกรณ์ จงวิศาล. 2559 : 12-13) ได้แสดงตัวอย่างของคำจำกัดความหรือความหมายของภาวะผู้นำ ซึ่งได้มีการนำเสนอใน 50 ปีที่ผ่านมา ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเป็นพฤติกรรมของบุคคลในการนำกิจกรรมของกลุ่มเพื่อไปสู่เป้าหมายร่วมกัน จาก Hemphill และ Coons ค.ศ. 1957

2. ภาวะผู้นำ เป็นการเพิ่มขึ้นของอิทธิพลที่มีต่อและอยู่เหนือการยอมรับอย่างอัตโนมัติต่อการชี้นำอันเป็นกิจวัตรขององค์การ จาก Katz และ Kahn ค.ศ. 1978

3. ภาวะผู้นำ เป็นการปฏิบัติเมื่อบุคคลได้รับการจัดการให้ทำบางสิ่งบางอย่าง ที่เกี่ยวกับสถาบัน การเมือง จิตวิทยาและแหล่งทรัพยากรอื่นๆ เพื่อที่จะกระตุ้นให้เข้ามามีส่วนร่วมและจูงใจให้ผู้ตามพึงพอใจ จาก Burns ค.ศ. 1978

4. ภาวะผู้นำเป็นการตระหนักถึงกระบวนการที่แต่ละบุคคลหรือหลายคน สามารถประสบความสำเร็จในความพยายามที่จะกำหนดและอธิบายความเป็นจริงของผู้อื่น จาก Smircich และ Morgan ค.ศ. 1978

5. ภาวะผู้นำ เป็นกระบวนการของการมีอิทธิพลต่อกิจกรรมของกลุ่มที่ถูกจัดการ เพื่อให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายจาก Ranch และ Behling ค.ศ. 1984

6. ภาวะผู้นำ เป็นการทำให้วิสัยทัศน์ชัดเจนขึ้น ทำให้คุณคามีความชัดเจน และสร้างสภาพแวดล้อมที่ ซึ่งทำให้สิ่งต่างๆ สามารถบรรลุความสำเร็จได้ จาก Richards และ Engle ค.ศ. 1986

7. ภาวะผู้นำ เป็นกระบวนการที่ให้จุดหมาย (ทิศทางที่มีความหมาย) ทำให้เกิดความพยายามร่วมกันและความปรารถนาที่จะบรรลุจุดหมาย จาก Jacobs และ Jaques ค.ศ. 1990

8. ภาวะผู้นำ เป็นความสามารถที่จะก้าวออกจากวัฒนธรรมเพื่อที่จะเริ่มต้นกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างมีวิวัฒนาการที่จะสามารถปรับตัวได้มากขึ้น จาก Schein ค.ศ.1992

9. ภาวะผู้นำ เป็นกระบวนการที่ให้ความหมายกับสิ่งที่ผู้คนกำลังทำร่วมกัน เพื่อที่คนจะได้เข้าใจและอุทิศตัว จาก Drath และ Palus ค.ศ.1992

10. ภาวะผู้นำ เป็นความสามารถของบุคคลในการที่จะมีอิทธิพล จูงใจและกระตุ้นผู้อื่นสามารถที่จะช่วยสร้างให้องค์การมีประสิทธิผลและประสบความสำเร็จ จาก House et al. ค.ศ.1999

จากความหมายของภาวะผู้นำ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะชักนำกิจกรรมของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จร่วมกันนอกจากนี้ยังสามารถพัฒนาและดัดศักยภาพของผู้ตามออกมาได้และจูงใจให้ผู้ตามพึงพอใจ

2.3.2.3 ความสำคัญของภาวะผู้นำ

พระพรหมคุณาภรณ์ (อั้งใน รัตติกรณ์ จงวิศาล. 2559 : 3) กล่าวว่าบุคคลที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จในทุกระดับของสังคมคือบุคคลที่เป็นผู้นำและผู้นำเป็นผู้ที่มีความสำคัญของการอยู่รอดต่อสวัสดิการของสังคม ประเทศชาติ รวมถึงโลกด้วย

รัตติกรณ์ จงวิศาล (2559 : 2-3) กล่าวว่า กลุ่มผู้นำที่มีภาวะผู้นำสูงมีศักยภาพ มีความสามารถเปรียบได้กับสิงโตที่เป็นสัตว์ที่มีความเป็นผู้นำ เป็นเจ้าป่า ฯลฯ แม้ว่าผู้ตามดูเหมือนภายนอกจะด้อยศักยภาพหรือความสามารถ ผู้นำก็จะสามารถพัฒนาหรือดัดศักยภาพความสามารถของผู้ตามออกมาได้ทำให้กลุ่มนี้มีประสิทธิผลมากกว่ากลุ่มที่ผู้นำมีภาวะผู้นำต่ำ แต่อาจได้มาอยู่ในตำแหน่งผู้นำ เช่น การ เมือง ผลประโยชน์ ความเป็นญาติพี่น้อง พรรคพวกเดียวกัน เป็นต้น แม้ว่าผู้ตามมีศักยภาพหรือความสามารถสูงแต่ก็อาจจะไม่ได้ใช้หรือสูญเปล่าไปได้ ผู้นำที่ไม่ดี หรือผู้บริหารที่ไม่มีภาวะผู้นำ จะส่งผลกระทบทางลบ เช่น ทำให้ครอบครัวแตกแยก ชุมชนล่มสลาย องค์กรหรือบริษัทล้มละลายหรือขาดทุนหน่วยงานไม่เจริญก้าวหน้าหรือไม่มีผลงาน ไม่สามารถแข่งขันได้ ผู้ตามแตกแยกทะเลาะเบาะแว้ง อิจฉาริษยา หมัดกำลังใจ ไม่ได้ใช้ความสามารถหรือศักยภาพ

ภาวะผู้นำของครูอาจารย์ก็ส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียนนิสิตนักศึกษา ก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ศักยภาพ ความฉลาดทางสติปัญญา (intelligence) การพัฒนาปัญญา (wisdom) รวมถึงการพัฒนาคุณธรรม และที่สำคัญรวมถึงการพัฒนาภาวะผู้นำของพวกเขาด้วยนอกจาก นั้นแล้วภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้บริหารมหาวิทยาลัยก็ส่งผลต่อการพัฒนา ความสามารถ การใช้ศักยภาพและแรงจูงใจในการทำงานของครู อาจารย์ บุคลากร รวมถึงพัฒนาความสำเร็จของสถาบัน การศึกษาเหล่านั้นด้วย

Allen (อ้างใน รัตติกรณ์ จงวิศาล. 2559 : 6) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อบรรยากาศของโรงเรียน และความสำเร็จของนักเรียนและ Sylvia & Hutchison (อ้างใน รัตติกรณ์ จงวิศาล. 2559:6) ยังพบว่าแรงจูงใจของครูขึ้นอยู่กับคุณภาพของความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไปของพวกเขา

จากความสำคัญของภาวะผู้นำ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าภาวะผู้นำของครูมีความสำคัญต่อความสำเร็จของนักเรียนนิสิตนักศึกษา ก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ศักยภาพ ความฉลาดทางสติปัญญา โดยที่ครูที่มีภาวะผู้นำสามารถพัฒนาหรือดึงศักยภาพความสามารถของนักเรียนออกมาได้ มากที่สุดและสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนพัฒนาศักยภาพของตนเองไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้สำเร็จ

2.3.2.4 ทฤษฎีภาวะผู้นำ

วิภาดา คุปตานนท์ (2551 : 259-270) นักวิชาการหลายคนที่ศึกษาค้นคว้าทฤษฎีความเป็นผู้นำ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น สามกลุ่มแนวคิดทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีคุณลักษณะของผู้นำ (Trait theories of leadership)
2. ทฤษฎีผู้นำเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral theories of leadership)
3. ทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์ (Contingency theories of leadership)

ทฤษฎีคุณลักษณะของผู้นำ (Trait theories of leadership)

ทฤษฎีคุณลักษณะของผู้นำ (Trait theories of leadership) มองเห็นความสำคัญของคุณสมบัติผู้นำ (Trait) เช่น ทักษะ (Skill) บุคลิกภาพ (Personality) รูปร่างหรือลักษณะทางกายภาพ โดยแนวคิดกลุ่มนี้เชื่อว่า บุคคลเป็นผู้นำโดยกำเนิด (Born to be) เนื่องจากเขามีคุณลักษณะที่ดีในด้านกายภาพหลายๆด้าน ตัวอย่างเช่น ความเฉลียวฉลาด ความมีไหวพริบ ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาหลายๆครั้งยังไม่ปรากฏว่ามีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีผลเกิดภาวะผู้นำไม่สามารถใช้ได้กับทุกสถานการณ์ แต่ผู้นำที่มีประสิทธิผลขึ้นอยู่กับการจัดความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางกายภาพ (Traits) กับ ทักษะ (Skills) ในการทำงาน

ทฤษฎีผู้นำเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral theories of leadership)

การศึกษา ทฤษฎีคุณลักษณะของผู้นำ (Trait theories of leadership) นั้นมีอยู่เพียงในระยะสั้นๆเท่านั้น หลังจากนั้นนักวิชาการและผู้สนใจต่างหันมาศึกษาพฤติกรรม (Behavioral) หรือการกระทำ (Action) ของผู้นำ โดยพิจารณาว่าพฤติกรรมหรือการกระทำของผู้นำที่มีประสิทธิผล แนวคิดที่สำคัญในทฤษฎีผู้นำเชิงพฤติกรรมศาสตร์ ได้แก่

1. การศึกษาผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic leadership) และผู้นำแบบเผด็จการ (Autocratic leadership)

ผู้นำแบบประชาธิปไตยนิยมกระจายอำนาจ มอบหมายงานให้ผู้ร่วมงานและเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในทางตรงกันข้ามผู้นำแบบเผด็จการ มักนิยมใช้ดุลยพินิจและการตัดสินใจโดยตนเองและไม่เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น จากการศึกษาของ Robert Tannenbaum และ Warren Schmidt อธิบายให้เห็นว่า การใช้อำนาจของผู้นำแบบประชาธิปไตยและผู้นำแบบเผด็จการเป็นแนวต่อเนื่องที่อยู่คนละขั้วกัน กล่าวคือ ผู้นำแบบเผด็จการจะใช้อำนาจของตนเองหรือรวมอำนาจการตัดสินใจ ในทางตรงกันข้าม ผู้นำแบบ

ประชาธิปไตยจะใช้อำนาจของตนเองน้อย หรือเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในความคิดและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมากกว่า (Bovee. 1993 : 477)

2. การศึกษาของ University of Michigan

Rensis Likert และกลุ่มนักวิจัยแห่งมหาวิทยาลัยมิชิแกน ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้นำกับผลการปฏิบัติงานขององค์กรโดยรวมและศึกษาถึงภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิภาพ เขาแจกแจงให้เห็นว่าพฤติกรรมผู้นำมีสองลักษณะที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัดคือ พฤติกรรมของผู้นำที่มุ่งคน (Employee - centered behavior) และพฤติกรรมของผู้นำที่มุ่งงาน (Job - centered behavior)

2.1 พฤติกรรมผู้นำที่มุ่งคน (Employee-centered behavior) คือผู้นำที่ให้ความสำคัญต่อคนงาน เข้าใจในความแตกต่างของคนงาน ยอมรับความสำคัญของคนงาน เปิดโอกาสให้คนงานมีส่วนร่วมสนใจและเข้าใจความต้องการของคนงาน

2.2 พฤติกรรมของผู้นำที่มุ่งงาน (Job-centered behavior) คือผู้นำที่เน้นความสำเร็จของการทำงาน เน้นการสร้างงานและผลผลิตที่มีมาตรฐานสูง เน้นการใช้กฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ผู้นำที่มีพฤติกรรมแบบนี้มองคนงานหรือพนักงานว่าเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ทำงานสำเร็จเท่านั้น

จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมผู้นำที่มุ่งคนทำให้เกิดภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพมากกว่าพฤติกรรมผู้นำที่มุ่งงาน เนื่องจากพฤติกรรมที่มุ่งคนทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจกระตือรือร้นและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงาน

3. การศึกษาของ Ohio State University

นักวิชาการและกลุ่มนักวิจัยของมหาวิทยาลัยโอไฮโอ ได้ทำการศึกษาแบบเจาะลึกถึงมิติพฤติกรรมของผู้นำ การพิจารณามิติพฤติกรรมของผู้นำนั้นพิจารณาจากการที่ผู้นำมองบทบาทของตนเองและบทบาทของผู้ใต้บังคับบัญชาในการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร มิติของพฤติกรรมสามารถแบ่งได้เป็นสองมิติคือ พฤติกรรมที่มุ่งสร้างโครงสร้าง (Initiation structure) และพฤติกรรมที่มุ่งเน้นความสัมพันธ์ (Consideration)

3.1 พฤติกรรมที่มุ่งสร้างโครงสร้าง (Initiation structure) คือผู้นำที่พิจารณาให้ความสำคัญกับการกำหนดกฎเกณฑ์ การใช้สายการบังคับบัญชา การเน้นบทบาทหน้าที่ตามตำแหน่ง และการเน้นผลงานที่เกิดจากการทำงานตามโครงสร้าง

3.2 พฤติกรรมที่มุ่งเน้นความสัมพันธ์ (Consideration) คือผู้นำที่พิจารณาให้ความสำคัญต่อการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงาน การเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา

เมื่อใดก็ตามที่พฤติกรรมทั้งสองแบบข้างต้นนี้มีลักษณะมุ่งเน้นด้านใดด้านหนึ่งสูงก็จะบ่งชี้ความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยหรือผู้นำแบบเผด็จการ กล่าวคือ เมื่อมีพฤติกรรมที่มุ่งสร้างโครงสร้าง (Initiation structure) สูงก็จะก่อให้เกิดภาวะผู้นำแบบเผด็จการ และเมื่อมีพฤติกรรมที่มุ่งเน้นความสัมพันธ์ (Consideration) สูงก็จะเกิดภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม ในขณะเวลาใดเวลาหนึ่งผู้นำอาจมีพฤติกรรมที่เน้นพฤติกรรมทั้งสองด้านสูงหรือมีพฤติกรรมทั้งสองอย่างต่ำ หรือมีพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งสูงและอีกอย่างหนึ่งต่ำ

4. Blake and Mouton's Managerial Grid

การศึกษาของ Blake and Mouton ใช้วิธีการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้นำจากมิติของพฤติกรรมสองด้าน คือ การให้ความสำคัญกับคนงาน หรือการมีพฤติกรรมมุ่งคนงาน (Employee-centered orientation) และพฤติกรรมที่ให้ความสำคัญกับผลผลิตหรือการมีพฤติกรรมมุ่งงาน (Job-centered orientation)

ทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์ (Contingency theories of leadership)

การศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์เกิดขึ้นเนื่องมาจาก แนวความคิดการภาวะผู้นำแบบ Trait และภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมศาสตร์ ไม่สามารถให้คำตอบถึงปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพได้นัก วิชาการจึงหันมาสนใจตัวแปรทางสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของภาวะผู้นำ นักวิชาการคนสำคัญที่ศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ได้แก่ Fiedler และ Hersey-Blanchard

1. การศึกษาของ Fiedler

จากการศึกษาของ Fiedler อธิบายว่า บุคคลไม่สามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบภาวะผู้นำของตนเองได้ แต่โมเดลของเขาจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถพิจารณาสถานการณ์ที่เป็นที่พึงพอใจมากที่สุดสำหรับรูปแบบภาวะผู้นำในสถานการณ์ จากโมเดลของ Fiedler เขาศึกษาตัวแปรสถานการณ์ 3 ตัวแปร และการใช้แบบสอบถามเพื่อทดสอบและวัดสภาวะของความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อผู้นำที่มุ่งคนและผู้นำที่มุ่งงาน ทั้งภายใต้สถานการณ์ต่างๆที่ประกอบด้วย

1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับสมาชิกขององค์การ (Leader-member relation) หมายถึง ระดับความไว้วางใจของผู้ปฏิบัติงานในองค์การและผู้นำ ซึ่งจะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความเต็มใจของผู้ใต้บังคับบัญชาที่จะปฏิบัติตามผู้นำ เมื่อผู้ปฏิบัติงานมีความไว้วางใจผู้นำ จะเกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้นำและผู้ปฏิบัติงาน ในทางตรงกันข้ามเมื่อผู้ปฏิบัติงานขาดความไว้วางใจผู้นำจะเกิดช่องว่างระหว่างผู้นำและผู้ปฏิบัติงาน

1.2 โครงสร้างของงาน (Task structure) หมายถึง ความชัดเจนของเป้าหมายในการทำงาน การมีมาตรฐานที่เป็นที่เข้าใจ การมีระเบียบการปฏิบัติงานที่ชัดเจนเข้าใจง่าย เช่น งานที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำย่อมมีความชัดเจนในเรื่องนี้ ในขณะที่งานใหม่ งานสร้างสรรค์ที่ไม่เคยปฏิบัติมาก่อนย่อมอาจมีความสับสนในอำนาจหน้าที่ได้

1.3 อำนาจหน้าที่ตามตำแหน่ง (Position power) หมายถึง ระดับของการให้รางวัล และการลงโทษที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ปฏิบัติงาน

2. การศึกษาของ Hersey-Blanchard

Hersey-Blanchard (1989) นำเสนอแนวคิดภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพที่ต้องขึ้นกับความพร้อมของผู้ตาม ความพร้อมของผู้ตามประกอบด้วยปัจจัย 2 ด้าน คือ

1. ความสามารถ ได้แก่ ความรู้ ความชำนาญ และทักษะในการปฏิบัติงาน
2. ความเต็มใจในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยทั้งสองด้านนี้ประกอประกกันก่อให้เกิดสถานการณ์ 4 สถานการณ์ของสภาวะผู้ตาม คือ

- R1 ไม่มีความสามารถและไม่มีความเต็มใจ
- R2 ไม่มีความสามารถแต่มีความเต็มใจ
- R3 มีความสามารถแต่ไม่เต็มใจ

R4 มีความสามารถและเต็มใจ

การศึกษาของ Hersey-Blanchard ได้นำเสนอแนวคิดของมหาวิทยาลัยโอไฮโอมาประยุกต์ คือ ภาวะผู้นำที่มุ่งโครงสร้าง (Initiation structure) และภาวะผู้นำที่มุ่งความสัมพันธ์ (Consideration) และอธิบายว่า ในภาวะผู้นำแบบต่าง ๆ นั้น ประกอบกับความพร้อมของผู้ร่วมปฏิบัติงานทำให้เกิดรูปแบบของการทำงานของผู้นำ 4 แบบ คือ

1. การบอกกล่าว (Telling) คือ ผู้นำการสั่งการในรายละเอียดของขั้นตอนการทำงาน ภาวะผู้นำแบบนี้มีประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อ ผู้ตามไม่มีความสามารถและไม่มีความเต็มใจในการทำงาน
2. การนำเสนอความคิด (Selling) คือ ผู้นำบอกทิศทางที่ตนต้องการและสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานทำงาน ภาวะผู้นำแบบนี้มีประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อ ผู้ตามไม่มีความสามารถแต่มีความเต็มใจในการทำงาน
3. การมีส่วนร่วม (Participation) คือ ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานโดยพยายามไม่ชี้นำการตัดสินใจของผู้ร่วมปฏิบัติงาน ภาวะผู้นำแบบนี้มีประสิทธิภาพสูงสุด เมื่อผู้ตามมีความสามารถแต่ไม่มีความเต็มใจในการทำงาน
4. การมอบหมายงาน (Delegation) คือ ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานดำเนินการอย่างอิสระ ไม่ชี้นำการดำเนินงานใดๆ และไม่ต้องช่วยเหลือการทำงาน ภาวะผู้นำแบบนี้มีประสิทธิภาพสูงสุด เมื่อผู้ตามมีความสามารถและมีความเต็มใจในการทำงาน

จากการศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าทฤษฎีภาวะผู้นำแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ

1. ทฤษฎีคุณลักษณะของผู้นำ (Trait theories of leadership) แนวคิดกลุ่มนี้เชื่อว่าบุคคลเป็นผู้นำโดยกำเนิด (Born to be) เนื่องจากเขามีคุณลักษณะที่ดี ในด้านกายภาพหลายๆ ด้านตัวอย่าง เช่น ความเฉลียวฉลาด ความมีไหวพริบ ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นต้น
2. ทฤษฎีผู้นำเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral theories of leadership) ศึกษาพฤติกรรม (Behavioral) หรือการกระทำ (Action) ของผู้นำ โดยพิจารณาว่าพฤติกรรมหรือการกระทำของผู้นำที่มีประสิทธิภาพ แนวคิดที่สำคัญในทฤษฎีผู้นำเชิงพฤติกรรมศาสตร์ ได้แก่
  - การศึกษาผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic leadership) และผู้นำแบบเผด็จการ (Autocratic leadership)
  - การศึกษาของ University of Michigan
  - การศึกษาของ Ohio State University
  - การศึกษาของ Blake and Mouton's Managerial Grid
3. ทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์ (Contingency theories of leadership) เกิดขึ้นเนื่องมาจากแนวความคิดการภาวะผู้นำแบบ Trait และภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมศาสตร์ ไม่สามารถให้คำตอบถึงปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพได้ นักวิชาการจึงหันมาสนใจตัวแปรทางสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของภาวะผู้นำ นักวิชาการคนสำคัญที่ศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ได้แก่ Fiedler และ Hersey-Blanchard

2.3.2.5 ความหมายของภาวะผู้นำครู

สุรียรัตน์ พัฒนเชียร (2552 : 130-142) กล่าวว่า ภาวะผู้นำครู หมายถึง การแสดงออกของครูในการร่วมกันทำงานอย่างร่วมมือรวมพลังนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ตลอดจนการมีความสัมพันธ์ และความเกี่ยวข้องต่างๆ ระหว่างครูแต่ละบุคคลภายในสถานศึกษา รวมไปถึงความสามารถของครูในการนำทั้งการนำในห้องเรียน การนำนอกห้องเรียนและการนำครูคนอื่นๆ โดยปราศจากการใช้อิทธิพลในการกระตุ้น ชักจูงเพื่อนครูให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีความรับผิดชอบต่อความตัดสินใจ และกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา เข้าร่วมในการเรียนรู้ร่วมกัน และให้ความร่วมมือรวมพลังในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายร่วมภาวะผู้นำครูที่มีประสิทธิภาพสูงสุดจะต้องให้ความสำคัญกับความเชื่อใจ การสนับสนุนและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอันดับแรก

อาภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554 : 22) ได้กล่าวว่า “ภาวะผู้นำครู หมายถึงการแสดงออกของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่วัดได้จากพฤติกรรม ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู องค์ประกอบด้านเป็นแบบอย่างทางการสอน องค์ประกอบด้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาและองค์ประกอบด้านเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง”

Katzenmeyer and Moller (2001 : 5) กล่าวว่า “ภาวะผู้นำครู คือ ครูผู้ที่เป็นผู้นำโดยนำทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน เชื่อมโยงกับชุมชนและช่วยเหลือกลุ่มของครู ผู้เรียนและผู้นำ และมีอิทธิพลต่อผู้อื่นไปสู่การพัฒนาการดำเนินงานทางการศึกษา”

York-Barr and Duke (อ้างใน ประไพศรี ลิขหะกร ชูศักดิ์ เอกเพชรและบรรจง เจริญสุข.2558 : 98) กล่าวถึง ภาวะผู้นำครูเป็นกระบวนการที่ครูรายบุคคลและรายกลุ่มมีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วม งาน โดยมีหลักสำคัญให้สมาชิกคนอื่นๆ ในโรงเรียนในการปรับปรุงวิธีปฏิบัติการเรียนรู้ การสอนและการเรียนรู้ของนักเรียนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น

Stephe (อ้างใน วิโรจน์ สารรัตน์. 2557 : 81) กล่าวถึง ภาวะผู้นำของครูว่า เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกระทำของครูที่มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมการเรียนรู้และการทำหน้าที่เป็นเช่นตัวการเปลี่ยนแปลง (change agent) ในห้องเรียน ในโรงเรียนหรือในเขตพื้นที่ ภาวะผู้นำของครูมีความสำคัญต่อการเติบโตและวิวัฒนาการของเขตพื้นที่การศึกษา มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำการเรียนการสอนของระบบภาวะผู้นำของครูไม่ได้หมายถึง อำนาจของครู (teacher power) แต่หมายถึงการแสวงหาอย่างกระตือรือร้นถึงการกระทำและความคิดที่ดีที่สุดในด้วยการตั้งคำถามอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนแบ่งปันและทัศนคติการทำงานแบบรวมพลัง

ครูผู้นำ (teacher leader) จะต้องเป็นผู้เรียนรู้ กล้าคิดกล้าทำ สร้างนวัตกรรมทำงานเพื่อความเติบโตและพัฒนาอย่างสม่ำเสมอและมีการตั้งข้อสงสัยและมีการสะท้อนผล แต่ด้วยความเข้าใจไม่ใช่แต่เพียงเรื่องการเรียนรู้ ความเติบโตและแรงบันดาลใจของตนเองเท่านั้น แต่จะต้องสนับสนุนเพื่อนครูให้ได้พัฒนาความเป็นผู้นำและความสามารถด้วยที่สำคัญครูผู้นำจำเป็นต้องมีความเข้าใจและชัดเจนภายในวิสัยทัศน์ และพันธกิจแล้วมีการแสดงออกในการปฏิบัติแต่ละวัน มีความมุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศทางการศึกษา และการเตรียมนักเรียนเพื่ออนาคตของพวกเขา

Whitaker (อ้างใน วิโรจน์ สารรัตน์.2557:82) ให้แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำของครูไว้ ดังนี้

1. สอนคนอื่นให้ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง (teaching others to find success themselves) ไม่มุ่งแต่การสอน แต่มุ่งการเป็นพี่เลี้ยง (mentoring) เพื่อให้พวกเขาเรียนรู้ถึง ความสามารถที่เป็นอะไรได้มากกว่าที่พวกเขาเคยคิด เชื่อ ซึ่งครูที่จะทำเช่นนี้ได้ต้องมีพลังขับเคลื่อนที่เข้มแข็ง

2. มีทักษะการสอน (have teaching skills) ที่ครูที่ยิ่งใหญ่มุ่งมั่นปฏิบัติ คือ

- นำสิ่งที่ดีที่สุดของคนออกมา (bringing out the best in people) ด้วยปฏิสัมพันธ์ในเชิงบวก การจูงใจและการสร้างแรงบันดาลใจเพื่อให้พวกเขาแสดงความสามารถออกมาอย่างเต็มที่

- สร้างแรงบันดาลใจในความไว้วางใจ (inspiring trust) เป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการเรียนรู้ การได้รับความใส่ใจและการอุทิศตน

- ทำงานเป็นส่วนหนึ่งของทีม (working as part of team) ใช้เทคนิคให้ทุกคนมีความรู้สึกเรียนรู้ด้วยกัน มีส่วนในการแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศ ไม่ใช่เทคนิคการสั่งหรือให้ปฏิบัติตามโดยไม่มีส่วนร่วม

- เป็นแบบอย่างที่ดี (being a good role model) พวกเขาต้องการมองวิธีการในการจัดการกับสถานการณ์ที่ถูกต้องจากครูมากกว่าที่อยากจะได้ยินครูพูดว่าอย่างไร

3. รู้ถึงความแตกต่าง (know the difference) ระหว่างการจัดการ (management) กับภาวะผู้นำ (leadership) ตัดสินใจได้ว่าเมื่อไหร่ควรแสดงบทบาทเป็นเช่น ครู/ผู้นำ เมื่อไหร่ควรเป็นผู้จัดการ/ผู้ปกครอง เมื่อไหร่ควรใช้ทักษะการสอน/การนำ เมื่อไหร่ควรใช้ทักษะการจัดการ

University of Washington (อ้างใน วิโรจน์ สารรัตน์. 2557 : 83) ให้ทัศนะว่าในบรรดาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ถือว่า ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนเป็นปัจจัยที่สำคัญ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าในแต่ละวันนักเรียนสามารถจะได้รับการเรียนการสอนที่มีคุณภาพสูงที่สุด ซึ่งการจะเช่นนั้นได้ ผู้นำทางการเรียนการสอน จะต้องทำหน้าที่เพื่อปรับปรุงคุณภาพการสอนที่นำไปสู่การปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมีความเชื่อหลัก 5 ประการ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนเน้นการเรียนรู้ (learning-focused) เป็นการเรียนรู้ของทั้งนักเรียนและผู้ใหญ่ เป็นการเรียนรู้ที่มีการวัดเพื่อปรับปรุงเรียนการสอนและคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

2. ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนจะต้องเป็นแบบทีมผู้นำ (team of leaders) มีผู้บริหารแสดงบทบาทเป็นผู้นำของเหล่าผู้นำ (leaders of leaders)

3. วัฒนธรรมการปฏิบัติแบบเปิดและการปฏิบัติที่มีการสะท้อนผลเป็นหัวใจของภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนและการปรับปรุงการปฏิบัติทางการเรียนการสอน

4. ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนอยู่ในบริบทความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาษา ศาสนา เศรษฐกิจ และการเรียนรู้ของชุมชนโรงเรียน

5. ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนเน้นความมีประสิทธิภาพในการบริหารทรัพยากรและบุคคลในการเลือกสรร การจ้าง การพัฒนา การประเมิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง

Concordia University (อ้างใน วิโรจน์ สารัตนะ. 2557:83) ยังกล่าวถึงทักษะภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนที่จำเป็น 4 ประการ สำหรับผู้บริหารในฐานะผู้สวมหมวกหลายใบ ในบางครั้งต้องเป็นผู้บริหาร บางครั้งเป็นผู้จัดการ เป็นนักวิชาการ เป็นครูผู้สอนและเป็นผู้นำหลักสูตร บางครั้งก็เป็นทุกอย่างในช่วงวันหนึ่งๆ ซึ่งต้องบริหารเพื่อความสมดุลและความสามารถในการเปลี่ยนจากบทบาทหนึ่งไปสู่อีกบทบาทหนึ่ง

ทั้งผู้บริหารและเหล่าผู้นำในโรงเรียนคงต้องแสดงบทบาทความเป็นผู้นำทางการเรียนการสอน ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน การบริหารหลักสูตร การกำหนดติดตามแผนการสอน การจัดสรรทรัพยากรและการประเมินครูให้เป็นประจำเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้และการเติบโตของเติบโตทั้งนี้คุณภาพของการเรียนการสอน (quality of instruction) ถือเป็นสิ่งที่มีลำดับความสำคัญสูงสุด เป็นภารกิจเกี่ยวกับการสอน การเรียนรู้และความรู้ ซึ่งสมาชิกทุกคนในโรงเรียนควรรหาโอกาสพบปะ เพื่อพูดคุยกันถึงวิธีการให้การทำงานดีขึ้นและช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและด้วยทักษะที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (effective use of resources) รู้ถึงจุดอ่อนจุดแข็งเพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม

2. มีทักษะในการสื่อสาร (communication skills) สามารถถ่ายทอดความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ ความไว้วางใจ จูงใจและให้ครูและนักเรียนรับรู้ถึงการมีอำนาจในตนเอง

3. ทำตนเป็นผู้เชี่ยวชาญทางการเรียนการสอน (serving as an instructional resource) ทั้งสถานการณ์ หลักสูตร การประเมินผลและยุทธศาสตร์การสอน

4. จับต้องได้และเข้าถึงได้ (being visible and accessible) แสดงพฤติกรรมในทางบวก เป็นต้นแบบพฤติกรรมการเรียนรู้ มุ่งมั่นในวัตถุประสงค์ เรียนรู้จากประสบการณ์ มีทักษะในการวางแผนและการสังเกต รวมทั้งทักษะในการวิจัยและการประเมินครูและนักเรียน

การแสดงบทบาทภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนจะต้องเป็นไปตลอดเวลา (always evolving) เป็นไปในแนวการเปลี่ยนแปลง (shift) จากบทบาทเชิงบริหารจัดการ (management) เป็นแบบแสดงออกให้เห็นถึงภาวะผู้นำ (leadership) นั่นคือ ต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดการบริหารที่เน้นโครงสร้างและระเบียบการดำเนินงานแบบราชการ (bureaucratic) เป็นเน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (relationships) ให้มากขึ้นมุ่งสร้างความเป็นชุมชนของผู้เรียนรู้ (community of learners) ส่งเสริมการตัดสินใจร่วม ส่งเสริมการจัดสรรเวลา สนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพบุคลากร สร้างบรรยากาศการยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม การจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนแผนการดำเนินการและเปิดช่องทางเพื่อศึกษาค้นคว้าและปรับปรุง

จากความหมายของภาวะผู้นำครู ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำครู หมายถึงความสามารถของครูที่จะชักนำกิจกรรมภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียนไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน ครูและนักเรียนมีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือผลักดันให้นักเรียนสามารถดำเนินกิจกรรมให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

2.3.3 บุคลิกภาพของครู

2.3.3.1 ความหมายของบุคลิกภาพ

คำว่า “บุคลิกภาพ (personality)” เป็นคำที่คนทั้งหลายมีความคุ้นเคย ใช้กันอย่างกว้างขวางและแพร่หลาย เมื่อกล่าวถึงบุคลิกภาพ คนทั่วไปมักจะนึกถึงภาพรวมที่เป็นลักษณะของบุคคลนั้นๆ ทั้งใน ทางดีและไม่ดีก็ตาม เช่น เมื่อเรากล่าวถึงคนคนหนึ่งซึ่งมีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ นั้นย่อมหมายถึงลักษณะของการพูดจา น้ำเสียงท่าทาง ความคิด ความสามารถของบุคคลนั้น เป็นต้น และเนื่องจากบุคลิกภาพเป็นภาพรวมของบุคคลนี้เองจึงส่งผลทำให้แต่ละคนมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันไป (เต็มศักดิ์ คทวณิช. 2546 : 231) จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องสัมพันธภาพ ได้มีผู้ให้ความหมายของ “บุคลิกภาพ” ไว้ดังนี้

กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์ (อ้างใน เต็มศักดิ์ คทวณิช. 2546 : 232) อธิบายว่า “บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะรวมอันเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งแตกต่างไปจากผู้อื่น เพราะได้รับอิทธิพลมาจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน”

ถวิล ธาราโภชน และศรัณย์ ดำริสุข (อ้างใน เต็มศักดิ์ คทวณิช. 2546 : 232) กล่าวว่า “บุคลิกภาพเป็นแบบแผนของพฤติกรรมบุคคลอันเป็นผลรวมของลักษณะภายนอกและลักษณะภายในของบุคคล อันทำให้บุคคลนั้นมีลักษณะเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ทำให้เขาแตกต่างไปจากบุคคลอื่น”

วิภาพร มาพบสุข (อ้างใน เต็มศักดิ์ คทวณิช. 2546 : 232) อธิบายว่า “บุคลิกภาพเป็นภาพรวมของบุคคลซึ่งประกอบไปด้วยลักษณะที่ปรากฏภายนอกและภายในของบุคคล ซึ่งมีเอกลักษณ์ทำให้บุคคลหนึ่งแตกต่างไปจากคนอื่น”

สุธีรา เผ่าโภาคสถิตย์ และพิชญ์สิริ คุ้มตระกูล (อ้างใน เต็มศักดิ์ คทวณิช. 2546:232) กล่าวว่า “บุคลิกภาพ หมายถึงลักษณะต่างๆทางร่างกายและจิตใจของบุคคล เช่น รูปร่าง หน้าตา ท่าทาง ความคิด ความสามารถการแสดงออกทางอารมณ์ และผลที่เกิดจากประสบการณ์ของเขา”

สุรางค์ คุ้มตระกูล (อ้างใน เต็มศักดิ์ คทวณิช. 25 46 : 232) ให้คำจำกัดความไว้ว่า “บุคลิกภาพคือคุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคลที่แสดงออกโดยพฤติกรรมที่บุคคลนั้นมีต่อสิ่งแวดล้อมที่ต้องเผชิญอยู่ และพฤติกรรมนั้นจะคงเส้นคงวาพอสมควร”

วารภรณ์ ตระกูลสฤณี (2549 : 41) บุคลิกภาพหมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลมีลักษณะแตกต่างจากบุคคลอื่น ซึ่งมีปัจจัยเกี่ยวข้องได้แก่ พันธุกรรม สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ประสบการณ์ และการฝึกอบรมในการพัฒนาบุคลิกภาพตนเองให้เป็นไปตามความประสงค์ บุคคลแต่ละบุคคลต่างมีลักษณะเฉพาะ รวมทั้งแบบแผนการแสดงพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งมีความแตกต่างกันกับผู้อื่นและแบบแผนพฤติกรรมดังกล่าวอาจคล้ายคลึงกันบางส่วนแต่ไม่เหมือนกันทั้งหมด

Gordon and Allport (อ้างใน เต็มศักดิ์ คทวณิช. 2546 : 231) อธิบายว่า “บุคลิกภาพเป็นการจัดและรวบรวมองค์ประกอบของแต่ละคนทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งจะเป็นเครื่องกำหนดเอกลักษณ์และแบบแผนเฉพาะในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม”

Maddi (อ้างใน เต็มศักดิ์ คทวณิช. 2546 : 232) กล่าวว่า “บุคลิกภาพเป็นคุณสมบัติของบุคคลที่ทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมภายใน เช่น ความคิด ความรู้สึก รวมทั้งแสดงการกระทำ ออก มาซึ่งทำให้แต่ละคนเกิดความแตกต่างกันไป”

Hilgard and Atkinson (อ้างใน เต็มศักดิ์ คทวณิช. 2546 : 232) กล่าวว่า “บุคลิกภาพเป็นรูปแบบต่างๆของการกระทำ รวมทั้งวิถีคิด โดยจะทำหน้าที่กำหนดแนวทางในการปรับตัวของบุคคลต่อสิ่ง แวดล้อม”

Plotnik (อ้างใน เต็มศักดิ์ คทวณิช. 2546 : 232) ให้คำจำกัดความไว้ว่า “บุคลิกภาพเป็นลักษณะ เฉพาะของแต่ละบุคคลในรูปแบบความคิด ความรู้สึกการแสดงพฤติกรรมในการตอบสนองต่อบุคคลสถานที่ การณ์และสิ่งแวดลอมต่างๆทางสังคม”

Weiten (อ้างใน เต็มศักดิ์ คทวณิช. 2546 : 232) กล่าวว่า “บุคลิกภาพเป็นกลุ่มพฤติกรรมที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นลักษณะพฤติกรรมที่ค่อนข้างคงทนถาวร”

Worchel (อ้างใน เต็มศักดิ์ คทวณิช. 2546 : 232)อธิบายว่า “บุคลิกภาพเป็นกลุ่มพฤติกรรมทั้งหลาย ซึ่งรวมไปถึงความคิดและอารมณ์ที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล โดยพฤติกรรมที่แสดงออก มานั้นจะค่อนข้างถาวร นอกจากนี้ยังส่งผลต่อวิธีการที่บุคคลจะใช้ในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมอีกด้วย”

Darly Glucksberg and kinchla (อ้างใน เต็มศักดิ์ คทวณิช.2546 : 232) อธิบายไว้ว่า “บุคลิก ภาพเป็นแบบแผนของความคิด ความรู้สึก รวมไปถึงการแสดงออกของแต่ละคน ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงเวลาและสถานการณ์ไปอย่างไรก็ตาม แต่บุคลิกภาพก็ยังคงที่ จำทำให้บุคคลนั้นเกิดความแตกต่างกันไปจากบุคคลอื่น”

นอกจากความหมายของบุคลิกภาพแล้วยังมีเอกสารและงานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงบุคลิกภาพของครูมีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการจัดการห้องเรียน พบว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนในชั้นเรียนมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพของครู

บัญชา แสนทวี (2539 : 178) พบว่า บุคลิกภาพลักษณะของครูผู้สอนมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพของครูผู้สอนในการจัดประสบการณ์

ชาญชัย อาจิมสมาจาร (2544 : 45) กล่าวว่า บุคลิกภาพของครูมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบรรยากาศในชั้นเรียน โดยครูสามารถทำได้เป็นอย่างมากในการทำให้เกิดบรรยากาศในทางบวก เช่น เป็นตัวอย่างในเจตคติและพฤติกรรมทางบวกและการสร้างสรรค์ต่อเพื่อร่วมงาน นักเรียนผู้ปกครอง ใช้อำนาจหน้าที่อย่างยุติธรรมส่งเสริมความคิดหรือความร่วมมือ กระตุ้นให้นักเรียนเรียนรู้ เป็นต้น

เฉลิมพล โพธิ์ศรี (2546 : บทคัดย่อ) พบว่า บุคลิกภาพของครูเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการสอนของครู

Romine (อ้างใน ประทวน มูลหล้า. 2559:70) พบว่า สิ่งหนึ่งที่มีส่วนทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ คือ บุคลิกภาพของครูผู้สอนที่เป็นคนกระฉับกระเฉง กระตือรือร้น สนใจในวิชาที่สอน

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า บุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะโดยส่วนรวมทั้งหมดของบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วยคุณลักษณะภายนอก ได้แก่ รูปร่างหน้าตา กิริยาท่าทาง และคุณลักษณะภายใน ได้แก่นิสัยใจคอ ความคิด ความสามารถ ค่านิยม อารมณ์ ซึ่งมีเอกลักษณ์ทำให้บุคคลหนึ่งแตกต่างไปจากคนอื่นเพราะได้รับอิทธิพลมาจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน

2.3.3.2 ความสำคัญของบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมปัจจุบันอย่างมาก ดังนี้ (จรรยา สุวรรณทัต และดวงกมล เวชบรรยงรัตน์. 2529 : 219-220)

1. การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล บุคลิกภาพจะช่วยให้เราสามารถจดจำและเข้าใจบุคคลแต่ละคนได้เป็นอย่างดี ตลอดจนรู้วิธีที่จะปรับตัวให้เข้ากับคนเหล่านั้นได้ ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

2. การตระหนักในเอกลักษณ์ของบุคคล เพราะบุคลิกภาพมีลักษณะเฉพาะของบุคคลที่ทำให้แต่ละคนมีความแตกต่างกัน และเป็นต้นแบบบุคลิกภาพที่ดีให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและเลียนแบบเอา ลักษณะดังกล่าว เช่น บุคลิกภาพของความขยันซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีวินัย

3. การคาดหมายพฤติกรรม บุคลิกภาพจะช่วยให้เรามีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับบุคคลนั้นๆ ทำให้เราสามารถทำนายได้ว่า หากมีสถานการณ์บางอย่างเกิดขึ้น เขาน่าจะมีการตอบสนองในลักษณะใดมากที่สุด เราสามารถคาดหมายพฤติกรรมได้

4. ความมั่นใจ กล่าวคือผู้ที่มีบุคลิกภาพดีจะทำให้เกิดความมั่นใจในการแสดงออกได้มากขึ้น กล่าวที่จะพูดและทำ รู้แนวทางในการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ คนที่แต่งกายสะอาดเรียบร้อยเดินตัวตรงสง่างามก็ย่อมจะได้รับความสนใจและความเชื่อมั่นจากคนที่พบเห็น

5. การยอมรับของ คนที่มีบุคลิกภาพดี จะเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปโอกาสในการสร้างโอกาสในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นมีมากขึ้น ทำให้ได้รับความสะดวกในการกระทำกิจกรรมใดๆ ได้สำเร็จ เช่นคนที่พูดดีและพูดเก่ง คนใจเย็นใครๆก็ชอบที่จะให้อยู่ร่วมกลุ่มด้วยเพราะจะไม่ทำให้เกิดความวุ่นวายแต่กลับส่งผลดีต่อกลุ่มส่งผลให้เป็นที่ต้องการของกลุ่ม

6. ความสำเร็จ คนที่มีบุคลิกภาพดีจะได้เปรียบคนอื่นเสมอเพราะการมีบุคลิกภาพดีจะทำให้ได้ ได้รับความเชื่อมั่นศรัทธาจากผู้พบเห็นและคนมากกว่า จึงสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากความสำคัญของบุคลิกภาพ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า บุคลิกภาพมีความสำคัญช่วยให้สามารถจดจำและเข้าใจบุคคลแต่ละคนได้เป็นอย่างดี ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นต้นแบบบุคลิกภาพที่ดีให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและเลียนแบบ ช่วยให้คาดหมายพฤติกรรม บุคลิกภาพที่ดีจะทำให้เกิดความมั่นใจในการแสดงออกได้มากขึ้น เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปโอกาสในการสร้างโอกาสในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นมีมากขึ้นและทำให้ได้รับความเชื่อมั่นศรัทธาจากผู้พบเห็น สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.3.3.3 ประเภทของบุคลิกภาพ

แบ่งตามลักษณะของบุคลิกภาพออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ คือ บุคลิกภาพภายนอกและบุคลิกภาพภายใน (วราภรณ์ ตระกูลสถิตย์. 2549 : 44)

1. บุคลิกภาพภายนอก (External Personality) หมายถึงลักษณะร่างกายที่ปรากฏให้เห็นตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถสังเกตเห็นได้โดยง่าย ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ กิริยา ท่าทาง การแต่งกาย การวางตัว การพูด เราสามารถปรับปรุงให้เป็นที่ประทับใจแก่ผู้พบเห็นได้ เช่น เอาใจใส่ต่อร่างกาย แต่งกายให้เหมาะสม มีกิริยามารยาท การแสดงออกที่เหมาะสม

2. บุคลิกภาพภายใน (Internal Personality) เน้นลักษณะเฉพาะของบุคคล ซึ่งเป็นความคิดความรู้สึกภายในตัวบุคคล คือ เป็นลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นสัมผัสยาก แต่สามารถศึกษาจากการมีปฏิสัมพันธ์ เช่น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สติปัญญา ความเฉลียวฉลาด ความเป็นมิตรอารมณและความรู้สึก

จากประเภทของบุคลิกภาพ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ ประเภทของบุคลิกภาพแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. บุคลิกภาพภายนอก ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ กิริยาท่าทาง การแต่งกาย การวางตัว การพูด เป็นต้น

2. บุคลิกภาพภายใน เป็นความคิด ความรู้สึกภายในตัวบุคคล เช่น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สติ ปัญญา ความเฉลียวฉลาด ความเป็นมิตร อารมณ์และความรู้สึก เป็นต้น

2.3.3.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล

เดมคักดี คทวณิช (2546 : 262) กล่าวว่า สาเหตุที่ทำให้บุคลิกภาพของแต่ละคนแตกต่างกันนั้นเนื่องมาจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ พันธุกรรม (heredity) และสิ่งแวดล้อม (environment) ดังนี้

1. อิทธิพลของพันธุกรรมที่มีต่อบุคลิกภาพของบุคคล ส่วนใหญ่แล้วพบว่าบุคลิกภาพในส่วนของคุณลักษณะภายนอกหรือทางร่างกายนั้นจะได้รับอิทธิพลมาจากพันธุกรรมเป็นส่วนใหญ่ เช่น บุคลิก ลักษณะด้านรูปร่างหน้าตา เส้นผม สีผิว ความสูง ความเตี้ย ลักษณะทางเพศ กลไกการทำงานของร่างกายบาง อย่างแม้กระทั่งโรคภัยไข้เจ็บบางประการ นอกจากนี้บุคลิกภาพในส่วนที่เป็นคุณลักษณะภายในบางอย่างที่เชื่อว่าได้รับการถ่ายทอดจากพันธุกรรมด้วย เช่น ด้านสติปัญญา เป็นต้น

2. อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อบุคลิกภาพของบุคคล สำหรับสิ่งแวดล้อมนั้นนักจิตวิทยาถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดบุคลิกภาพของบุคคลมากกว่าพันธุกรรม โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งประกอบไปด้วยครอบครัว สถานศึกษา ศาสนา สื่อมวลชน รวมไปถึงสังคมทุกระดับที่บุคคลได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์ (interaction) หรือเกี่ยวข้องด้วย โดยสิ่งแวดล้อมทางสังคมเหล่านี้จะทำให้ประสบการณ์ต่างๆแก่บุคคลจนสั่งสมขึ้นเป็นบุคลิกภาพเฉพาะของบุคคลนั้น สำหรับประสบการณ์ดังกล่าวที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพนั้นอาจจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ประสบการณ์ร่วม (Experience Common to culture) หมายถึง ประสบการณ์ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันจะได้รับในรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน เช่น วัฒนธรรม ความเชื่อ ทศนคติ วิถีชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณี โดยประสบการณ์เหล่านี้จะถูกถ่ายทอดในลักษณะของมรดกสังคมจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ประสบการณ์ดังกล่าวมีผลต่อการสร้างบุคลิกภาพของบุคคลในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

- วัฒนธรรมการแต่งกาย
- ความเชื่อ
- การแสดงบทบาททางเพศ
- การเลือกประกอบอาชีพ
- มารยาททางสังคม

2.2 ประสบการณ์เฉพาะ (Individual Experience) การที่แตกต่างกันของแต่ละคนเติบโตมาจากสังคมเดียวกัน แต่ก็ยังมีบุคลิกภาพบางอย่างที่แตกต่างกันไปนั้น นอกจากเป็นเพราะแต่ละคนมีพื้นฐานทางพันธุกรรมในการกำหนดสภาพทางร่างกายและสติปัญญาที่แตกต่างไปแล้ว ยังเนื่องมาจาก การที่บุคคลนั้นได้รับประสบการณ์เฉพาะที่เกิดจากการอบรมเลี้ยงดูสั่งสอนจากพ่อแม่ ครูอาจารย์ พระ หรือผู้สอนศาสนาที่แตกต่างกันอีกด้วย โดยบุคคลทางสังคมเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดแนวทางในการปฏิบัติตนให้เป็นที่ต้องการและได้รับการยอมรับจากคนส่วนใหญ่ในสังคม พยายามหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ทั้งหลาย ซึ่งกระบวนการให้ประสบการณ์เฉพาะนี้จะเริ่มตั้งแต่วัยเด็กและก่อตัวขึ้นเป็นบุคลิกภาพเฉพาะของแต่ละบุคคล แต่ในความเป็นจริงกลับพบว่า บุคคลทางสังคมที่ทำหน้าที่ให้ประสบการณ์เฉพาะนั้นจะไม่สามารถทำหน้าที่เฉพาะของตนได้บรรลุผลสำเร็จเสมอไป สาเหตุเป็นเพราะว่าในแต่ละคนจะใช้วิธีการที่แตกต่างกัน เช่น พ่อแม่ของแต่ละครอบครัวจะมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานของตนไม่เหมือนกัน ซึ่งแต่ละวิธีก็จะสร้างบุคลิกภาพของเด็กที่แตกต่างกันไปด้วย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล เนื่องมาจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ พันธุกรรม (heredity) และสิ่งแวดล้อม (environment)

1. พันธุกรรม (heredity) แบ่งเป็นลักษณะภายนอกและลักษณะภายใน บุคลิกลักษณะภายนอก ได้แก่ รูปร่างหน้าตา เส้นผม สีผิว ความสูง ความเตี้ย ลักษณะทางเพศ กลไกการทำงานของร่างกาย บุคลิกลักษณะภายในบางอย่างที่เชื่อว่าได้รับการถ่ายทอดจากพันธุกรรมด้วย เช่น ด้านสติปัญญา เป็นต้น

2. สิ่งแวดล้อม (environment) เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดบุคลิกภาพของบุคคลมากกว่าพันธุกรรม โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งประกอบไปด้วยครอบครัว สถานศึกษา ศาสนา สื่อมวลชน รวมไปถึงสังคมทุกระดับที่บุคคลได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์ (interaction) หรือเกี่ยวข้องด้วย โดยสิ่ง สิ่งแวดล้อมทางสังคมเหล่านี้จะทำให้ประสบการณ์ต่างๆแก่บุคคลจนสั่งสมขึ้นเป็นบุคลิกภาพเฉพาะของบุคคลนั้น จำแนกได้เป็นประสบการณ์ร่วม ได้แก่ วัฒนธรรมการแต่งกาย ความเชื่อ การแสดงบทบาททางเพศ การเลือกประกอบอาชีพ มารยาททางสังคม และประสบการณ์เฉพาะ ได้แก่ วิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานของแต่ละครอบครัว ซึ่งแต่ละวิธีก็จะสร้างบุคลิกภาพของเด็กที่แตกต่างกันไปด้วย

2.3.3.5 ลักษณะของบุคลิกภาพที่ดีของครู

จักรแก้ว นามเมือง (2555 : 33-35) กล่าวถึง ผลการวิเคราะห์บุคลิกภาพของครูที่ดี ตามทัศนะของนิสิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต วิชาศึกษาศาสตร์ ประกอบรายวิชาจิตวิทยาความเป็นครู ผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้

บุคลิกภาพของครูที่ดี ประกอบด้วยบุคลิกภาพ 4 ด้าน คือ บุคลิกภาพทางกายบุคลิกภาพทางอารมณ์ บุคลิกภาพทางสังคม และบุคลิกภาพทางสติปัญญา ดังต่อไปนี้

1. บุคลิกภาพทางกาย ประกอบด้วย

1.1 ด้านกายภาพ หมายถึง ครูที่มีบุคลิกภาพด้านกายภาพเป็นปกติและน่าศรัทธา น่านับถือ จะมีโอกาสประสบความสำเร็จในการอยู่ร่วมกับลูกศิษย์มากกว่าครูที่มีบุคลิกภาพด้านกายภาพผิดปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผิดปกติในทางที่ไม่ดี ลักษณะบุคลิกภาพทางกาย ได้แก่

- 1.1.1 รูปร่างหน้าตา กิริยาอาการ ลักษณะท่าทางที่สง่างาม
- 1.1.2 การแต่งกายที่เหมาะสม คือ การแต่งกาย (รวมถึงแต่งหน้าและทรงผมด้วย) ที่สะอาด เรียบร้อย ดูดี น่านับถือ ถูกกาลเทศะ เรียกว่า Neat and Clean
- 1.1.3 กิริยามารยาท คือ มีกิริยามารยาทที่เรียบร้อย สุภาพอ่อนโยน นุ่มนวล
- 1.1.4 สวมใส่เสื้อผ้าที่เหมาะสมกับรูปร่าง เพศ วัย และผิวพรรณ
- 1.1.5 มีสุขภาพกายที่แข็งแรง สมบูรณ์
- 1.1.6 ร่างกายสะอาด ผิวพรรณสดใส ใบหน้าแจ่มใส
- 1.1.7 ยืน นั่ง เดิน ให้เรียบร้อยเหมาะสม

1.2 ด้านวาจา หมายถึง การแสดงออกทางวาจา การพูดด้วยน้ำเสียงที่แผ่แผ่เมตตา ปราณี นุ่มนวล การพูดด้วยลีลาที่เหมาะสม ไม่ช้าไม่เร็วจนเกินไป และรวมไปถึงการไม่พูดน้อยหรือเงียบขรึมจนเกินไป หรือการพูดมากจนน่ารำคาญ ได้แก่

- 1.2.1 การพูดด้วยถ้อยคำที่ถูกต้อง ชัดเจน
- 1.2.2 การพูดที่เหมาะสมกับบุคลิกภาวะของผู้เรียน
- 1.2.3 การพูดที่ถูกกาลเทศะ
- 1.2.4 การพูดที่คล่องแคล่ว ถูกอักขระและคำควบกล้ำ
- 1.2.5 การพูดที่ไพเราะอ่อนหวาน
- 1.2.6 พูดเสียงดังฟังชัด
- 1.2.7 พูดจาไม่มีสาระมีเหตุผล

1.3 ด้านการวางตัว ควรมีพฤติกรรมให้เหมาะสมกับฐานะ ตำแหน่งหน้าที่ คุณวุฒิ และวัยวุฒิของตน โดยมีการแสดงออกอย่างสุภาพและจริงใจ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถผูกมัดน้ำใจของบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด หรือบุคคลอื่นๆ ที่มีส่วนเข้ามารู้จักและสัมพันธ์เกี่ยวข้องด้วย

1.4 ด้านอิริยาบถ ควรมีอิริยาบถในขณะสอน ขณะทำงาน ติดต่อสัมพันธ์กับผู้เรียนและผู้อื่นให้เหมาะสมเป็นสง่าราศี เป็นที่นิยมยกย่องหรือเกรงใจของคนทั่วไปไม่ว่าจะเป็นการนั่ง การยืน การเดิน การไหว้ การทำความเคารพ ควรมีความสำรวม เป็นต้น

2. บุคลิกภาพด้านอารมณ์

บุคลิกภาพทางอารมณ์ หมายถึง การมีบุคลิกภาวะทางอารมณ์ที่เหมาะสม มีอารมณ์มั่นคง เสมอต้นเสมอปลาย ซึ่งจะแสดงออกให้เห็นทางสีหน้า แววตา ท่าทางและวาจาให้ผู้เรียนได้รับรู้ได้ ประกอบด้วย

- 2.1 การควบคุมอารมณ์ได้ดี ทั้งอารมณ์ดีใจ โกรธ เศร้า หรือหงุดหงิด
- 2.2 ความสนใจผู้เรียน หมายถึง มีความกระตือรือร้นที่จะรับรู้หรือถ่ายทอดความรู้ต่างๆ รวมทั้งการแสวงหาประสบการณ์ที่กว้างขวางหลากหลาย มีความสนใจในตัวผู้เรียน บทเรียน และวิธีสอน มีความเข้าใจและสนใจปัญหาต่างๆ ของผู้เรียน
- 2.3 การมีอารมณ์ขัน ไม่เคร่งเครียดจริงจังจนเกินไป
- 2.4 มีอารมณ์แจ่มใส เบิกบาน ยิ้มแย้ม และร่าเริงอยู่เสมอ
- 2.5 มีความรับผิดชอบต่อนตนเองและผู้อื่น
- 2.6 มีความรับผิดชอบต่องานสูง
- 2.7 มีความซื่อสัตย์ จริงใจ

- 2.8 มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา (พรหมวิหาร4)
- 2.9 ตรงต่อเวลา
- 2.10 มีทัศนคติและค่านิยมที่ดีงาม
- 2.11 มีความมั่นใจในตนเอง เป็นตัวของตัวเอง
- 2.12 มีความยุติธรรม ไม่ลำเอียง (อคติ)
- 2.13 มีจิตใจกว้างขวาง ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน
- 2.14 ขยันหมั่นเพียร
- 2.15 เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ
- 2.16 หนักแน่น อดทนอดกลั้น และข่มใจตนเองได้
- 2.17 มีความกล้าแสดงออกที่เหมาะสม กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล
- 2.18 มีความสำนึกในหน้าที่การงาน

3. บุคลิกภาพด้านสังคม

เป็นบุคลิกภาพที่แสดงออกให้ผู้อื่นพบเห็นได้ในสังคม การเข้าสู่สังคมจึงเป็นบทบาทอย่างหนึ่งของครู

- 3.1 ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น ชุมชน และสังคม
- 3.2 ความสำเร็จวินัย สำรวมระวังความประพฤติตนอยู่ในระเบียบแบบแผน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- 3.3 สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี
- 3.4 มีความอ่อนน้อมถ่อมตน
- 3.5 มีการวางตัวที่เหมาะสมในสังคม
- 3.6 มีความสัมพันธ์กับผู้เรียนและเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาที่ดี
- 3.7 ความเป็นกันเองกับผู้เรียน
- 3.8 การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุกๆ คน

4. บุคลิกภาพด้านสติปัญญา

บุคลิกภาพด้านสติปัญญา หมายถึง การใช้สติปัญญาในการสอน การแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดีและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

- 4.1 การมีปฏิภาณไหวพริบที่ดี
- 4.2 ความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เหมาะสม
- 4.3 มีการตัดสินใจที่ดี
- 4.4 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 4.5 มีความรู้รอบตัวดี
- 4.6 มีความจำดี
- 4.7 เป็นคนช่างสังเกต ละเอียตรอบคอบ
- 4.8 มีความรู้ในรายวิชาที่สอนอย่างแท้จริง
- 4.9 มีความรู้ด้านวิจัย คอมพิวเตอร์ และสื่อเทคโนโลยีต่างๆ

4.10 มีความรู้ด้านเทคนิคการสอน การวัดผลประเมินผล

4.11 รู้ข้อมูลข่าวสารรอบตัวและเรื่องราวในท้องถิ่น

4.12 มีสามารถถ่ายทอดความรู้ เช่น ประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนต่างๆ สามารถอบรมป๋มนิสัยผู้เรียนให้มีศีลธรรม วัฒนธรรม กิจนิสัย สุขนิสัย และอุปนิสัยที่ดี สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียนและก้าวทันเทคโนโลยี สามารถพัฒนาผู้เรียนให้คิดกว้าง คิดไกล และมีวิจารณ์ญาณที่จะวิเคราะห์ข่าวสารต่างๆ ได้ดี เป็นต้น

4.13 รู้ตามหลักสัปปุริสธรรม คือ 7 ประการ รู้หลักการอยู่ร่วมกัน รู้หน้าที่ รู้หลักความจริงของธรรมชาติ รู้ความมั่งหมายของการกระทำอันใด รู้บทบาทภาวะหน้าที่ ความสามารถหรือรู้ว่าตนควรทำอะไร รู้จักประมาณตน รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร ตรงต่อเวลา รู้จักท้องถิ่น ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี และรู้จักความแตกต่างของบุคคล และยอมรับความคิดเห็น

4.14 แสวงหาคำแนะนำ ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่ดีต่อผู้เรียน

4.15 ลงมือกระทำจนกว่าจะถูกต้อง

4.16 ตรวจสอบความก้าวหน้าของตนเองอยู่เสมอ

4.17 หมั่นไตร่ตรอง คิดพิจารณาตนเองอยู่เสมอ

จำเนียร น้อยท่าช้าง (2555 : ออนไลน์) กล่าวว่า ลักษณะบุคลิกภาพที่ดีของครู มีดัง

ต่อไปนี้

1. ครูควรมีความสงบเสงี่ยม ต้องระมัดระวังในการวางตัวเสมอ
2. ครูควรแต่งกายเรียบร้อยและใช้เครื่องสำอางแต่พอประมาณ
3. ครูควรพูดจาไพเราะนุ่มนวลอยู่เสมอ
4. ครูควรพูดเสียงดัง
5. ครูมีอารมณ์เย็น
6. ครูเป็นกันเองกับเด็กนักเรียนและมีอารมณ์ขันบ้าง
7. ครูมีสุขภาพแข็งแรงทางด้านจิตใจและด้านร่างกาย

ภัทรমন มาพิจารณา (2559 : ออนไลน์) กล่าวว่า บุคลิกภาพที่พึงประสงค์ของครูไทย

นั้นอาจใช้ลักษณะของสัตบุรุษ 7 ประการ เป็นต้นแบบ (Model) ก็ได้ กล่าวคือครูผู้มีลักษณะ 7 ประการ ย่อมเป็นครูที่มีบุคลิกภาพดีนั่นเอง สำหรับการพัฒนาบุคลิกภาพของครูนั้นมีจุดประสงค์ที่สำคัญคือ ให้ครูมีบุคลิกภาพที่ดีเป็นแบบอย่างแก่ศิษย์และชุมชน ลักษณะสัตบุรุษ ได้แก่

1. อัมมัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุ คือ ความรู้จักว่าสิ่งนี้เป็นเหตุของสิ่งนี้ เช่น รู้ว่าสิ่งนี้เป็นเหตุแห่งสุข สิ่งนี้เป็นเหตุแห่งทุกข์ หรือพบผลแล้วรู้ชัดว่า ผลนั้นเกิดมาจากเหตุ ผลดีย่อมมาจากเหตุดี ผลชั่วย่อมมาจากเหตุชั่ว อย่างนี้เรียกว่า อัมมัญญาตา

2. อัตถัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักผล คือ ความรู้ชัดว่า สิ่งนี้เป็นผลของสิ่งนี้ เช่น รู้ว่า สุขเป็นผลแห่งเหตุอันนี้ ทุกข์เป็นผลแห่งเหตุอันนี้ หรือพบเหตุแล้วรู้จักคาดผลได้ว่า เหตุนั้นจะต้องได้ผลอย่างนี้แน่นอน เหตุดีย่อมได้ผลดี เหตุชั่วย่อมได้ผลชั่ว อย่างนี้เรียกว่าอัตถัญญาตา

3. อัตตัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักตน คือ ความรู้ชัดว่าตนเองมีฐานะเป็นอย่างไรแล้วประพฤติตนให้เหมาะสมกับภาวะและฐานะของตน

4. มัตตัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณ คือ รู้จักพอดี รู้จักประมาณในการแสวงหา และใช้จ่ายทรัพย์เลี้ยงชีพ

5. กาลัญญตา ความเป็นผู้รู้จักกาล คือรู้จักเวลาอันเหมาะสมแก่การประกอบกิจและระยะเวลาที่ต้องใช้ในการประกอบกิจ การตรงต่อเวลา มาปฏิบัติงานให้ตรงต่อเวลา ทำให้พอเหมาะกับเวลาที่กำหนด

6. ปริสัญญตา ความเป็นผู้รู้จักชุมชน คือรู้จักชุมชน หรือสังคมและรู้จักกิจการที่ต้องประพฤติดต่อชุมชนนั้น ๆ ว่า หมู่นี้เมื่อเข้าไปหาจะต้องทำกิจการอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนี้ เป็นต้น

7. บุคคลัญญตา ความเป็นผู้รู้จักบุคคล คือรู้จักบุคคล รู้จักเลือกบุคคล ว่า ผู้นี้เป็นคนดีควรคบ ผู้นี้เป็นคนไม่ดีไม่ควรคบ ผู้นี้มีอหยาภัยเป็นอย่างนี้ มีคุณธรรมอย่างนี้เป็นต้น

ธรรมะในพระพุทธศาสนาเรื่อง สปัริสธรรม 7 นี้เป็นหมวดที่สามารถนำมาใช้เป็นหลักในการพัฒนาบุคลิกภาพของครู ทั้งบุคลิกภาพภายนอกและบุคลิกภาพภายในได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาลักษณะของบุคลิกภาพที่ดีผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าบุคลิกภาพที่ดีของครู ประกอบด้วย บุคลิกภาพ 4 ด้าน ได้แก่ บุคลิกภาพทางกาย บุคลิกภาพทางอารมณ์ บุคลิกภาพทางสังคมและบุคลิกภาพทางสติปัญญาดังต่อไปนี้บุคลิกภาพทางกาย ประกอบด้วย ได้แก่ รูปร่างหน้าตา กิริยาอาการ ลักษณะ ท่าทางที่สง่างาม การแต่งกายที่เหมาะสม สะอาด เรียบร้อย ดูดี น่านับถือ ถูกกาลเทศะ มีกิจกรรมารยาที่เรียบร้อย สุภาพอ่อนโยน นุ่มนวล มีสุขภาพกายที่แข็งแรง สมบูรณ์ การแสดงออกทางวาจา การพูดด้วยน้ำเสียงที่แผ่ดังแต่เมตตา ประรณาคติ นุ่มนวล การพูดด้วยลีลาที่เหมาะสม ไม่ช้าไม่เร็วจนเกินไป วางตัวให้เหมาะสมกับฐานะ ตำแหน่งหน้าที่ คุณวุฒิและวัยวุฒิของตน บุคลิกภาพด้านอารมณ์ ประกอบด้วย การควบคุมอารมณ์ได้ดี มีความกระตือรือร้นที่จะรับรู้หรือถ่ายทอดความรู้ต่างๆ รวมทั้งการแสวงหาประสบการณ์ที่กว้างขวางหลากหลาย มีอารมณ์ขัน อารมณ์แจ่มใส เบิกบาน ยิ้มแย้ม และร่าเริงอยู่เสมอ มีความซื่อสัตย์ จริงใจ มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา (พรหมวิหาร 4) บุคลิกภาพด้านสังคม ประกอบด้วย ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น ชุมชน และสังคม มีระเบียบวินัย ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุกๆ คนและบุคลิกภาพด้านสติปัญญา ประกอบด้วย การมีปฏิภาณไหวพริบที่ดี สามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เหมาะสม มีการตัดสินใจที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้ในรายวิชาที่สอนอย่างแท้จริง สามารถถ่ายทอดความรู้ ยึดหลักสแปริสธรรม 7 ประการ

2.3.4 ทศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน

2.3.4.1 ความหมายของทศนคติ

ทศนคติเป็นเรื่องของความชอบ ความไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งและมักเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับรู้หรือประเมินผู้อื่น ตลอดจนเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม นักจิตวิทยาเชื่อว่าทศนคติเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และความสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ นักการศึกษาและนักจิตวิทยาบางท่านใช้คำว่า “เจตคติ” แทนคำว่า “ทศนคติ” ในที่นี้ผู้วิจัยขอใช้คำว่า “ทศนคติ”

สจวร์ต คุก (2548:366) กล่าวถึง ทศนคติเป็นอหยาภัย (Disposition) หรือแนวโน้มที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสนองต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้า ซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งคน วัตถุ สิ่งของหรือความคิด (ideas) ทศนคติอาจจะเป็นบวกหรือลบ ถ้าบุคคลมีทศนคติบวกต่อสิ่งใดก็จะมีการพฤติกรรมที่จะเผชิญกับสิ่งนั้น ถ้ามีทศนคติลบก็จะหลีกเลี่ยง ทศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้และเป็นการแสดงออกของค่านิยมและความเชื่อของบุคคล

แสงเดือน ทวีสิน (อ้างใน ประทวน มูลกล้า.2552 : 71) กล่าวว่าทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวอาจจะเกี่ยวกับบุคคล สิ่งของ สภาพการณ์ เหตุการณ์เมื่อเกิดความรู้สึกบุคคลนั้นจะมีการเตรียมพร้อมเพื่อมีปฏิกิริยาตอบโต้ไปในทิศทางหนึ่งตาม ความรู้สึกของตนเอง

Thustone (อ้างใน นวลศิริ เปาโรหิตย์. 2545 : 125) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นความรู้สึกที่จะตอบโต้ออกไป เช่น ทัศนคติของนาย ก.ที่มีต่อการเรียนหมายความว่า ความรู้สึกของนาย ก.ที่ ชอบหรือ ไม่ชอบการเรียน

Allport (อ้างใน นวลศิริ เปาโรหิตย์. 2545: 125) กล่าวว่า ทัศนคติคือความพร้อมที่จะสนองตอบด้วยวิธีการหนึ่งวิธีใดออกไป เป็นการตอบสนองต่อบุคคล สถานการณ์หรือเรื่องราว

Bellkin & Skydell (อ้างใน ปรียาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์. 2546 : 244) ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นแนวโน้มที่บุคคลจะตอบสนองในทางที่เป็นความพอใจ ไม่พอใจต่อผู้คนเหตุการณ์ สิ่งของต่างๆอย่างสม่ำเสมอและคงที่

จากความหมายของทัศนคติ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความพร้อมของร่างกายและจิตใจที่มีแนวโน้มจะสนองตอบต่อสิ่งแวดล้อมอาจจะเป็นบุคคล วัตถุ สิ่งของหรือ ความคิดด้วยการเข้าหาหรือถอยหนีจากสิ่งนั้น

2.3.4.2 ความสำคัญของทัศนคติ

แสงเดือน ทวีสิน (2539:81) ทัศนคติเป็นสิ่งที่เราได้ฟังกันบ่อยๆในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตามทัศนคติก่อนข้างเป็นเรื่องนามธรรม เพราะเป็นสิ่งที่แฝงอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งเราไม่สามารถที่จะเห็นรูปร่างของทัศนคติได้ ถ้าจะศึกษาทัศนคติของบุคคลก็สามารถทำได้โดยดูจากการแสดงพฤติกรรมของผู้นั้น โดยวิธีการสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์และทดสอบ นักจิตวิทยามีความเห็นว่าทัศนคติเป็นพื้นฐานอย่างหนึ่งในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ ถ้าจะทำความเข้าใจเรื่องพฤติกรรมมนุษย์ได้อย่างชัดเจนจะต้องศึกษาเรื่องทัศนคติควบคู่ไปด้วย ตัวอย่าง เช่น ถ้าท่านสังเกตเห็นเพื่อนคนหนึ่งรับประทานกล้วยเตี้ยเป็นประจำ ท่านถามถึงเหตุผล สิ่งที่เพื่อนของท่านจะตอบก็คือ “ความชอบ” ซึ่งอาจจะมีหลายสาเหตุด้วยกัน เช่น ชอบเพราะอร่อย ชอบเพราะสะอาด เป็นต้น ความชอบอันเป็นพื้นฐานให้เลือกทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งนั่นเอง คือ “ทัศนคติ” อาจกล่าวได้ว่า ทัศนคติเป็นพื้นฐานที่แท้จริงในการแสดง ออก ซึ่งพฤติกรรมของแต่ละบุคคล

นอกจากความสำคัญของทัศนคติแล้วยังมีงานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติเชิงบวกของครูมีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการค้าเนินการในห้องเรียน

ประดินันท์ อุปรมัย (2544 : 121) กล่าวว่า ครูที่มีทัศนคติที่ดีต่อการสอน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนและเป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดี ย่อมเป็นผู้ที่สามารถสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดแก่ชั้นเรียนที่ตนสอนได้มากกว่าครูที่มีทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวตรงกันข้าม

เดือนเพ็ญ สุขสมาน (2549 : 88) พบว่า ทัศนคติต่อวิชาชีพครูมีความสัมพันธ์กับการสร้างสรรค์บรรยากาศการเรียนรู้ทางบวกในชั้นเรียน โดยทัศนคติต่อวิชาชีพครูส่งผลต่อการสร้างสรรค์บรรยากาศการเรียนรู้ทางบวกในชั้นเรียนของครูผู้สอนสูงสุด

ฉันท ชาติทอง (2552 : 78) กล่าวว่า มีงานวิจัยที่ทำการวิเคราะห์คำตอบของครูจำนวน 105 คน ซึ่งมหาวิทยาลัยเวอร์มอนต์คัดเลือกว่าเป็นครูสอนดีและอุทิศตนทำงานเพื่อเด็กเล็กและวัยรุ่น ผล งานวิจัยชี้ให้เห็นว่าแนวคิดของครูกลุ่มนี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการทำหน้าที่ในห้องเรียนว่าสอนเรื่องพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้กับนักเรียนได้อย่างไร คำตอบที่ได้จากครูเกือบทุกคนสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติเชิงบวกและเชื่อในการกระทำเชิงบวก ครูทุกคนเชื่อว่านักเรียนสามารถเรียนรู้พฤติกรรมเอื้อสังคม นอกจากนั้นครูเหล่านี้กล่าวถึงความสำคัญของบทบาทของแต่ละคน ทั้งยังเชื่อว่าพฤติกรรมเอื้อสังคมเป็นสิ่งที่สอนได้และควรสอน ครูทุกคนในกลุ่มนี้ล้วนสอนเรื่องพฤติกรรมเอื้อสังคม

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ทัศนคติมีความสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ ถ้าจะทำความเข้าใจเรื่องพฤติกรรมมนุษย์ได้อย่างชัดเจนจะต้องศึกษาเรื่องทัศนคติควบคู่ไปด้วยหรืออาจกล่าวได้ว่า ทัศนคติเป็นพื้นฐานที่แท้จริงในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของแต่ละบุคคล ครูที่มีทัศนคติเชิงบวกและเชื่อในการกระทำเชิงบวกล้วนเป็นครูสอนดีและอุทิศตนทำงาน สามารถสอนให้นักเรียนมีพฤติกรรมเอื้อสังคมและพฤติกรรมทางบวกให้แก่ นักเรียนได้ สามารถสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดแก่ชั้นเรียน

2.3.4.3 ประเภทของทัศนคติ

นักจิตวิทยาได้จำแนกทัศนคติออกเป็น 2 ประเภท คือ (แสงเดือน ทวีสิน.2539 : 82)

1. ทัศนคติทางบวก (Positive Attitude) คือ ความรู้สึกที่ดี ที่ชอบ ที่อยาก มีความสัมพันธ์กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

2. ทัศนคติทางลบ (Negative Attitude) คือ ความรู้สึกที่ไม่ดี ไม่ชอบ ไม่อยากมีความสัมพันธ์กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ทัศนคติแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ (พาสนา จุลรัตน์. 2548 : 180)

1. ทัศนคติทางบวก หมายถึง แนวโน้มที่บุคคลจะเข้าหาสิ่งเร้าหรือสถานการณ์นั้นในลักษณะความพึงพอใจ ความชอบ เห็นด้วยหรือสนับสนุน

2. ทัศนคติทางลบ หมายถึง แนวโน้มที่บุคคลจะถอยหนีจากสิ่งเร้าหรือสถานการณ์นั้นๆ ในลักษณะไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย หรือไม่สนับสนุน

จากประเภททัศนคติ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ทัศนคติแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ทัศนคติทางบวก หมายถึง แนวโน้มที่บุคคลจะเข้าหาสิ่งเร้าหรือสถานการณ์นั้นพึงพอใจ รู้สึกดี มีความชอบ เห็นด้วยหรือสนับสนุน

2. ทัศนคติทางลบ หมายถึง แนวโน้มที่บุคคลจะถอยหนีจากสิ่งเร้าหรือสถานการณ์นั้นไม่ พึงพอใจ ไม่ชอบ ไม่เห็นด้วย หรือไม่สนับสนุน

2.3.4.4 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดทัศนคติ

ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดทัศนคติ มีดังนี้ (แสงเดือน ทวีสิน. 2539 : 82 - 83)

1. ทัศนคติเกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล โดยการรวบรวมจากประสบการณ์ต่างๆ ในอดีตประสบการณ์ที่เก็บสะสมได้ มนุษย์จะทำการจำแนกแยกแยะออกเป็น 2 ลักษณะคือ ชอบ-ไม่ชอบ ดี-ไม่ดี สนใจ-ไม่สนใจ การจำแนกนี้จะอาศัย “หลักเกณฑ์” ที่แต่ละคนเก็บสะสมจากประสบการณ์ในอดีต เป็นตัวประเมินตัดสินเพื่อกำหนดทิศทางของทัศนคติตนเอง และหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะถูกหล่อหลอมมาจาก “ความเชื่อ” (Belief) ของมนุษย์แต่ละคนที่มีแตกต่างกัน

ความเชื่อของมนุษย์ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีเหตุผล แต่ความเชื่อจะต้องประกอบ ด้วยเหตุผลเฉพาะของแต่ละบุคคล นักจิตวิทยาได้จัดลำดับความเชื่อไว้ ดังนี้

1.1 ความเชื่อจากประสบการณ์ตรง (Primitive Belief) เป็นความเชื่อในระดับ พื้นฐานที่สุด เพราะเคยได้พบมา เช่น ถ้าถามว่า “ทำไมจึงเชื่อว่าส้มเป็นผลไม้ที่มีรูปร่างกลม” คำตอบ ก็คือ “เคยเห็นมาก่อน” คำตอบดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของประสบการณ์ที่มีผลต่อความเชื่อ ของมนุษย์

1.2 ความเชื่อจากการประเมินค่า (Evaluative Belief) ความเชื่อชนิดนี้เกิดขึ้น เนื่องจากบาง ครั้งประสบการณ์ไม่ได้ให้ข้อมูลที่เหมือนกันทุกครั้ง เช่น ข้อมูลที่ว่า “การสูบบุหรี่ทำให้เกิดมะเร็งที่ปอด” คนที่สูบบุหรี่บางคนอาจจะไม่ได้เป็นมะเร็งที่ปอดก็ได้ ดังนั้นจึงต้องอาศัยการประเมินค่าก่อนตัดสินใจว่าเชื่อถือได้หรือไม่

1.3 ความเชื่อในระดับการวิเคราะห์ (Higher-Order Belief) ความเชื่อในลักษณะนี้ เป็นความเชื่อที่ได้มาจากข้อมูลหลายทาง ดังนั้นก่อนจะเชื่อจะต้องอาศัยการพิจารณาถึงเหตุผลก่อน ลักษณะของความเชื่อในระดับนี้จะเป็ผลของการพิสูจน์ในเชิงตรรกวิทยามาแล้ว

1.4 ความเชื่อในระดับการสังเคราะห์ (Horizontal Structure of Belief) ความเชื่อในลักษณะนี้จะต้องอาศัยข้อมูลและหลักฐานต่างๆ มากมายในการตัดสินใจเพื่อประกอบความเชื่อถือของตน ความเชื่อในระดับนี้มักจะผ่านการกลั่นกรองข้อมูลมาอย่างดี

2. ทศนคติเกิดจากการรับทศนคติของผู้อื่นมาเป็นของตน การรับทศนคติของผู้อื่นมา นั้น มักจะเป็นกรณีที่คุณคนนั้นมีมีความสำคัญ เป็นที่น่าเชื่อถือและยกย่องชื่นชมอย่างมาก

3. ทศนคติจากประสบการณ์ที่ประทับใจอย่างมาก ประสบการณ์บางอย่างที่ประทับใจ มากทั้งด้านดีและด้านไม่ดี เพียงครั้งเดียวก็อาจก่อให้เกิดเป็นทศนคติได้อย่างรวดเร็ว

จากปัจจัยที่ก่อให้เกิดทศนคติ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดทศนคติ ได้แก่

1. ประสบการณ์ของแต่ละบุคคล เป็นการรวบรวมจากประสบการณ์ต่างๆในอดีต เป็น ตัวประเมินตัดสินใจเพื่อกำหนดทิศทางของทศนคติตนเอง และหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะถูกหล่อหลอมมาก จาก “ความเชื่อ” (Belief) ของมนุษย์แต่ละคนที่มีแตกต่างกัน

2. การรับทศนคติของผู้อื่นมาเป็นของตน มักจะเป็นกรณีที่บุคคลนั้นมีมีความสำคัญเป็น ที่น่าเชื่อถือและยกย่องชื่นชมอย่างมาก

3. ประสบการณ์ที่ประทับใจอย่างมาก ประสบการณ์บางอย่างที่ประทับใจมากทั้ง ด้านดีและด้านไม่ดี เพียงครั้งเดียวก็อาจก่อให้เกิดเป็นทศนคติได้อย่างรวดเร็ว

2.3.4.5 องค์ประกอบของทศนคติ

องค์ประกอบในการเกิดทศนคติมี 3 ด้าน คือ (แสงเดือน ทวีสิน. 2539 : 83-84)

1. องค์ประกอบทางด้านปัญญา (Cognitive Component) เมื่อพูดถึงทศนคติหลาย คนคงคิดว่าเป็นเรื่องของความรู้สึกอย่างเดียว แต่สำหรับนักจิตวิทยาแล้ว การศึกษาเรื่องทศนคติจะ ต้องคำนึง ถึงองค์ประกอบทางด้านปัญญา ด้วย คำว่า “ปัญญา” ในที่นี้หมายถึง ข้อมูลอันเกี่ยวข้องกับความคิดความเข้าใจซึ่งจะมีส่วนเป็นตัวกำหนดทศนคติขิงแต่ละบุคคลด้วย เช่น การที่บุคคลหนึ่ง ชอบอาชีพวิศวกรมาก กว่าอาชีพครู ก็เพราะบุคคลนั้นรู้ว่า เงินเดือนของอาชีพวิศวกรสูงกว่าเงินเดือน ของอาชีพครู ดังนั้นองค์ ประกอบทางปัญญาจึงเป็นพื้นฐานส่วนหนึ่งในการกำหนดทศนคติของบุคคล

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) องค์ประกอบทางด้านความรู้สึกมักจะคล้อยตามองค์ประกอบทางด้านปัญญา คือคนเรามักจะ “ชอบ” หรือ “ไม่ชอบ” ตามข้อ มูลที่เรา รู้ แต่อย่างไรก็ตามบางครั้งข้อมูลที่เราอาจไม่สามารถมีอิทธิพลเหนือความรู้สึกได้ เช่น แม้จะรู้ว่าอาชีพวิศวกรมีเงินเดือนสูงกว่าอาชีพครูแต่ “รู้สึก” ว่าอาชีพครูมีเกียรติกว่า ดังนั้นจึงชอบอาชีพครูมากกว่า

3. องค์ประกอบทางด้านการปฏิบัติ (Behavioral Component) องค์ประกอบทางด้านนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเพราะเป็นตัวที่แสดงออกถึงทัศนคติอย่างแท้จริง โดยดูจากการเลือกปฏิบัติของบุคคลนั้น

ทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ (ปริยาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์. 2546 : 247-248)

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้นๆ เพื่อเป็นเหตุผลที่จะสรุปความ และรวมเป็นความเชื่อหรือช่วยในการประเมินสิ่งเร้านั้นๆ

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ (Affective Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคล ที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้า เป็นผลเนื่องมาจากที่บุคคลประเมินสิ่งเร้าแล้วว่าพอใจหรือไม่พอใจ ต้องการหรือไม่ต้องการ ดีหรือเลว

องค์ประกอบด้านนี้มีความสัมพันธ์กัน ทัศนคติบางอย่างจะประกอบด้วยความรู้ความเข้าใจมากแต่ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์น้อย แต่ทัศนคติบางอย่างก็มีลักษณะตรง กันข้าม ตัวอย่าง เช่น ทัศนคติที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ จะมีองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจสูงแต่มีองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ต่ำ ส่วนทัศนคติทางนิยมแฟชั่นเสื้อผ้าจะมีองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์สูงแต่องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจต่ำ ด้วยเหตุนี้จึงอยู่ที่ครูจะเน้นองค์ประกอบด้านใดเป็นสำคัญและเหมาะสมกับธรรมชาติของการเรียนรู้นั้น

3. องค์ประกอบพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความพร้อมหรือความโน้มเอียงที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ หรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางที่จะสนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อหรือความรู้สึกของบุคคล ที่ได้จากการประเมินผลพฤติกรรมที่คิดจะแสดงออกมาจะสอดคล้องกับความรู้สึกที่มีอยู่ เช่น คนที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อศาสนา ก็จะไม่สนใจเข้าวัดฟังธรรม หรือผู้ที่มีทัศนคติต่อการเรียนที่ดีจะพยายามที่จะเรียนให้ดีและเรียนอยู่ในระดับที่สูงขึ้น

ทัศนคติที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใด จะต้องประกอบด้วยทั้งสามองค์ประกอบนี้เสมอ แต่จะมีปริมาณมากน้อยแตกต่างกันไป โดยปกติบุคคลมักจะแสดงพฤติกรรมในทิศ ทางที่สอดคล้องกับทัศนคติที่มีอยู่แต่ก็ไม่เสมอไปทุกกรณี ในบางครั้งเรามีทัศนคติอย่างหนึ่งแต่ก็ไม่ได้แสดงพฤติกรรมตามทัศนคติที่มีอยู่ เช่น ทัศนคติไม่ดีต่อเพื่อนบางคนจนอยากจะแกล้ง แต่ก็ไม่ได้ทำเพราะเป็นสิ่งที่จะถูกตำหนิได้ ดังนั้นการที่เราจะดีได้ทราบถึงความคิด ความรู้สึก ความเชื่อหรือทัศนคติของบุคคล จึงไม่ใช่แน่นอนและอาจจะไม่ถูกต้องเสมอไป

จากการศึกษาองค์ประกอบของทัศนคติ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของทัศนคติแบ่งได้เป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจหรือปัญญา (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจ ของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์นั้นๆ มีความเกี่ยวข้องกับความคิดความเข้าใจซึ่งจะมีส่วนเป็นตัวกำหนดทัศนคติของแต่ละบุคคลด้วย

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ (Affective Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์นั้นๆ คือคนเรามักจะ “ชอบ” หรือ “ไม่ชอบ” ตามข้อมูลที่เรารู้ แต่อย่างไรก็ตามบางครั้งข้อมูลที่เราอาจไม่สามารถมีอิทธิพลเหนือความรู้สึกได้

3. องค์ประกอบด้านแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมหรือการปฏิบัติ (Behavioral Component)

เป็นองค์ประกอบด้านความพร้อมหรือแนวโน้มที่บุคคลจะประพฤติ ปฏิบัติ หรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ต่างๆในทิศทางที่จะสนับสนุนหรือคัดค้าน เป็นตัวที่แสดงออกถึงทัศนคติอย่างแท้จริง

2.3.5 การนิเทศภายใน

2.3.5.1 ความหมายของการนิเทศภายใน

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2540 : 7) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนว่า หมายถึง กระบวนการในการปฏิบัติงานที่ผู้บริหารและครูอาจารย์ในโรงเรียนร่วมมือกันจัดขึ้นโดย มีวัตถุประสงค์ เพื่อปรับปรุงงานต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนในทางที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548:15-16) ได้กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการจัดการบริหารการศึกษาเพื่อชี้แนะให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือกับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครูและเพิ่มคุณภาพของนักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษา

กรองทอง จิระเดชากุล (2550 : 4) ได้ให้ความหมายว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านทั้งด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจและสติปัญญาให้เต็มตามวัยและศักยภาพ

พัชรี ศานติอาวรรณ (2552 : 12) กล่าวว่า การนิเทศภายใน คือ กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษา โดยการระดมสรรพกำลัง สนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน ที่ตรงกับความต้องการให้มีประสิทธิภาพและต่อเนื่องส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร

จากความหมายของการนิเทศภายใน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การนิเทศภายใน คือ กระบวนการดำเนินงานร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษาภายในโรงเรียนได้แก่ ผู้บริหารกับครู หรือครูกับครู ในการชี้แนะและช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครู การสังเกตการสอน การให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง โดยเคารพในความคิดเห็นของกันและกัน ให้คำปรึกษาในการแก้ปัญหาในชั้นเรียน ส่งผลให้มีคุณภาพด้านผู้เรียนและคุณภาพด้านการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน

2.3.5.2 ความสำคัญของการนิเทศภายใน

กนก พานทอง (2547 : 22) กล่าวว่า เหตุที่ต้องมีความจำเป็นในการนิเทศภายในโรงเรียนคือ เป็นการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน เนื่องจากขาดแคลนผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา โดยตำแหน่งมีจำกัด จึงไม่สามารถสนองความต้องการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนต่างๆได้ทั่วถึง ตลอดจนสิ่งสนับสนุนอื่นๆประกอบกับปัจจุบันบุคลากรภายในโรงเรียนมีความรู้ความสามารถเพียงพอเป็นผู้รู้ปัญหาแท้จริงและสามารถจะติดตามการปฏิบัติงานหรือผลการนิเทศได้ตลอดเวลาเพราะอยู่ใกล้ชิดกัน ทำให้งานดำเนินไปถึงจุดมุ่งหมายโดยไม่ขาดความต่อเนื่องและยังเป็นการสร้างการยอมรับซึ่งกันและกันด้วย

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548 : 262-263) ได้กล่าวถึง ความสำคัญและความเป็นมาของการนิเทศภายในโรงเรียน โรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การศึกษามีคุณภาพขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษา ดังนั้นภารกิจหลักของโรงเรียนก็คือ การดำเนินงานด้านวิชาการ ได้แก่ งานหลักสูตรและการเรียนการสอน และมีภารกิจในการสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น งานอาคารสถานที่ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานธุรการและการเงิน และได้กล่าวถึงความสำคัญของการนิเทศการเรียนการสอน ดังนี้

1. ศึกษานิเทศก์มีจำนวนจำกัดไม่สามารถนิเทศได้อย่างทั่วถึงและเจาะลึกถึงการเรียนการสอนในห้องเรียน
2. การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการใช้ทรัพยากรในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งบุคลากรมีจำนวนมากและมีความชำนาญในสาขาเป็นการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาด้วย
3. การนิเทศภายในจะสร้างความใกล้ชิดความคุ้นเคยกันและการทำงานร่วมกัน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในการทำงาน
4. การประสานในโรงเรียนสะดวกเพราะความคุ้นเคยกัน สามารถประชาสัมพันธ์งานได้ทั่วถึง

จากความสำคัญของการนิเทศภายใน สรุปได้ว่า การนิเทศภายในมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาบุคลากรปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

2.3.5.3 จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายใน

บันลือ พุกตะวัน (อ้างใน ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. 2556 : 184) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. มุ่งพัฒนาบุคลากรให้หน่วยงานได้รับความรู้เพื่อเพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น
2. มุ่งพัฒนางาน หมายถึง งานการเรียนการสอนและสร้างสรรค์งานให้มีประสิทธิภาพ
3. มุ่งส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดการศึกษาและการนิเทศตลอดจนการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนอันที่จะได้รับงานกิจการนักเรียน งานธุรการ การเงิน และพัสดุ งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้มีประสิทธิภาพตามภาระหน้าที่ ผู้บริหารต้องนิเทศครูผู้สอน เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถปรับปรุงหรือพัฒนางานให้มีคุณภาพซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และมีสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (อ้างใน ภาวิตา ธาราศรีสุทธิ. 2556 : 184) ได้กล่าวถึง ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการบริหารและงานวิชาการของสถานศึกษา
2. เพื่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เพื่อสำรวจ วิเคราะห์วิจัยและประเมินผลเพื่อปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

4. เพื่อพัฒนาหลักการและสื่อการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน และเอกสารทางวิชาการให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษาและครูอาจารย์

5. เพื่อพัฒนาบุคลากรโดยเฉพาะครูอาจารย์ให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์อันจำเป็นที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอน การจัดการศึกษาทั้งให้สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้

จากจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายใน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า

1. พัฒนาศักยภาพให้หน่วยงานได้รับความรู้ ทักษะและประสบการณ์อันจำเป็นที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

2. พัฒนางานการเรียนการสอนและสร้างสรรค์งานให้มีประสิทธิภาพ

3. ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ในการจัดการศึกษาและการนิเทศตลอดจนการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนอันที่จะได้รับงานกิจการนักเรียน

4. พัฒนาและส่งเสริมการบริหารและงานวิชาการของสถานศึกษา ด้านสื่อการเรียนการสอนและเอกสารทางวิชาการให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษาและครูอาจารย์

2.3.5.4 ขั้นตอนในการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548 : 270 - 274) การนิเทศจะประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่ม คือผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อร่วมกันทำงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน โดยใช้เทคนิควิธีที่เหมาะสม ขั้นตอนในการบริหารงานนิเทศจึงมีความสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานเป็นไปโดยเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศเป็นขั้นตอนที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดก่อนที่ผู้นิเทศจะดำเนินการนิเทศ ผู้นิเทศต้องทราบสภาพปัญหาและความต้องการของผู้รับการนิเทศ สภาพปัจจุบัน เป็นสภาพที่เป็นจริงและกำลังเป็นอยู่ในปัจจุบัน ส่วนความต้องการหมายถึง เป็นจุดสุดท้ายที่ต้องการจะไปถึง เป็นสภาพที่คาดหวังว่าจะเกิด ประกอบด้วย

1. นโยบายของสถานศึกษาในด้านการนิเทศ
2. ปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา
3. ข้อมูลที่ได้จากสภาพปัจจุบัน หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ทั้งทรัพยากรบุคคลและวัสดุ
4. ผลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อสภาพปัญหาและความต้องการการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนและจัดทำโครงการนิเทศ การวางแผนตามลักษณะงานนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง วิธีการที่อาศัยหลักการและเหตุผลและข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาความต้องการของสถานศึกษาว่า มีความต้องการนิเทศในด้านใดบ้างแล้วนำมาจัดทำแผนและโครงการต่อไป ในการวางแผนยังกำหนดวิธีการว่าจะทำอย่างไรโดยกำหนดเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน การจัดทำแผนและโครงการถือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำรายละเอียดของแผน ซึ่งเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ให้เฉพาะมากขึ้นและกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนขึ้น ดังนี้

ก. แจกแจงกิจกรรมการนิเทศที่จะทำในโครงการนั้น

ข. กำหนดแผนงานนิเทศรวมถึงการกำหนดหน่วยปฏิบัติค่าใช้จ่าย เวลาและสถานที่
เป็นต้น

ค. จัดทำงบประมาณโครงการ การขออนุมัติและการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินงาน การดำเนินการนิเทศเป็นการนำแผนงานหรือโครงการไปปฏิบัติเพื่อให้ได้ตามความต้องการหรือเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งจะมีรายละเอียดของแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ก. การให้ความรู้ในงานที่ปฏิบัติ เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งที่จะดำเนินการว่าจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถอย่างไรบ้าง จะมีขั้นตอนในการดำเนินการอย่างไรและจะทำอะไรจึงจะทำให้ได้ผลงานออกมามีคุณภาพ เป็นความจำเป็นสำหรับการเริ่มการนิเทศที่จัดขึ้นใหม่เพื่อจะได้สร้างความเข้าใจกันและทำให้การนิเทศนั้นได้ผล

ข. การปฏิบัติงาน ประกอบด้วย การปฏิบัติงานที่ได้รับความร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่าย
คือ

1. ผู้รับการนิเทศ เป็นขั้นที่ผู้รับการนิเทศลงมือปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถที่ได้รับ

2. ผู้ให้การนิเทศ เป็นขั้นที่ผู้ให้การนิเทศจะทำการนิเทศและดูแลให้ผู้รับการนิเทศได้ทำงานสำเร็จตามที่วางไว้

3. ผู้บริหาร เป็นผู้สนับสนุนการนิเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาจะให้การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ ค่าใช้จ่าย วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเครื่องมือใช้ต่างๆที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างได้ผล

ค. การสร้างขวัญและกำลังใจ ผู้รับการนิเทศควรได้รับการเสริมกำลังใจ โดยเฉพาะจากฝ่ายบริหาร เพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจและทำงานด้วยความพึงพอใจ การสร้างขวัญและกำลังใจควรปฏิบัติไปพร้อมๆกับการทำงานจึงจะได้ผล

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการนิเทศ การประเมินผลเป็นขั้นสุดท้ายในการดำเนินการ ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการประเมินผล ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหน้าที่ให้ทำการประเมินผล หลักการที่ใช้ในการประเมินผล มีดังนี้

1. การประเมินผลต้องอาศัยข้อมูลที่น่าเชื่อถือ โดยการตั้งจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน การใช้เครื่องมือและการรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสมรวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เป็นที่ยอมรับของฝ่ายนิเทศ ครูอาจารย์และนักเรียน นักศึกษา

2. การประเมินผลเป็นขั้นตอนหนึ่งของการนิเทศ ที่จำเป็นต้องทำเมื่อได้จัดทำโครงการนิเทศแล้ว

3. การประเมินผลต้องอาศัยข้อมูลจากหลายฝ่าย ทั้งจากผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

4. การประเมินผลสามารถทำได้ 2 ระยะ คือ การประเมินผลระหว่างโครงการ (Formative Evaluation) เพื่อจะได้พิจารณาวิธีดำเนินการเพื่อปรับปรุงโครงการ ส่วนการประเมินผลสรุปเป็นการประเมินผล เพื่อการตัดสินใจถึงผลที่ได้รับจากโครงการ

5. การประเมินผลเป็นระบบ มี 3 ส่วนคือ

ก. การประเมินผลที่ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ การประเมินผลที่มุ่งตัวนักเรียนนักศึกษา เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอน รวมทั้งคุณสมบัติและความสามารถของครูผู้สอน

ข. การประเมินผลที่กระบวนการ เป็นการประเมินขณะดำเนินการตามโครงการ เพื่อการปรับปรุงโครงการ

ค. การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินผลหลังจากดำเนินการตามโครงการแล้ว พิจารณาผลที่ได้จากโครงการว่า บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

จากขั้นตอนในการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ขั้นตอนในการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศเป็นขั้นตอนที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดก่อนที่ผู้นิเทศจะดำเนินการนิเทศ ผู้นิเทศต้องทราบสภาพปัญหาและความต้องการของผู้รับการนิเทศ สภาพปัจจุบัน เป็นสภาพที่เป็นจริงและกำลังเป็นอยู่ในปัจจุบัน

2. การวางแผนและจัดทำโครงการนิเทศเป็นวิธีการที่อาศัยหลักการและเหตุผลและข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาความต้องการของสถานศึกษาว่า มีความต้องการนิเทศในด้านใดบ้างแล้วนำมาจัดทำแผนและโครงการต่อไป

3. การดำเนินงาน การดำเนินการนิเทศเป็นการนำแผนงานหรือโครงการไปปฏิบัติ เพื่อให้ได้ตามความต้องการหรือเป้าหมายที่วางไว้

4. การประเมินผลการนิเทศ การประเมินผลเป็นขั้นสุดท้ายในการดำเนินการ

2.3.5.5 หลักการนิเทศภายในสถานศึกษา

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2556 : 185) หลักการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นแนวปฏิบัติที่ผู้นิเทศต้องนำไปปฏิบัติขณะทำการนิเทศ การนิเทศภายในสถานศึกษา โดยเฉพาะทางด้านวิชาการจะบรรลุ ผลตามความมุ่งหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ดำเนินงานต้องมีหลักยึดในการทำงาน หลักการนิเทศภายในสถานศึกษา มีดังนี้

1. การนิเทศควรมีการบริหารเป็นระบบ และมีการวางแผนการดำเนินงานเป็นโครงการ

2. การนิเทศต้องถือหลักการมีส่วนร่วมในการทำงาน คือ มีความเป็นประชาธิปไตยเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นความร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินงานเพื่อให้งานนั้นไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

3. การนิเทศเป็นงานสร้างสรรค์ เป็นการแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล ให้แต่ละบุคคลได้แสดงออก และพัฒนาความสามารถเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่

4. การนิเทศเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน โดยที่ครูอาจารย์ได้เรียนรู้ว่าปัญหาของตนเองเป็นอย่างไร จะหาวิธีแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร

5. การนิเทศเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ดีขึ้น สร้างความเข้าใจระหว่างกัน สร้างมนุษยสัมพันธ์มีวิธีการทำงานที่ดีและความสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้

6. การนิเทศเป็นการสร้างความผูกพันและความมั่นคงต่องานอาชีพ รวมทั้งความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เกิดความพึงพอใจในการทำงาน

7. การนิเทศเป็นการพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพครู ครูเป็นอาชีพที่ต้องใช้วิชาความรู้และความสามารถและสามารถที่จะพัฒนาได้

จากหลักการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า หลักการนิเทศภายใน ควรมีการบริหารเป็นระบบมีความเป็นประชาธิปไตยเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่นเห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นความร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินงาน เพื่อให้งานนั้นไปสู่เป้าหมายที่ต้องการแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคลให้แต่ละบุคคลได้แสดงออก สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนและสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ดีขึ้น สร้างความผูกพันและความมั่นคงต่องานอาชีพ ทำให้เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ช่วยพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพครู

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการห้องเรียนในประเทศ

ยุวดี ยางสวย (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสมรรถนะด้านการบริหารจัดการในห้องเรียนของครูอาชีวศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า 1. ครูอาชีวศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี มีสมรรถนะด้านการบริหารจัดการในห้องเรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน เรียงลำดับดังนี้ การบริหารจัดการในชั้นเรียน มีภาวะผู้นำการสื่อสารได้อย่างมีคุณภาพ การประสานประโยชน์ และการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการ 2. ครูอาชีวศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีที่สอนประเภทวิชาต่างกัน มีสมรรถนะด้านการบริหารจัดการในห้องเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการ ด้านนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. ครูอาชีวศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีสมรรถนะด้านการบริหารจัดการในห้องเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่มีประสบการณ์ น้อยกว่า 15 ปี มีสมรรถนะมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ส่วนด้านการสื่อสารอย่างมีคุณภาพ พบว่า แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 15 ปี มีสมรรถนะมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปและด้านการนำนวัตกรรมใหม่มาใช้ในการบริหารจัดการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 15 ปี มีสมรรถนะมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป

วชิราภรณ์ คำคล้าย (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการชั้นเรียนของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่า 1. การจัดการชั้นเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในด้านการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการดำเนินการสอนอย่างเป็นระบบ ด้านการจัดกิจกรรมให้นักเรียนประสบความสำเร็จ ด้านการสร้างวินัยในชั้นเรียนและด้านการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี 2. เมื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติการจัดการชั้นเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชน โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน พบว่า การจัดการชั้นเรียนทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันและเมื่อจำแนกตามอายุของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนอายุต่ำกว่า 25 ปี มีการจัดการชั้นเรียนมากกว่าครูผู้สอนที่มีอายุ 25-30 ปี ในด้านการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และด้านการดำเนินการสอนอย่างเป็นระบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากรุวรรณ เพียรบุญ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสมรรถนะการบริหารจัดการห้องเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร พบว่า 1. การศึกษาสมรรถนะการบริหารจัดการห้องเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้านโดยภาพรวมมีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีสมรรถนะอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. การเปรียบเทียบสมรรถนะการบริหารจัดการห้องเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงานต่างๆกัน มีสมรรถนะการบริหารจัดการห้องเรียน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สมรรถนะการบริหารจัดการห้องเรียนด้านการมีภาวะผู้นำและด้านการจัดการในชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การเปรียบเทียบสมรรถนะการบริหารจัดการห้องเรียนของครู จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านพบว่าครูที่อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกัน มีสมรรถนะการบริหารจัดการห้องเรียนไม่แตกต่างกัน

วาสนา ต่อชาติ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดกลาง พบว่า สภาพปัจจุบันในการดำเนินการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดกลาง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัญหาพบว่า ผู้ให้การนิเทศมีภาระงานอื่นๆมาก การยอมรับและการให้เกียรติซึ่งกันและกันยังไม่ดีพอ ผลการปฏิบัติงานไม่เป็นปัจจุบันและขาดหลักฐานการปฏิบัติงานขวัญและกำลังใจจะเป็นนามธรรมมากกว่ารูปธรรม ผู้รับการนิเทศยังไม่เข้าใจการสร้างเครื่องมือและวิธีการประเมินที่ถูกต้อง ข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ ครูบางท่านมีภาระการสอนในหลายชั้นเรียนและนักเรียนบางส่วนชอบฝ่าฝืนกฎระเบียบ ส่วนความต้องการพบว่า ผู้ให้การนิเทศควรลดภาระงานอื่นๆ กำหนดตัวบุคคลในการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนให้เหมาะสม การนิเทศติดตามผลการทำงานอย่างมีระบบ ให้ขวัญและกำลังใจอย่างเป็นรูปธรรม กระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญและประโยชน์อันเกิดจากการประเมินผล มีการหาแหล่งงบประมาณนอกเหนือจากงบประมาณที่ได้รับจากหน่วยงานต้นสังกัดเพิ่มขึ้น

วิชัย มานะพิมพ์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า 1. การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาพ รวมอยู่ในระดับมาก คือด้านการวางแผนการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียน รองลงมาคือด้านการให้ความรู้ในสิ่งที่จะทำเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการจัดการชั้นเรียน 2. ผลการพัฒนาารูปแบบ ได้รูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ วัตถุประสงค์ หลักการกลไกการดำเนินการ วิธีดำเนินการ การประเมินผลและเงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญในวิธีดำเนินการที่จะให้การนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ หลักการ และกลไกการดำเนินการที่สำคัญคือ 1. การวางแผนการนิเทศภายใน 2. การให้ความรู้ในสิ่งที่จะทำ 3. การปฏิบัติงาน 4. การสร้างขวัญและกำลังใจ 5. การประเมินผลการดำเนินงาน และ 6. การจัดการชั้นเรียนในด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและด้านจิตวิทยา

สวาท ทิละโพธิ์ (2558 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนและบรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า 1. ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1. ด้านการมีความอดทน 2. ด้านการคำนึงผลกระทบที่จะมาถึง 3. ด้านความรับผิดชอบ 4. ด้านการวิเคราะห์ต้นเหตุ 5. ด้านการควบคุมตนเองของนักเรียน 2. พฤติกรรมการเรียนรู้การจัดการชั้นเรียนบรรยากาศของโรงเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับมาก 3. พฤติกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน บรรยากาศของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จันทร์ภาศ จิตรแก้ว (2559 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการจัดการชั้นเรียนของครูระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในจังหวัดตรัง พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการชั้นเรียนของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสร้างวินัยในชั้นเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่อยู่ในระดับดีมากคือ ด้านการสร้างวินัยในชั้นเรียน ระดับดีคือ ด้านการดำเนินการสอนอย่างเป็นระบบ และด้านการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ครูที่มีเพศต่างกันมีประสิทธิภาพในการจัดการ ชั้นเรียนโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบความแตกต่างในด้านการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีประสิทธิภาพในการจัดการชั้นเรียนโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกันมีประสิทธิภาพในการจัดการชั้นเรียนโดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการสร้างวินัยในชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการดำเนินการสอนอย่างเป็นระบบ และด้านการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกันมีประสิทธิภาพในการจัดการชั้นเรียน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

พิสมัย แก้วเจริญผล (2559 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การจัดการชั้นเรียนของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 พบว่า ในด้านสภาพทั่วไปในการจัดการชั้นเรียนของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายในการดำเนินงานการจัดการชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ ด้านการสอนและนวัตกรรมการสอนก็จัดไว้เป็นระบบเช่นเดียวกัน การสื่อสารในชั้นเรียนเป็นไปอย่างหลากหลาย และมีการสร้างวินัยในชั้นเรียนอย่างชัดเจน ปัญหาการจัดการชั้นเรียนของครู ส่วนใหญ่มีการจัดป้ายนิเทศ หรือจัดมุมความรู้เพื่อการศึกษาค้นคว้าเหตุการณ์ต่างๆ ในปัจจุบันครูผู้สอนไม่มีใครเตรียมแผนการสอนหรือไม่จัดสื่อการสอน ที่หลากหลายและทันสมัย ส่วนปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชั้นเรียนของครูมีปัจจัย 5 ด้าน คือ ด้านผู้บริหาร ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยภายนอกมี 4 ด้าน คือ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมืองและกฎหมาย การพัฒนากลยุทธ์การจัดการชั้นเรียนของครู ประกอบด้วย การกำหนด 1 วิสัยทัศน์ 5 พันธกิจ 5 เป้าประสงค์ 5 ประเด็นกลยุทธ์ 6 กลยุทธ์ 21

ตัวชี้วัด และ 25 มาตรการ ผลการประเมินกลยุทธ์เหล่านี้ มีความสอดคล้อง เหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมาก และมากที่สุด

2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการห้องเรียนในต่างประเทศ

Bobby Taylor (2009 : Abstract) ได้ศึกษาการจัดการชั้นเรียนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนวัตถุประสงค์ของบทความนี้คือการแบ่งปันเคล็ดลับและเทคนิคเฉพาะที่ใช้โดยนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและการจัดการชั้นเรียน การจัดการชั้นเรียนเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของครู และผู้บริหารเมื่อกล่าวถึงความปลอดภัยและความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียน โดยทั่วไปสำหรับครูใหม่การจัดการชั้นเรียนเป็นสิ่งที่น่ากังวลในระดับต้นๆ ผู้วิจัยเชื่อว่าการจัดการชั้นเรียนที่มีคุณภาพจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนมากกว่าสิ่งอื่น ๆ และจะมีการเรียนการสอนที่มีคุณภาพในห้องเรียนได้นั้นจำเป็น ต้องมีทักษะการจัดการชั้นเรียนที่มีคุณภาพด้วย

Fazalur, et. al. (2010 : Abstract) ได้ศึกษาให้ครูจัดการความท้าทายในการจัดการชั้นเรียน การจัดการชั้นเรียนเป็นส่วนสำคัญในการสอนกระบวนการเรียนรู้ การจัดการเป็นกระบวนการของการบูรณาการทรัพยากรและความรับผิดชอบต่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ การศึกษาถูกออกแบบมาเพื่อดูความท้าทายในการจัดการชั้นเรียนโดยครู วัตถุประสงค์ของการศึกษา คือการตรวจสอบการจัดการชั้นเรียนในระดับมัธยมศึกษา ผู้เข้าร่วมการศึกษาประกอบด้วยครูจำนวน 120 คนและนักเรียนจำนวน 240 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ครูแบบสอบถามแยกต่างหาก คือพัฒนา ขึ้นมาสำหรับครูและนักเรียน พบว่า ครูมักใช้การพูดคุยสร้างแรงบันดาลใจ แรงจูงใจของนักเรียน สรุปได้ว่าสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนเป็นที่น่าพอใจโดยทั่วไป ปัญหาสำคัญ คือ ความแออัดในห้องเรียน ข้อเสนอแนะว่า การล่องละเมียดทางวาจาอาจหลีกเลี่ยงได้โดยครู เพิ่มเติมคือ ครูอาจทำแผนการสอนและได้รับการฝึกฝนการใช้เทคนิคเมตริกส์สังคมนในห้องเรียน จากการศึกษาชี้แนะว่าควรสนับสนุนสภาพแวดล้อมแบบประชาธิปไตยในห้องเรียน เนื่องจากมีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนการสอน

Deena VanHousen (2013 : Abstract) ได้ศึกษา การจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพในห้องเรียนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดการชั้นเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญ ไปสู่สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในห้องเรียน การวิจัยมีมุ่งเน้นไปที่วิธีการจัดการห้องเรียนที่หลากหลาย โดยเฉพาะการจัดการชั้นเรียนแบบครูเป็นศูนย์กลางเมื่อเทียบกับการเรียนชั้นเรียนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางหลังจากทบทวนงานวิจัยแล้วเกิดคำถามว่าครูสามารถทำอะไรเพื่อจัดการชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยความสามารถและรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายในแบบที่นักเรียนเป็นศูนย์กลางได้ เสนอเพื่อตอบคำถามนี้ การศึกษาเกี่ยวกับครูที่หลากหลายในเขตโรงเรียนชานเมืองในอนุรัฐนิวยอร์ก ครูแต่ละคนมีส่วนร่วมในการสำรวจทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไม่ระบุชื่อเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการจัดการชั้นเรียนของครูและวิธีการที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน

Darci Borden (2013 : Abstract) ได้ศึกษาการจัดการห้องเรียน : การวิจัยสำหรับครูผู้เริ่มต้น การศึกษาครั้งนี้ศึกษากลยุทธ์การจัดการชั้นเรียนเพื่อช่วยปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษา การจัดการชั้นเรียนเป็นเรื่องสำคัญสำหรับครู เนื่องจากมีครูอยู่ในห้องเรียน การขาดการจัดการในชั้นเรียนมีผลต่อทั้งครูและนักเรียน การศึกษาแสดงให้เห็นว่าการแทรกแซงบางรูปแบบทำให้เกิดผลดีเกี่ยวกับครู นักเรียนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนทั้งหมด ครูต้องเชื่อมต่อกับนักเรียนแต่ละคนในห้องเรียนเพื่อที่จะทำให้นักเรียนรู้สึกสะดวกสบายและยินดีต้อนรับ

2.4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียน

เดือนเพ็ญ สุขสมาน (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสรรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางบวกในห้องเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มเขตเจ้าพระยา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า 1. ปัจจัยด้านครูผู้สอน ได้แก่ เจตคติต่อวิชาชีพครู และปัจจัยด้านผู้บริหารและโรงเรียน ได้แก่ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร วัฒนธรรมโรงเรียนและงบประมาณมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการสรรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางบวกในห้องเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนประสบการณ์ในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางลบกับการสรรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางบวกในห้องเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยด้านครูผู้สอน ประกอบด้วย เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน จำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนและเจตคติต่อวิชาชีพครูปัจจัยด้านผู้บริหารและโรงเรียน ประกอบด้วย ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร วัฒนธรรมโรงเรียนและงบประมาณมีความสัมพันธ์กับการสรรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางบวกในห้องเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .512 2. ปัจจัยด้านครูผู้สอน ได้แก่ เจตคติต่อวิชาชีพครูและปัจจัยด้านผู้บริหารและโรงเรียน ได้แก่ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ส่งผลต่อการสรรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางบวกในห้องเรียนของครูผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่เจตคติต่อวิชาชีพครูส่งผลต่อการสรรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางบวกในห้องเรียนของครูผู้สอนสูงสุด มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .309 รองลงมา คือ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปของคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .256

ประทวน มูลหล้า (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า 1. สมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน มีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยได้แก่ ด้านการกำกับดูแลชั้นเรียน ด้านจัดทำข้อมูลสารสนเทศชั้นเรียนและด้านการจัดบรรยากาศการจัดการเรียนการสอน 2. ทักษะคิดของครูต่อนักเรียน การเห็นคุณค่าในตนเอง การนิเทศภายใน การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน บรรยากาศในโรงเรียนแบบประสานสัมพันธ์ และบรรยากาศในโรงเรียนแบบมุ่งผลสำเร็จของงานมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำกับสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. ปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง บรรยากาศในโรงเรียนแบบมุ่งผลสำเร็จของงาน ทักษะคิดของครูต่อนักเรียนและการนิเทศภายในสามารถร่วมกันมีผลต่อสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยรวมได้ร้อยละ 41.1

M. S. Farooq (2011 : Abstract) ได้ศึกษา การรับรู้ความคาดหวังของครูเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการห้องเรียน ครูทุกคนต้องใช้เทคนิคการจัดการที่แตกต่างกันไปในห้องเรียน การรักษาวินัยและการสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองเพื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาอย่างเป็นมืออาชีพในการจัดการห้องเรียนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับครูอาวุโสและครูใหม่ การศึกษานี้ได้รับการออกแบบมาเพื่อให้เข้าใจถึง การรับรู้คาดหวังของครูเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการห้องเรียนผู้เข้าร่วมการศึกษา เป็นผู้สำเร็จการศึกษาจากการฝึกอบรมครู 3 คน จบการศึกษาปริญญาโทด้านการศึกษา พบว่า สภาพแวดล้อมของห้องเรียนและปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการห้องเรียน การรับรู้คาดหวังของครูหญิงแตกต่างกับครูชาย การศึกษานี้นำไปสู่ความจริงที่ว่าควรจะมุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการจัดการห้องเรียน

Mehmet Erdogan and Abdulkadir Kurt (2015 : Abstract) ได้ศึกษาการทบทวนการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนในตุรกี การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทบทวนและวิจารณ์ผลงานวิจัยการจัดการในชั้นเรียนในประเทศตุรกี และนำเสนอหัวข้อที่คิดใหม่และผลการศึกษาที่ได้รับจากการศึกษาเรื่องการจัดการในชั้นเรียนในช่วงปี พ.ศ. 2545 ถึงปี พ.ศ. 2557 การวิเคราะห์ผลงานวิจัย 46 ฉบับที่ตีพิมพ์ในวารสารระดับประเทศและระดับนานาชาติที่ได้รับการคัดเลือกและ 8 ฉบับ วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก/วิทยานิพนธ์ปริญญาโท การคัดเลือกและการวิเคราะห์เนื้อหาของการศึกษา 54 ฉบับที่เลือกทั้งหมดได้กระทำในการพิจารณาตามที่กำหนดไว้ พบว่า 1. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสามารถของครูในการสร้างสภาพแวดล้อมในห้องเรียนแบบโต้ตอบนี้ มีอิทธิพลจากปัจจัยบางตัว เช่น ความเชื่อของครูและความคาดหวังของครูต่อนักเรียน 2. แสดงให้เห็นถึงลักษณะที่ซับซ้อนของการจัดการในห้องเรียน เนื่องจากได้ รับการตรวจสอบผ่านชุดของปัจจัยที่หลากหลายในการศึกษา 3. ให้นัยของครูและครูผู้สอนในการจัดการชั้นเรียน 4. การศึกษาในครั้งนี้ได้สรุปประเด็นสำคัญของการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการห้องเรียนและระบุขอบเขตของการวิจัยต่อไป

University of Toronto (2010 : online) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการจัดการชั้นเรียนของครูใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ครูมีแนวโน้มที่จะเตรียมการสอนเพิ่มมากขึ้น จากข้อมูลการสำรวจ 9 ใน 10 จากการสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่ครูมีอิสระในการตัดสินใจ มีสไตล์ของตัวเอง และมีความมั่นใจในการจัดการกับนักเรียน ในขณะที่โปรแกรมมีผลกระทบเล็กน้อยต่อการเริ่มต้นของครู รูปแบบการจัด การชั้นเรียน การรับรู้ของครูใหญ่ รูปแบบการเป็นผู้นำพบว่ามีอิทธิพล โดยทั่วไป ครูผู้สอนรับรู้ถึงโรงเรียนของพวกเขา มีความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก มีแนวโน้มที่จะศึกษาวิธีการจัดการห้องเรียน เมื่อครูจัดการเรียนการสอนแบบเต็มเวลา อิทธิพลของปัจจัยภายนอก เช่นการให้คำปรึกษา การมีภาวะผู้นำหากครูมีความเชื่อภายในเกี่ยวกับการศึกษาลดลงจะมีอิทธิพลต่อรูปแบบการจัดการชั้นเรียน สิ่งนี้เป็นเรื่องจริงสำหรับครูผู้สอนที่จะมีความก้าวหน้า เชื่อในการค้นพบการเรียนรู้และใช้วิธีการให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การบริหารจัดการห้องเรียน หมายถึง การดำเนินการของครูในการสร้างและคงสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน มีวัตถุประสงค์ให้เหมาะสมกับยุคสมัยและสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนมีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในชั้นเรียนเพียงพอ สนับสนุนบรรยากาศในการเรียนรู้เพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่น ครูจัดเนื้อหาหลักสูตรให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียนโดยควรคำนึงถึง การเตรียมการสอน การวางแผนการสอน เนื้อหาการสอน วิธีการสอน การจัดกิจกรรม

พัฒนาผู้เรียนและแนวทางการวัดผลผู้เรียนเพื่อนำมาใช้จัดการเรียนการสอนให้มีรูปแบบที่หลากหลายตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ครูทำงานร่วมกับนักเรียนเรียนกลุ่มต่างๆ นักเรียนทำงานร่วมกับนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็กและสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กันได้อย่างมีความสุข ครูให้โอกาสและสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียนในห้องเรียน ครูและนักเรียนร่วมกันตั้งกฎ ระเบียบวินัยแบบแผนและข้อบังคับขึ้นในห้องเรียน เพื่อให้สมาชิกในห้องเรียนอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติและป้องกันไม่ให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ผิดหรือไม่เหมาะสม โดยเน้นความสำคัญของพฤติกรรมทางบวกและไม่ส่งเสริมพฤติกรรมทางลบในขณะเดียวกันต้องมีบทลงโทษผู้ที่ไม่ดีและไม่ปฏิบัติตาม การจัดการห้องเรียนมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนและช่วยสนับสนุนบรรยากาศการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดหากครูมีการบริหารจัดการห้องเรียนที่ดีจะทำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพและมีเป้าหมายเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ให้ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนและกระตุ้นให้นักเรียนสนใจการเรียน จัดระเบียบห้องเรียนให้นักเรียนรู้จักการรักษาวินัยไม่ตามใจตนเองและรู้จักมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม และเพื่อช่วยยกระดับการจัดการห้องเรียนควรมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ได้แก่ ปัจจัยสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน ปัจจัยภาวะผู้นำของครู ปัจจัยบุคลิกภาพของครู ปัจจัยทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน ปัจจัยการนิเทศภายใน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยมีดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จังหวัดปทุมธานี ในปีการศึกษา 2560 มีโรงเรียนจำนวน 22 โรงเรียน จำนวนครูทั้งหมด 1,919 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จังหวัดปทุมธานี ในปีการศึกษา 2560 ได้จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้โปรแกรมการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง G*Power 3.1.9.2 โดยกำหนดขนาดของอิทธิพลขนาดกลาง (Effect size f^2) ที่ 0.15 ระดับนัยสำคัญ (α error problem) ที่ 0.01 (ความเชื่อมั่นที่ 99%) อำนาจการทำนาย Power (β error problem) ที่ 0.99 (ทำนายผิดพลาดได้แค่ 1%) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 242 คน เพื่อป้องกันการตอบรับกลับคืนอย่างไม่สมบูรณ์ จึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 266 คน แล้วสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi stage Random Sampling) ดังนี้

1. จัดแบ่งสถานศึกษาออกเป็น 4 กลุ่ม ตามวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling) ได้โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 5 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 8 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 6 โรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 3 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 22 แห่ง

2. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 4 กลุ่ม แล้วเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิค 50 % ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 4 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 2 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 12 แห่ง

3. ทำการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับฉลาก ปรากฏผลดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ขนาดของ โรงเรียน	จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)		ครูระดับชั้นมัธยมศึกษา	
	ประชากร (N)	กลุ่มตัวอย่าง(n)	ประชากร (N)	กลุ่มตัวอย่าง(n)
ใหญ่พิเศษ	5	3	706	76
ใหญ่	8	4	775	120
กลาง	6	3	396	60
เล็ก	3	2	42	10
รวม	22	12	1,919	266

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย ระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานของครู

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ประกอบด้วย

1. สัมพันธภาพที่ีระหว่างครูกับนักเรียน
2. ภาวะผู้นำของครู
3. บุคลิกภาพของครู
4. ทศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน
5. การนิเทศภายใน

มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับปฏิบัติมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับปฏิบัติมาก
- 3 หมายถึง ระดับปฏิบัติปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับปฏิบัติน้อย
- 1 หมายถึง ระดับปฏิบัติน้อยที่สุด

3.2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.2.2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่งผลกระทบต่อกระบวนการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 เพื่อเป็นแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ

3.2.2.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาตามกรอบแนวคิดของการวิจัย และสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมเพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการแก้ไขปรับปรุง

3.2.2.3 นำแบบสอบถามที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร. บรรจบ บุญจันทร์	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา นิยมภา	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มณฑิรา จารุเพ็ง	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. นายนิคม กกขุนทด	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 4

เกณฑ์การพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา โดยการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) โดยมีเกณฑ์พิจารณา ดังนี้

ให้คะแนน	+1	เห็นว่าข้อคำถามตรงกับนิยามเชิงปฏิบัติการ
ให้คะแนน	0	ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามตรงกับนิยามเชิงปฏิบัติการ
ให้คะแนน	-1	เห็นว่าข้อคำถามไม่ตรงกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่าแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80-1.00 (ภาคผนวก ค.)

3.2.2.4 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try Out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน คือครูระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ในปีการศึกษา 2560

3.2.2.5 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ไปวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของ Conbach (อ้างใน บุญจันทร์ สีสันต์. 2557:118-119)

ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเขต 4 ดังนี้

ด้านสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน	มีค่าความเชื่อมั่น	.733
ด้านภาวะผู้นำของครู	มีค่าความเชื่อมั่น	.862
ด้านบุคลิกภาพของครู	มีค่าความเชื่อมั่น	.895
ด้านทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน	มีค่าความเชื่อมั่น	.875
ด้านการนิเทศภายใน	มีค่าความเชื่อมั่น	.911
สภาพการจัดการห้องเรียน	มีค่าความเชื่อมั่น	.942

3.2.2.6 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิจากนั้นนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

3.3.1 ผู้วิจัยทำบันทึกเสนอให้งานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ออกหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย ถึงผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้จำนวน 12 โรงเรียน

3.3.2 ติดต่อสถานศึกษาที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมแบบสอบถามจำนวน 266 ฉบับ ดำเนินการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองและส่งไปรษณีย์กับกลุ่มตัวอย่างคือ ครูระดับชั้นมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จำนวน 266 คน

3.3.3 ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเองและขอความร่วมมือกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูระดับชั้นมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์ โดยตรวจความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 255 ชุด คิดเป็นร้อยละ 95.86

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา มาคัดเลือกและตรวจสอบความสมบูรณ์ นำผลคะแนนที่ได้มาหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

3.4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) (บุญจันทร์ สีสันต์. 2557 : 154)

3.4.2 วิเคราะห์สภาพการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาและความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.4.2.1 ค่าเฉลี่ย (Mean) (บุญจันทร์ สีสันต์. 2557 : 157) โดยมีเกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นหรือระดับปฏิบัติ
4.50 – 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	ระดับมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	ระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	ระดับน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

3.4.2.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (บุญจันทร์ สีสันต์. 2557:159)

3.4.3 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple regression analysis) (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2535 : 24-25)เงื่อนไขการวิเคราะห์สถิติ Multiple Regression คือตัวแปรที่นำมาใช้พยากรณ์ต้องไม่มีปัญหาเรื่อง Multicollinearity หมายถึงตัวแปรที่นำมาใช้พยากรณ์ไม่ควรมีความสัมพันธ์กันสูงเกินไป ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ปัจจัยพยากรณ์แต่ละตัวกับปัจจัยเกณฑ์

ปัจจัย	(X ₁)	(X ₂)	(X ₃)	(X ₄)	(X ₅)	Y
สัมพันธภาพที่ติระหว่างครูกับนักเรียน (X ₁)	1.00	.582*	.550*	.455*	.328*	.472*
ภาวะผู้นำของครู (X ₂)		1.00	.619*	.407*	.381*	.503*
บุคลิกภาพของครู (X ₃)			1.00	.584*	.529*	.631*
ทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน (X ₄)				1.00	.226*	.450*
การนิเทศภายใน (X ₅)					1.00	.535*
การจัดการห้องเรียนของครู (Y)						1.00

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3.2 พบว่า เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในปัจจัยพยากรณ์ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .381 - .584 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันสูงอาจเกิดปัญหา Multicollinearity ได้จึงทำการตรวจสอบค่า Variance inflation factor : VIF และ ค่า Tolerance โดยมีเกณฑ์การตรวจสอบดังนี้

1. ค่า Variance inflation factor (VIF) ที่เหมาะสมไม่ควรเกิน 10 หากมากกว่าจึงจะพิจารณาว่าจะเกิดปัญหา Multicollinearity
2. ค่า Tolerance ควรมีค่าไม่ต่ำกว่า .10 หากมีค่าน้อยกว่าจึงจะพิจารณาว่าจะเกิดปัญหา Multicollinearity จึงทำการทดสอบค่า Tolerance และ Variance inflation factor (VIF) ของปัจจัยพยากรณ์ ดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 แสดงค่า Tolerance และ Variance inflation factor (VIF) ของปัจจัยพยากรณ์

ปัจจัยพยากรณ์	Collinearity	
	Tolerance	VIF
สัมพันธภาพที่ติระหว่างครูกับนักเรียน	.581	1.722
ภาวะผู้นำของครู	.530	1.886
บุคลิกภาพของครู	.392	2.551
ทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน	.622	1.608
การนิเทศภายใน	.702	1.425

จากตารางที่ 3.3 พบว่าค่า Tolerance ของปัจจัยมีค่าระหว่าง .392 ถึง .702 ซึ่งมีค่ามากกว่า .10 และค่า Variance inflation factor (VIF) มีค่าระหว่าง 1.425 ถึง 2.551 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ปัจจัยพยากรณ์ทุกตัว ไม่มีระดับความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เป็นตัวแปรที่อิสระต่อกัน ซึ่งถือว่าไม่เกิด Multicollinearity

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ของสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.3 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

4.4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

4.5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

4.1 สัญลักษณ์ของสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{x}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา t - distribution
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ยกกำลังสอง
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา F - distribution
SE_{est}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์
SE_b	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์พยากรณ์
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
a	แทน	ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
Y	แทน	การจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4
$\hat{Y}$	แทน	การจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ซึ่งเป็นปัจจัยเกณฑ์ที่

$\bar{Z}_y$	แทน	การจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ซึ่งเป็นปัจจัยเกณฑ์ที่ได้จากการพยากรณ์ในรูปคะแนน มาตรฐาน
X_1	แทน	สัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน
X_2	แทน	ภาวะผู้นำของครู
X_3	แทน	บุคลิกภาพของครู
X_4	แทน	ทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน
X_5	แทน	การนิเทศภายใน
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาตรี	159	62.35
สูงกว่าปริญญาตรี	92	36.07
ไม่ตอบ	4	1.56
รวม	255	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 255 คน ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 62.35 รองลงมาคือมีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 36.07 มีผู้ไม่ตอบแบบสอบถามจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.56

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประสบการณ์ทางการสอน

ประสบการณ์ทางการสอน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10 ปี	132	51.76
ตั้งแต่ 10 – 20 ปี	59	23.13
มากกว่า 20 ปี	56	21.96
ไม่ตอบ	8	3.13
รวม	255	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 255 คน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทางการสอนน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 51.76 รองลงมาคือ มีประสบการณ์ทางการสอนตั้งแต่ 10-20 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 23.13 และมีประสบการณ์ทางการสอนมากกว่า 20 ปีจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 21.96 มีผู้ไม่ตอบแบบสอบถามจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 3.13

4.3 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ภาพรวมและรายข้อ

ที่	สภาพการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4	n = 255		ระดับปฏิบัติ	อันดับ
		$\bar{x}$	S.D.		
1.	ครูจัดที่นั่งนักเรียนตามกิจกรรมการเรียนการสอน	4.18	.618	มาก	16
2.	ครูนำผลงานของนักเรียนมาใช้ตกแต่งชั้นเรียน	3.85	.840	มาก	19
3.	ครูจัดทำป้ายนิเทศในชั้นเรียนให้ทันสมัย	3.96	.770	มาก	18
4.	ครูใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน	4.21	.666	มาก	13
5.	ครูเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกในชั้นเรียนอย่างเพียงพอและพร้อมใช้งาน	4.16	.661	มาก	17
6.	ครูวางแผนการสอนก่อนสอน	4.43	.641	มาก	1
7.	ครูจัดเนื้อหาการเรียนเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน	4.41	.581	มาก	3
8.	ครูกำหนดวิธีสอนโดยคำนึงถึงวุฒิภาวะของผู้เรียน	4.42	.603	มาก	2

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ที่	สภาพการจัดการห้องเรียนของครูระดับ มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4	n = 255		ระดับ ปฏิบัติ	อันดับ
		$\bar{x}$	S.D.		
9.	ครูกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับตัว นักเรียน	4.39	.578	มาก	5
10.	ครูกำหนดวิธีวัดประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการที่ หลากหลายและสอดคล้องกับจุดประสงค์การ เรียนรู้	4.26	.667	มาก	12
11.	ครูผสมผสานเทคนิควิธีการสอนหลากหลาย รูปแบบในชั้นเรียน	4.26	.673	มาก	11
12.	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมกับ กิจกรรมต่างๆในชั้นเรียน	4.40	.626	มาก	4
13.	ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนสามารถทำงานเป็นกลุ่ม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้อย่างมีความสุข	4.38	.609	มาก	6
14.	ครูกำหนดบทลงโทษนักเรียนที่ไม่ปฏิบัติตาม กฎระเบียบในชั้นเรียน	4.20	.691	มาก	15
15.	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด กฎ ระเบียบของชั้นเรียน	4.20	.703	มาก	14
16.	ครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจถึงเหตุผลการกำหนด กฎ ระเบียบของชั้นเรียน	4.29	.643	มาก	10
17.	ครูส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับและปฏิบัติตาม กฎระเบียบของชั้นเรียน	4.31	.630	มาก	8
18.	ครูใช้วิธีการสื่อสารอย่างเป็นกัลยาณมิตรในการ ปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน	4.30	.657	มาก	9
19.	ครูตักเตือนนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมได้	4.33	.659	มาก	7
เฉลี่ยรวม		4.26	.426	มาก	

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 มีการจัดการห้องเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.26$) เมื่อพิจารณาข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรกพบว่า อันดับแรกคือ ข้อที่ 6 ท่านวางแผนการสอนก่อนสอน ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมาคือข้อที่ 8 ท่านกำหนดวิธีสอนโดยคำนึงถึงคุณภาพของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.42$) อันดับสามคือข้อที่ 7 ท่านจัดเนื้อหาการเรียนเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.41$) และข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือข้อที่ 2 ท่านนำผลงานของนักเรียนมาใช้ตกแต่งชั้นเรียน ($\bar{X} = 3.85$) โดยทุกข้อคำถามมีระดับปฏิบัติในระดับมาก

4.4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและอันดับความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูรายด้าน

ที่	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4	n = 255		ระดับความคิดเห็น	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1.	สัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน	4.44	.427	มาก	2
2.	ภาวะผู้นำของครู	4.29	.482	มาก	4
3.	บุคลิกภาพของครู	4.36	.399	มาก	3
4.	ทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน	4.53	.424	มากที่สุด	1
5.	การนิเทศภายใน	4.15	.597	มาก	5

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ระดับมากที่สุด 1 ด้านคือ ปัจจัยทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$) และระดับมาก 4 ด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ปัจจัยสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ($\bar{X}=4.44$) ปัจจัยบุคลิกภาพของครู ($\bar{X}=4.36$) ปัจจัยภาวะผู้นำของครู ($\bar{X}=4.29$) และปัจจัยการนิเทศภายใน ($\bar{X}=4.15$)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและอันดับความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูด้านสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ภาพรวมและรายข้อ

ที่	ด้านสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน	n = 255		ระดับความคิดเห็น	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1.	ครูให้ความอบอุ่นเป็นมิตรและเป็นกันเองกับนักเรียน	4.43	.583	มาก	3
2.	ครูให้คำปรึกษาและชี้แนะแก่นักเรียนทั้งในด้านการเรียนและด้านส่วนตัว	4.37	.620	มาก	5
3.	ครูรักษาคำพูดและรักษาความลับของนักเรียน	4.48	.588	มาก	2
4.	ครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน	4.41	.614	มาก	4

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ที่	ด้านสัมพันธภาพที่ตีระหว่างครูกับนักเรียน	n = 255		ระดับความคิดเห็น	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
5.	ครูยอมรับความคิดเห็นและการแสดงออกของนักเรียน	4.52	.553	มากที่สุด	1
เฉลี่ยรวม		4.44	.427	มาก	

จากตารางที่ 4.5 ครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านสัมพันธภาพที่ตีระหว่างครูกับนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.44$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 1 ข้อคือ ครูยอมรับความคิดเห็นและการแสดงออกของนักเรียน ($\bar{X}=4.52$) และความคิดเห็นระดับมาก 4 ข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ครูยอมรับความคิดเห็นและการแสดงออกของนักเรียน ($\bar{X}=4.52$) ครูรักษาคำพูดและรักษาความลับของนักเรียน ($\bar{X}=4.48$) ครูให้ความอบอุ่นเป็นมิตรและเป็นกันเองกับนักเรียน ($\bar{X}=4.43$) และครูให้คำปรึกษาและชี้แนะแก่นักเรียนทั้งในด้านการเรียนและด้านส่วนตัว ($\bar{X}=4.37$)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและอันดับความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครู ด้านภาวะผู้นำของครู ภาพรวมและรายข้อ

ที่	ด้านภาวะผู้นำของครู	n = 255		ระดับความคิดเห็น	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1.	ครูเชื่อมโยงกิจกรรมภายในห้องเรียนกับภายนอกห้องเรียนไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน	4.26	.594	มาก	4
2.	ครูและนักเรียนพูดคุย อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	4.31	.605	มาก	3
3.	ครูจัดทำแบบฝึกหัด ใบงาน สื่อการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนรายบุคคล	4.18	.665	มาก	5
4.	ครูส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความสามารถทั้งในและนอกห้องเรียน	4.33	.609	มาก	2
5.	ครูกระตุ้นและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน	4.38	.602	มาก	1
ค่าเฉลี่ยรวม		4.29	.482	มาก	

จากตารางที่ 4.6 ครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านภาวะผู้นำของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.29$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ครูกระตุ้นและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน ($\bar{X}=4.38$) ครูส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความสามารถทั้งในและนอกห้องเรียน ($\bar{X}=4.33$) ครูและนักเรียนพูดคุย อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ($\bar{X}=4.31$) ครูเชื่อมโยงกิจกรรมภายในห้องเรียนกับภายนอกห้องเรียนไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน ($\bar{X}=4.26$) และครูจัดทำแบบฝึกหัด ใบงาน สื่อการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนรายบุคคล ($\bar{X}=4.18$)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและอันดับความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครู ด้านบุคลิกภาพของครู ภาพรวมและรายข้อ

ที่	ด้านบุคลิกภาพของครู	n = 255		ระดับความคิดเห็น	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1.	ครูสามารถควบคุมอารมณ์ให้อยู่ในสภาพปกติเมื่อเผชิญปัญหาทั้งในและนอกห้องเรียนได้	4.31	.598	มาก	7
2.	ท่านปรับตัวเข้ากับเพื่อนครูได้ดี	4.38	.635	มาก	5
3.	ครูยิ้มแย้มแจ่มใสเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะต่อนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน	4.46	.559	มาก	4
4.	ครูเชื่อมั่นในเทคนิคและวิธีการสอนของตนเองว่ามีประสิทธิภาพ	4.23	.632	มาก	10
5.	ครูสามารถสื่อสารเพื่อแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้อย่างทันท่วงที	4.23	.625	มาก	11
6.	ครูใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน	4.24	.650	มาก	9
7.	ครูกระตือรือร้นที่จะถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ให้แก่นักเรียน	4.47	.552	มาก	3
8.	ครูแต่งกายสะอาดและเรียบร้อยเหมาะสมกับการเป็นครู	4.50	.601	มากที่สุด	2
9.	ครูประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเที่ยงตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้	4.38	.575	มาก	6
10.	ครูให้ความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.27	.675	มาก	8

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ที่	ด้านบุคลิกภาพของครู	n = 255		ระดับความคิดเห็น	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
11.	ครูประพฤติตนตามกฎระเบียบของสถานศึกษา	4.52	.539	มากที่สุด	1
ค่าเฉลี่ยรวม		4.36	.399	มาก	

จากตารางที่ 4.7 ครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคลิกภาพของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 2 ข้อคือ ครูประพฤติตนตามกฎระเบียบของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.52$) และครูแต่งกายสะอาดและเรียบร้อยเหมาะสมกับการเป็นครู ($\bar{X} = 4.50$) และความคิดเห็นระดับมาก 9 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ครูกระตือรือร้นที่จะถ่ายทอดความรู้ต่างๆให้นักเรียน ($\bar{X} = 4.47$) ครูยิ้มแย้มแจ่มใสเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะต่อนักเรียน และเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 4.46$) ท่านปรับตัวเข้ากับเพื่อนครูได้ดี ($\bar{X} = 4.38$) ครูประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเที่ยงตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.38$) ครูสามารถควบคุมอารมณ์ให้อยู่ในสภาพปกติเมื่อเผชิญปัญหาทั้งในและนอกห้องเรียนได้ ($\bar{X} = 4.31$) ครูให้ความร่วมมือกับผู้ปกครอง และชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.27$) ครูใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน ($\bar{X} = 4.24$) ครูเชื่อมั่นในเทคนิคและวิธีการสอนของตนเองว่ามีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.23$) และครูสามารถสื่อสารเพื่อแก้ไขสถาน การณ์เฉพาะหน้าได้อย่างทันท่วงที ($\bar{X} = 4.23$)

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและอันดับความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครู ด้านทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน ภาพรวมและรายข้อ

ที่	ด้านทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน	n = 255		ระดับความคิดเห็น	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1.	ครูเชื่อว่านักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้	4.52	.560	มากที่สุด	5
2.	ครูเชื่อว่านักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ	4.49	.607	มาก	6
3.	ครูเชื่อว่าพฤติกรรมทางบวกเป็นสิ่งที่สอนได้และควรสอน	4.54	.545	มากที่สุด	3
4.	ครูเชื่อว่าหากนักเรียนแสดงพฤติกรรมทางบวกจะส่งผลให้เกิดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน	4.56	.528	มากที่สุด	2

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ที่	ด้านทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน	n = 255		ระดับความคิดเห็น	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
5.	ครูเชื่อว่าครูทุกคนต้องการให้นักเรียนเป็นคนดี	4.60	.580	มากที่สุด	1
6.	ท่านเชื่อว่าครูควรอุทิศตนในการทำงานเพื่อนักเรียน	4.53	.600	มากที่สุด	4
ค่าเฉลี่ยรวม		4.53	.424	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.8 ครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 5 ข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ครูเชื่อว่าครูทุกคนต้องการให้นักเรียนเป็นคนดี ($\bar{X}=4.60$) ครูเชื่อว่าหากนักเรียนแสดงพฤติกรรมทางบวกจะส่งผลให้เกิดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน ($\bar{X}=4.56$) ครูเชื่อว่าพฤติกรรมทางบวกเป็นสิ่งที่สอนได้และควรสอน ($\bar{X}=4.54$) ท่านเชื่อว่าครูควรอุทิศตนในการทำงานเพื่อนักเรียน ($\bar{X}=4.53$) และครูเชื่อว่านักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ($\bar{X}=4.52$) และความคิดเห็นระดับมาก 1 ข้อคือ ครูเชื่อว่านักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ ($\bar{X}=4.49$)

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและอันดับความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครู ด้านการนิเทศภายใน ภาพรวมและรายข้อ

ที่	ด้านการนิเทศภายใน	n = 255		ระดับความคิดเห็น	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1.	ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศการสอน	4.33	.642	มาก	1
2.	ผู้บริหารสำรวจความต้องการความช่วยเหลือด้านการสอนของครู	4.06	.814	มาก	6
3.	ผู้บริหารสังเกตการสอนของครูด้วยตนเอง	3.98	.924	มาก	7
4.	ท่านสังเกตการสอนของเพื่อนครู	4.09	.837	มาก	4
5.	ครูได้รับข้อมูลย้อนกลับจากการนิเทศการเรียนการสอน	4.08	.792	มาก	5
6.	ครูนำข้อมูลย้อนกลับจากการนิเทศการเรียนการสอนมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน	4.20	.723	มาก	3

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ที่	ด้านการนิเทศภายใน	n = 255		ระดับความคิดเห็น	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
7.	ท่านเคารพความคิดเห็นของผู้บริหารและเพื่อนครู	4.33	.615	มาก	2
ค่าเฉลี่ยรวม		4.15	.597	มาก	

จากตารางที่ 4.9 ครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการนิเทศภายในโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศการสอน ($\bar{X}=4.33$) ท่านเคารพความคิดเห็นของผู้บริหารและเพื่อนครู ($\bar{X}=4.33$) ครูนำข้อมูลย้อนกลับจากการนิเทศการเรียนการสอนมาปรับปรุงการจัด การเรียนการสอน ($\bar{X}=4.20$) ท่านสังเกตการสอนของเพื่อนครู ($\bar{X}=4.09$) ครูได้รับข้อมูลย้อนกลับจากการนิเทศการเรียนการสอน ($\bar{X}=4.08$) ผู้บริหารสำรวจความต้องการความช่วยเหลือด้านการสอนของครู ($\bar{X}=4.06$) และผู้บริหารสังเกตการสอนของครูด้วยตนเอง ($\bar{X}=3.98$)

4.5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

ผู้วิจัยวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 โดยใช้วิธีการถดถอยพหุคูณ แบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) โดยนำปัจจัยพยากรณ์จำนวน 5 ปัจจัย ได้แก่ 1. สัมพันธภาพที่ีระหว่างครูกับนักเรียน 2. ภาวะผู้นำของครู 3. บุคลิกภาพของครู 4. ทศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน และ 5. การนิเทศภายในเข้าสมการเพื่อตรวจสอบว่าตัวแปรใด ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression) ปัจจัยส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

ลำดับการเข้าของปัจจัยพยากรณ์	R	R ²	Adjusted R ²	F
(X ₃)	0.631	0.399	0.396	167.785*
(X ₃), (X ₅)	0.674	0.455	0.450	25.846*
(X ₃), (X ₅), (X ₁)	0.688	0.473	0.467	8.922*
(X ₃), (X ₅), (X ₁), (X ₄)	0.696	0.484	0.476	5.241*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.12 ค่าสัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของตัวพยากรณ์ ค่า t ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ค่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์โดยใช้วิธี stepwise

ปัจจัยพยากรณ์ที่นำเข้าสมการทั้งหมดในขั้นตอนเดียว	b	SE _b	β	t	p-value
Constant	.678	.252		2.687	.008**
บุคลิกภาพของครู (X ₃)	.349	.073	.327	4.791	.000**
การนิเทศภายใน (X ₅)	.205	.039	.287	5.303	.000**
สัมพันธภาพที่ีระหว่างครูกับนักเรียน (X ₁)	.138	.055	.138	2.478	.012*
ทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน (X ₄)	.132	.058	.132	2.289	.023*
R = .696		SE _{est} = .308			
R ² = .484					
F = 58.672					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.12 พบว่า เมื่อนำปัจจัยอิสระทั้ง 5 ตัวเข้าสมการ เพื่อตรวจสอบว่าปัจจัยใดได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ พบว่า ปัจจัยบุคลิกภาพของครู (X₃) ปัจจัยการนิเทศภายใน (X₅) ปัจจัยสัมพันธภาพที่ีระหว่างครูกับนักเรียน (X₁) และปัจจัยทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน (X₄) ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 อย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปแบบคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .349 , .205 , .138 และ .132 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .327 , .287 , .138 และ .132 ตามลำดับ ค่าสหสัมพันธ์การจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 (Y) กับปัจจัยพยากรณ์(X₃,X₅,X₁,X₄) เท่ากับ .696 และมีค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์ (SE_{est}) เท่ากับ .308

สามารถเขียนสมการปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ในรูปแบบคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = .678 + .349(X_3) + .205(X_5) + .138(X_1) + .132(X_4)$$

จากสมการถดถอยพหุคูณในรูปแบบคะแนนดิบ แสดงว่า ถ้าปัจจัยบุคลิกภาพของครู(X₃) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย คาดว่า การจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาจะเพิ่มขึ้น .349 หน่วย ถ้าปัจจัยการนิเทศภายใน (X₅) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย คาดว่า การจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาจะเพิ่มขึ้น .205 หน่วย ถ้าปัจจัยสัมพันธภาพที่ีระหว่างครูกับนักเรียน (X₁) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย คาดว่า การจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาจะเพิ่มขึ้น .138 หน่วย ถ้าปัจจัยทัศนคติเชิงบวกของครูต่อ

นักเรียน (X_4) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย คาดว่าการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาจะเพิ่มขึ้น .132 หน่วยและสามารถเขียนสมการพยากรณ์รูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$\bar{Z}_y = 0.327(Z_{X_3}) + 0.287(Z_{X_5}) + 0.138(Z_{X_1}) + 0.132(Z_{X_4})$$

จากสมการถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน แสดงว่า ถ้าปัจจัยบุคลิกภาพของครู (X_3) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย คาดว่าการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาจะเพิ่มขึ้น 0.327 หน่วย ถ้าปัจจัยการนิเทศภายใน (X_5) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย คาดว่า การจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาจะเพิ่มขึ้น 0.287 หน่วย ถ้าปัจจัยสัมพันธภาพที่ีระหว่างครูกับนักเรียน (X_1) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย คาดว่า การจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาจะเพิ่มขึ้น 0.138 หน่วย ถ้าปัจจัยทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน (X_4) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย คาดว่า การจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาจะเพิ่มขึ้น .132 หน่วย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพของการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ที่มีต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4

5.1.2 สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจัยด้านสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ภาวะผู้นำของครู บุคลิกภาพของครูทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียนและการนิเทศภายใน มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

5.1.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จังหวัดปทุมธานี ในปีการศึกษา 2560 มีโรงเรียนจำนวน 22 โรงเรียน จำนวนครูทั้งหมด 1,919 คน
กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จังหวัดปทุมธานี ในปีการศึกษา 2560 โดยใช้เกณฑ์การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป G*Power 3.1.9.2 และใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 266 คน

5.1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย ระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานของครู

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ประกอบด้วย

1. สัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน
2. ภาวะผู้นำของครู
3. บุคลิกภาพของครู
4. ทักษะคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน
5. การนิเทศภายใน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80- 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 มีค่าความเชื่อมั่นระหว่าง .733 ถึง .911 และแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .942

5.1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 266 คน โดยได้รับแบบสอบถามคืนมาทั้งหมด 255 คน คิดเป็นร้อยละ 95.86

5.1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ทางการสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์สภาพการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาและความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) แบบขั้นตอน (Stepwise)

5.1.7 ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ระดับการศึกษาและประสบการณ์ทางการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 62.35 รองลงมาคือมีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 36.07 และครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทางการสอนน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 51.76 รองลงมาคือมีประสบการณ์ทางการสอนตั้งแต่ 10-20 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 23.13 และมีประสบการณ์ทางการสอนมากกว่า 20 ปีจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 21.96

2. ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 พบว่า ครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 มีการจัดการห้องเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรกพบว่า อันดับแรกคือ ข้อที่ 6 ท่านวางแผนการสอนก่อนสอน รองลงมาคือข้อที่ 8 ท่านกำหนดวิธีสอนโดยคำนึงถึงวุฒิภาวะของผู้เรียน อันดับสามคือข้อที่ 7 ท่านจัดเนื้อหาการเรียนเหมาะสม สกกับระดับของผู้เรียน และข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือข้อที่ 2 ท่านนำผลงานของนักเรียนมาใช้ตก แต่งชั้นเรียน โดยทุกข้อคำถามมีระดับปฏิบัติในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 พบว่า ครูมีความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ระดับมากที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียนและระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ปัจจัยบุคลิกภาพของครู ปัจจัยภาวะผู้นำของครูและปัจจัยการนิเทศภายในโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ อันดับแรก คือ ปัจจัยทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน อันดับสองคือ ปัจจัยสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน อันดับสามคือ ปัจจัยบุคลิกภาพของครู อันดับสี่คือ ปัจจัยภาวะผู้นำของครูและอันดับห้าคือปัจจัยการนิเทศภายใน

4. ผลการศึกษาปัจจัยที่สามารถพยากรณ์จัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาและความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 พบว่า ปัจจัยจำนวน 4 ตัว คือ 1. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพของครู (X_3) 2. ปัจจัยการนิเทศภายใน (X_5) 3. ปัจจัยสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน (X_1) 4. ปัจจัยด้านทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน (X_4) และทั้ง 4 ตัวแปรสามารถร่วมกันพยากรณ์จัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ได้ร้อยละ 47.60 เขียนเป็นสมการคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$\hat{Y} = .678 + .349(X_3) + .205(X_5) + .138(X_1) + .132(X_4)$$

$$\widehat{Z}_y = .327(Z_{X_3}) + .287(Z_{X_5}) + .138(Z_{X_1}) + .132(Z_{X_4})$$

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ในครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลเพื่อเป็นการขยายผลการวิจัยให้ชัดเจน และเกิดประโยชน์ยิ่งขึ้นและสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป ดังนี้

5.2.1 อภิปรายเกี่ยวกับสภาพการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

พบว่า ครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 มีการจัดการห้องเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับประทวน มูลหล้า (2552:บทคัดย่อ) พบว่า สมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู ระดับมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 1 โดยภาพรวม มีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ยุวดี ยางสวย (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า ครูอาชีวศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี มีสมรรถนะด้านการบริหารจัดการในห้อง เรียนในระดับมาก สอดคล้องกับ จารุวรรณ เพ็ชรบุญ (2554 : บทคัดย่อ) พบว่า สมรรถนะการบริหารจัดการห้องเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ วชิราภรณ์ คำคล้าย (2551 : บทคัดย่อ) พบว่า การจัดการชั้นเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรีเขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกพบว่า อันดับแรกคือ ข้อที่ 6 ครูวางแผนการสอนก่อนสอน ครูต้องกำหนดทิศทางการจัดการเรียนการสอนให้ชัดเจน ทั้งวัตถุประสงค์การสอน เนื้อหาการสอน วิธีสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแนวทางการวัดผล ผู้เรียน (ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์.2558 : 8) สอดคล้องกับ ฆนัท ธาตุทอง (2552 : 18) กล่าวถึง มาตรฐานการปฏิบัติงานของครูว่า ครูพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง ครูเลือกใช้ปรับปรุงหรือสร้างแผนการสอน บันทึกการสอนหรือเตรียม การสอนในลักษณะอื่นๆที่สามารถนำไปใช้จัด กิจกรรมการเรียนการสอน ให้นักเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ รองลงมาคือข้อที่ 8 ครูกำหนดวิธีสอนโดยคำนึงถึงวุฒิภาวะของผู้เรียน ครูต้องจัดลำดับเนื้อหาสาระ ความรู้ที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน พร้อมทั้งให้ผู้เรียนได้มีโอกาสวางแผนการเรียนร่วมกับผู้สอนและให้ผู้เรียนได้ตระหนักในคุณค่าของความรู้ ความสามารถที่ได้รับจากผู้สอน หรือการ ศึกษาค้นคว้าตามที่ได้รับ มอบหมายให้เต็มตามอัตภาพ (สันติ บุญภิรมย์. 2557 : 115) สอดคล้องกับฆนัท ธาตุทอง (2552 : 17) กล่าวว่า ครูใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียน รู้มากที่สุด ตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ โดยวิเคราะห์วินิจฉัยปัญหาความต้องการที่แท้จริงของนักเรียน ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่จะให้ได้ผลดีกว่าเดิม รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบ อันดับสามคือข้อที่ 7 ครูจัดเนื้อหาการเรียนเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสม ของแต่ละระดับการศึกษา และเมื่อพิจารณาข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดสามลำดับสุดท้ายพบ

ว่า ข้อคำถามที่มีค่า เฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 2 ครูนำผลงานของนักเรียนมาใช้ตกแต่งชั้นเรียน เพราะครูยังไม่นำผลงานของนักเรียนมาใช้ตกแต่งชั้นเรียนเท่าที่ควร ซึ่งการนำผลงานของนักเรียนมาใช้ตกแต่งชั้นเรียน จะเป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนและกระตุ้นความสนใจในการเรียน พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยในการสอนจะมีการมอบหมายงานให้นักเรียนทำในห้องเรียนจะมีสัมพันธภาพที่ดีของครูและนักเรียน ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน (ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์.2558:6) รองลงมาคือข้อ 5 ครูเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกในชั้นเรียนอย่างเพียงพอและพร้อมใช้งานเพราะปัจจุบันมีปัญหาในเรื่องของจำนวนนักเรียนมากเกินไปในแต่ละห้อง ทำให้อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในห้องเรียนไม่เพียงพอ ครูควรตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการห้องเรียนด้านกายภาพ ต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกภายในชั้นเรียนอย่างเพียงพอพร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา ซึ่งประกอบด้วยโต๊ะ เก้าอี้ ทั้งของผู้เรียนและผู้สอน กระดานดำบอร์ดสำหรับจัดนิทรรศการหรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการจัดเตรียมการในด้านวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นไว้อย่างครบถ้วนและมีคุณภาพดีพร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา (สันติ บุญภิรมย์. 2557 :115)และข้อ 3 ครูจัดทำป้ายนิเทศในชั้นเรียนให้ทันสมัยเนื่องมาจากภาระงานด้านการสอนและภาระงานอื่นๆที่มีมาก ทำให้ครูไม่เปลี่ยนป้ายนิเทศให้ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ในยุคปัจจุบัน ซึ่งป้ายนิเทศจัดเป็นแหล่งเรียนรู้อันมีคุณค่าของห้องเรียน ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญ ที่จะใช้งานศิลปะที่ทำขึ้นเองเชื่อมโยงกับสาระสำคัญของวิชาต่างๆ แสดงออกมาให้นักเรียนเห็นในรูปแบบของป้ายนิเทศที่สวยงามน่าสนใจน่าติดตามทั้งในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน ครูสามารถใช้ป้ายนิเทศเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ ใฝ่รู้ในเนื้อหาที่น่าเสนอได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพระราช บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กล่าวว่า ต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

5.2.2 อภิปรายเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของครูที่มีต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

ครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 มีความคิดเห็นต่อปัจจัยทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน มีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับ 1 จากแบบสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัจจัยทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านเชื่อว่าครูทุกคนต้องการให้นักเรียนเป็นคนดี ($\bar{x}=4.60$) เพราะ ความเชื่อของมนุษย์ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีเหตุผล แต่ความเชื่อต้องประกอบด้วยเหตุผลเฉพาะของแต่ละบุคคล (แสงเดือน ทวีสิน. 2539 : 82) สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2541 : ออนไลน์) กล่าวถึงแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 ข้อที่สอง คือ ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน เสริมสร้างความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ ทัศนคติเชิงบวกเป็นแนวโน้มที่บุคคลจะเข้าหาสิ่งเร้าหรือสถานการณ์นั้นในลักษณะความพึงพอใจ ความชอบ เห็นด้วยหรือสนับสนุน ทัศนคติเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และความสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ เนื่องจากทัศนคติเป็นสิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ถ้าการเรียนรู้หรือประสบการณ์นั้นเปลี่ยนแปลงไป ทัศนคติดังกล่าวก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย (พาสนา จุฬรัตน์. 2548 : 182)

สอดคล้องกับ มนต์ ธาตุทอง (2552 : 78) กล่าวถึง งานวิจัยที่ทำการวิเคราะห์คำตอบของครูจำนวน 105 คน ซึ่งมหาวิทยาลัยเวอร์มอนต์คัดเลือกมาว่าเป็นครูสอนดีและอุทิศตนทำงานเพื่อเด็กเล็กและวัยรุ่นผลงานวิจัยชี้ให้เห็นว่าแนวคิดของครูกลุ่มนี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการดำเนินการในห้องเรียน คำตอบที่ได้จากครูเกือบทุกคนสะท้อนให้เห็นทัศนคติเชิงบวกและความเชื่อในการกระทำเชิงบวกและเชื่อว่านักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้พฤติกรรมทางบวกได้ สอดคล้องกับ Thomas Gordon (2535 : 35) กล่าวว่า แม้สิ่งแวดล้อมในการทำงานจะดีเยี่ยม ชั้นเรียนขนาดเล็ก นักเรียนไม่มาก เงินเดือนสูง แต่ถ้าครูไม่มีความพอใจและเป็นสุขกับงานแล้ว ก็ไม่สามารถสอนได้ดีและมีความสุข

ครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 มีความคิดเห็นต่อปัจจัยการนิเทศภายใน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด จากแบบสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัจจัยการนิเทศภายใน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสังเกตการสอนของครูด้วยตนเอง ทั้งนี้ผู้บริหารควรสังเกตการสอนของครูอย่างสม่ำเสมอเพราะ ผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558 : 12-13) กล่าวถึงผู้บริหารกับการนิเทศภายในว่า การนิเทศภายในเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องจัดดำเนินการเพื่อช่วยเหลือครูให้ปฏิบัติการในหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ มีขวัญและกำลังใจดีพร้อมที่จะร่วมกันทำงานด้วยความเต็มใจ สอดคล้อง กับ เชษฐพงษ์สินทรัพย์ (2552 : 307) กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีบทบาทต่อการนิเทศภายในโรงเรียน ดังนี้ สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการนิเทศภายในอย่างจริงจัง ทำหน้าที่เป็นวิทยากรที่ดีของครูทุกโอกาส ให้คำแนะนำชี้แหล่งวิชาการให้แก่ครู การบริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศในทุกด้านและประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศสอดคล้องกับประทวน มูลหล้า (2552 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า การนิเทศภายในเป็นการติดตามการสอนของครูอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องโดยผู้บริหารเพื่อให้ครูใช้วิธีการสอนและจัดการชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับกาญจนา ชิดสิน (2558 : บทคัดย่อ) พบว่าครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานการจัดการงานนิเทศการเรียนการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการวางแผนการจัดการงานนิเทศการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับพิมพ์จันทร์ อุบลภาพ (2560 : บทคัดย่อ) พบว่าครูมีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสมุทรสาครโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับจิรวรรณ เมฆมณฑา (2560 : บทคัดย่อ) พบว่า ความคิดเห็นของครูต่อการนิเทศภายในโรงเรียนของสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

5.2.3 อภิปรายเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ได้แก่ ปัจจัยบุคลิกภาพของครู (X_3) ปัจจัยการนิเทศภายใน (X_5) ปัจจัยสัมพันธภาพที่ีระหว่างครูกับนักเรียน (X_1) ปัจจัยทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน (X_4) ตามลำดับ โดยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยบุคลิกภาพของครู (X_3) เป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์จัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ได้เป็นอันดับที่ 1 เพราะว่า บุคลิกภาพที่ดีจะทำให้เกิดความมั่นใจในการแสดงออกได้มากขึ้น เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปโอกาสในการสร้างโอกาสในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นมีมากขึ้นและทำให้ได้รับความเชื่อมั่นศรัทธาจากผู้พบเห็นปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับ ธีระ รุญเจริญ (2526 : 61) พบว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนในชั้นเรียนมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพของครูและสอดคล้องกับ ชาญชัย อาจินสมาจาร (2544 : 45) พบว่า บุคลิกภาพของครูมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบรรยากาศในชั้นเรียน โดยครูสามารถทำได้เป็นอย่างมากในการทำให้เกิดบรรยากาศในทางบวก เช่น เป็นตัวอย่างในเจตคติและพฤติกรรมทางบวกและการสร้างสรรค์ต่อเพื่อนร่วมงาน นักเรียน ผู้ปกครอง ใช้อำนาจหน้าที่อย่างยุติธรรมส่งเสริมความคิดหรือความร่วมมือ กระตุ้นให้นักเรียนเรียนรู้ เป็นต้น และสอดคล้องกับเทตยา แก้วศรีหา (2558 : บทคัดย่อ) พบว่า บุคลิกภาพของครูเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการสอนของครูผู้สอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01และสอดคล้องกับศศิธร ชันดิธรางกูร (2551 : 11) กล่าวว่า บุคลิกภาพของครูอาจจะส่งผลต่อความรู้สึกทางบวกหรือทางลบแก่นักเรียนได้ เช่น ถ้าการพบกันครั้งแรกครูต้อนรับนักเรียนทุกคนด้วยท่าทีอบอุ่นและเป็นมิตรจะทำให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อครูและห้องเรียนในทางตรงกันข้ามถ้าครูเริ่มต้นวันแรกด้วยท่าทีที่เข้มงวด นักเรียนจะรู้สึกไม่สบายใจและอาจจะเลยไปถึงความรู้สึกที่ไม่ดีต่อชั้นเรียนและวิชาที่เรียนด้วยสอดคล้องกับสันติ บุญภิรมย์ (2557 : 125) กล่าวว่า บุคลิกภาพของผู้สอนช่วยสร้างบรรยากาศแบบประชาธิปไตย บรรยากาศประเภทนี้เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ได้ดี

2. ปัจจัยการนิเทศภายใน (X_5) เป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์จัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ได้เป็นอันดับที่ 2 เพราะว่า การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน ปัจจุบันบุคลากรภายในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารและครู ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเพียงพอเป็นผู้รู้ปัญหาแท้จริงและสามารถจะติดตามการปฏิบัติงานหรือผลการนิเทศได้ตลอดเวลาเพราะอยู่ใกล้ชิดกัน ทำให้งานดำเนินไปถึงจุดมุ่งหมายโดยไม่ขาดความต่อเนื่องและยังเป็นการสร้างการยอมรับซึ่งกันและกันด้วย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของจุไร ชูรักษ์ (2540 : บท คัดย่อ) พบว่า การนิเทศภายในโรงเรียนกับพฤติกรรมการสอนของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เบญจวรรณ นุชโส (2552:บทคัดย่อ) พบว่า ก่อนและระหว่างการนิเทศการสอนแบบคู่สัญญาของครูปฐมวัยมีระดับคะแนนคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทั้งโดยรวมและรายด้าน คือ ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการประเมินผลพัฒนาการของเด็กปฐมวัยและด้านคุณลักษณะและบุคลิก ภาพของครูปฐมวัย ผลงานวิจัยของประทวน มูลหล้า (2552 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า การนิเทศภายในมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนทั้งภาพรวมและรายด้าน เนื่องมาจากการนิเทศภายในเป็นการติดตามการสอนของครูอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องโดยผู้ บริหาร เพื่อให้ครูใช้วิธีการสอนและจัดการชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ปัจจัยสัมพันธ์ภาพที่ตระหว่งครูกับนักเรียน (X_1) เป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์จัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ได้เป็นอันดับที่ 3 เพราะว่าสัมพันธ์ภาพระหว่างครูและนักเรียนเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญยิ่งต่อการแสดงพฤติกรรมของนักเรียนสอดคล้อง กับปิยะ คงอุบล (2553:45)กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีความสำคัญและมีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมของนักเรียน กล่าวคือ ถ้าครูมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน นักเรียนก็จะเกิดความไว้วางใจในตัวครู เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับการเรียน เรื่องส่วนตัว เรื่องครอบครัว ฯลฯ นักเรียนสามารถวางใจและเชื่อมั่นว่า ครูสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ แต่ถ้านักเรียนไม่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อครูหรือไม่ไว้วางใจในตัวครู นักเรียนอาจใช้วิธีแก้ด้วยตนเอง เช่น มีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่สนใจการเรียน ขาดความรับผิดชอบ คบเพื่อนเที่ยวเตร่ เป็นต้น สอดคล้องกับ Joyce McLeod, et. al. (อ้างใน ศศิธร ชันติธรางกูร. 2551 : 11) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นไปด้วยดีหรือไม่เพียงใดโดยความสัมพันธ์ดังกล่าวประกอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน หรือนักเรียนกับนักเรียนด้วยกันเอง หรือแม้กระทั่งความสัมพันธ์ระหว่างครูในโรงเรียนหรือครูกับผู้บริหาร สอดคล้องกับ Peter Hook and Andy Vass (2545 : 26) ก กล่าวว่า ครูที่มีประสิทธิภาพมักใช้วิธีการหลากหลายในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับนักเรียน เช่น จำและเรียกชื่อนักเรียน ทักทายเมื่อพบนักเรียนตามทางเดินหรือในห้องอาหาร แสดงความสนใจอย่างแท้จริงอีกทั้งยังให้ความสนใจในตัวนักเรียนใส่ใจค้นหาและชื่นชมความสามารถและคุณสมบัติที่เขามี สอดคล้องกับ ประดินันท์ อุปรมย์ (อ้างใน ปริญญาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. 2558:50) กล่าวว่า สัมพันธภาพที่ตระหว่งนักเรียนกับครูเป็นประเด็นสำคัญ ถ้าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี หมายถึง ทั้งครูและนักเรียนต่างมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม ครูให้ความเป็นกันเองแก่นักเรียน ให้นักเรียนเป็นอิสระและมีความสุขใจในการทำกิจกรรม บรรยากาศภายในห้องเรียนก็จะไม่ตึงเครียด เป็นบรรยากาศที่รื่นรมย์น่าเรียน น่าสอน ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี อันจะนำไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียน ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความคุ้นเคย สนุกสนมเป็นกันเองระหว่างครูและนักเรียนได้ดี

4. ปัจจัยทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน (X_4) เป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์จัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ได้เป็นอันดับที่ 4 เพราะทัศนคติเป็นพื้นฐานที่แท้จริงในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของแต่ละบุคคล ครูที่มีทัศนคติเชิงบวกและเชื่อในการกระทำเชิงบวกย่อมสอนให้นักเรียนมีพฤติกรรมทางบวก และสามารถสร้างบรรยากาศ

ภาคที่ดีให้เกิดแก่นเรียน เมื่อครูมีทัศนคติต่อนักเรียนในทางที่ดีแล้วจะส่งผลต่อการบริหารจัดการห้องเรียนของครูที่ดีด้วยเช่นกันสอดคล้องกับสุรางค์ โค้วตระกูล (2548 : 366) ที่กล่าวว่า ทัศนคติเป็นอัจฉริยะหรือแนวโน้มที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสนองตอบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้า ซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งคน วัตถุ สิ่งของหรือความคิด ทัศนคติอาจจะเป็นบวกหรือลบ ถ้าบุคคลมีทัศนคติบวกต่อสิ่งใดก็จะมีพฤติกรรมที่จะเผชิญต่อสิ่งนั้น ถ้ามีทัศนคติลบก็จะหลีกเลี่ยง สอดคล้องกับผลวิจัยของ ประทวน มูลหล้า (2552 : บทคัดย่อ) พบว่า ทัศนคติของครูต่อนักเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 สอดคล้องกับประดินันท์ อุปรมัย (2544 : 121) กล่าวว่า ครูที่มีทัศนคติที่ดีต่อการสอน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนและเป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดี ย่อมเป็นผู้ที่สามารถสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดแก่นเรียนที่ตนเองสอนได้มากกว่าครูที่มีทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวตรงกันข้าม สอดคล้องกับผลวิจัยของเดือนเพ็ญ สุขสมาน (2549 : บทคัดย่อ) พบว่า ทัศนคติต่อวิชาชีพครูมีความสัมพันธ์กับการสร้างสรรค์บรรยากาศการเรียนรู้ทางบวกในชั้นเรียน โดยทัศนคติต่อวิชาชีพครูส่งผลต่อการสร้างสรรค์บรรยากาศการเรียนรู้ทางบวกในชั้นเรียนของครูผู้สอนสูงสุด

5.2.4 อภิปรายเกี่ยวกับปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

ปัจจัยภาวะผู้นำของครูเป็นปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 อาจเป็นเพราะ ปัจจุบันการพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21 เริ่มด้วยการฝึกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูเปลี่ยนจากครูสอนเป็นพี่เลี้ยง ครูฝึก (Coach) การเรียนแบบบูรณาการสหวิชาการเชื่อมโยงความรู้กับจินตนาการเปลี่ยนแปลงไปสู่รูปแบบให้ผู้เรียนมีทักษะที่ต้องการ เช่น การทำงานร่วมกัน ความคิดสร้างสรรค์ และการสื่อสารที่ดี ซึ่งการจัดการศึกษาต้องสร้างความพอใจให้ผู้เรียนและทำท้ายสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอยากเรียน โดยให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อการสอนทุกรูปแบบ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล ให้ผู้เรียนมีทักษะในการสืบค้นและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ขวลิต โพธิ์นคร. 2560 : ออนไลน์) สอดคล้องกับมาตราที่ 24 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจจะเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ สอดคล้องกับสุรรัตน์ พัฒนเชียร (2552 : 130-142) การแสดงออกของครูและนักเรียนในการร่วมกันทำงานอย่างร่วมมือรวมพลังนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การเรียนการสอนแบบเก่าในห้องเรียน ที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง ที่ใช้วิธีการท่องจำเนื้อหา ตามแผนการสอน ตามกรอบหลักสูตร หรือทำโจทย์ปัญหาเพียงอย่างเดียวจึงไม่ตอบโจทย์ในสภาพการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน ครูจึงต้องปรับบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้นำในห้องเรียนไปสู่การทำหน้าที่เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกต่อผู้เรียน จึงทำให้ปัจจัยภาวะผู้นำของครูเป็นปัจจัยที่ไม่มีน้ำหนักพยานการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 2 ครูนำผลงานของนักเรียนมาใช้ตกแต่งชั้นเรียน ครูผู้สอนควรนำผลงานของนักเรียนมาใช้ตกแต่งชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้กับนักเรียนที่มีความตั้งใจในการสร้างสรรค์ผลงานของตนเองอีกทั้งยังช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีเพื่อให้นักเรียนกระตือรือร้นความสนใจในการเรียนและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

2. บุคลิกภาพของครู เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 มากเป็นอันดับ 1 โดยพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 5 ครูสามารถสื่อสารเพื่อแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้อย่างทันท่วงที หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพของครู โดยมีการจัดฝึกอบรมพัฒนาบุคลิกภาพให้กับครู และครูควรพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองให้มีความมั่นใจในตนเองและแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้

3. การนิเทศภายใน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 มากเป็นอันดับ 2 โดยพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 7 ผู้บริหารสังเกตการสอนของครูด้วยตนเอง ผู้บริหารควรมีการนิเทศการเรียนการสอนครูอย่างสม่ำเสมอเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเพื่อให้ครูนำผลการนิเทศมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการกำกับนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการห้องเรียนของครูได้

4. สัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 มากเป็นอันดับ 3 โดยพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ครูให้คำปรึกษาและชี้แนะแก่นักเรียนทั้งในด้านการเรียนและด้านส่วนตัว ครูควรพัฒนาสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียนโดยแสดงความตั้งใจรับฟัง ให้คำปรึกษาและชี้แนะแก่นักเรียนทั้งในด้านการเรียนและด้านส่วนตัว ให้ความเป็นมิตรและมีรอยยิ้มให้กับนักเรียนเสมอพร้อมทั้งมองโลกในแง่ดีและควบคุมอารมณ์ได้ดี

5. ทักษะคิดเชิงบวกของครูต่อนักเรียน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 มากเป็นอันดับ 4 โดยพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ครูเชื่อว่านักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ ครูควรมีทัศนคติเชิงบวกที่ดีต่อนักเรียน เข้าใจความแตกต่างของผู้เรียนว่าผู้เรียนแต่ละคนมีลักษณะที่แตกต่างกันทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา และเชื่อว่าผู้เรียนจะสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพของตน

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. สภาพการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 พบว่า ข้อคำถามมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านนำผลงานของนักเรียนมาใช้ตกแต่งชั้นเรียน ในการทำวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นต้น

2. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 พบว่า ปัจจัยด้านการนิเทศภายใน เป็นปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ในการทำวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษา บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาและการพัฒนารูปแบบการนิเทศการเรียนการสอน เป็นต้น

3. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ได้แก่ ปัจจัยบุคลิกภาพของครู ปัจจัยการนิเทศภายในปัจจัยสัมพันธ์ภาพที่ีระหว่างครูกับนักเรียนและปัจจัยด้านทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน

3.1 ปัจจัยบุคลิกภาพของครูในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษา การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูด้านบุคลิกภาพความเป็นครู

3.2 ปัจจัยการนิเทศภายใน ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษา การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในที่ส่งเสริมการจัดการห้องเรียน

3.3 ปัจจัยสัมพันธ์ภาพที่ีระหว่างครูกับนักเรียน ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับนักเรียน

3.4 ปัจจัยด้านทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการทำงานของครู

บรรณานุกรม

- กรองทอง จิระเดชากุล. 2550. **คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : ธารอักษร.
- กาญจนา ศิลา. 2556. “การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางเขน.” **ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กาญจนา ชิดสิน. 2558. “การจัดการงานนิเทศการสอนของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3.” **ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- กวีภัทร ฉาวชานา. 2558. “การพัฒนาตัวชี้วัดทักษะการจัดการห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 ของครู.” **ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ฉันท ชาติทอง. 2552. **การจัดการชั้นเรียนห้องเรียนแห่งความสุข**. กรุงเทพฯ : เพชรเกษมการพิมพ์.
- จู่ไร ชูรัช. 2540. “ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในโรงเรียนกับพฤติกรรมการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดพัทลุง.” **ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จารุวรรณ เพียรบุญ. 2554. “สมรรถนะการบริหารจัดการห้องเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร.” **ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จักรแก้ว นามเมือง. 2555. “บุคลิกภาพของครูและลักษณะการสอนที่ดี.” **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์(วิทยาเขตพะเยา)**. ปีที่ 1(ฉบับที่2) : 1-15.
- จำเนียร น้อยท่าช้าง. 2555. **ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครูและลักษณะของครูที่ดี**. [Online]. Available : <https://www.kroobannok.com/2601>.
- จันทราภาศ จิตรแก้ว. 2559. “ประสิทธิภาพการจัดการชั้นเรียนของครูระดับประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในจังหวัดตรัง.” **ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้.
- จีรวรรณ เมฆมณฑา. 2560. “ความคิดเห็นของครูต่อการนิเทศภายใน โรงเรียนของสำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร.” **วารสารออนไลน์บัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง**. [Online]. Available : <http://www.edujournal.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/800.ru>.

เฉลิมพล โพธิ์ศรี .2546. “การวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ.” ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชาญชัย อาจิมสมาจาร. 2548. การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : เคแอนด์พีบุ๊คส์.

เชษฐพงษ์ สิ้นทรัพย์. 2551. “การศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น : ศึกษาเฉพาะโรงเรียนบ้านดอนหันวิทยาสาร.” ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชวลิต โพธิ์นคร. 2560. การศึกษาไทยในยุค Thailand 4.0.

[Online]. Available : <http://km.li.mahidol.ac.th/thai-studies-in-thailand-4-0/>.

ณัฐพล แยมสอาด. 2551. “การศึกษาตัวแปรเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษา 2 กรุงเทพมหานคร.” ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ดีจุลีโอ รอเบิร์ด. 2545. ห้องเรียนสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

เดือนเพ็ญ สุขสมาน. 2549. “การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสรรค์สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางบวกในห้องเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มเขตเจ้าพระยา สังกัดกรุงเทพมหานคร.” ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เต็มศักดิ์ คทวนิช. 2546. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ทรงพล ภูมิพัฒน์. 2541. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ธีระ รุญเจริญ. 2525. การเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

บันลือ พุกชะวัน. 2537. การนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

บัญชา แสนทวี. 2539. “การศึกษารูปแบบเชิงเหตุผลของตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของครูผู้สอนในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.” ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. สาขาการวิจัยและการพัฒนาหลักสูตร. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เบญจวรรณ นุชโส. 2552. “ผลการนิเทศการสอนแบบคู่สัญญาที่มีต่อคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูปฐมวัย.” ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- บุญจันทร์ สีสันต์. 2557. *วิธีวิจัยทางการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : มิน เซอร์วิส ซัพพลาย.
- ประสาธ อิศรปรีดา. 2539. *สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : นำอักษรการพิมพ์.
- ประดินันท์ อุปรมย์. 2544. *หลักและแนวคิดเกี่ยวกับจิตวิทยาเพื่อการแนะแนว*.
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประทวน มูลหล้า. 2552. “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต1.” *ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- ปิยะ คงอุบล. 2553. “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวสัมพันธ์ภาพของครูและนักเรียนกับพฤติกรรมการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดม่วง สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร.” *ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
- ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. 2558. *การจัดการห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้*.
กรุงเทพฯ : มิน เซอร์วิส ซัพ พลาย.
- ประไพศรี ลิ้มพะกร ชูศักดิ์ เอกเพชรและบรรจง เจริญสุข. 2558. “ภาวะผู้นำครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคใต้ตอนบน.” *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. ปีที่ 15(ฉบับที่1) : 95-108.*
- พรนพ พุกกะพันธุ์. 2544. *ภาวะผู้นำและการจูงใจ*. กรุงเทพฯ : จามจุรีโปรดัก.
- พาสนา จุรัตน์. 2548. *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรี ศานติอาวรรณ. 2552. “สภาพการนิเทศภายในของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่.” *สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- พัชรินทร์ ช่วยศิริ. 2554. “การศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนวัดประดู่ฉิมพลี.” *ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- พิสมัย แก้วเจริญผลและคณะ. 2559. “การพัฒนากลยุทธ์การจัดการชั้นเรียนของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต1และเขต2.” *ปริญาการศึกษาดุขุฎิบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.*
- พิมพ์จันทร์ อุบลภาพ. 2560. “ความคิดเห็นของครูต่อนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสมุทรสาคร.” *วารสารออนไลน์ บัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. [Online]. Available : <http://www.edu-journal.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/581.ru>*

- ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร. 2553. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. [Online]. Available : <https://person.mwit.ac.th/01-Statutes/NationalEducation.pdf>.
- ภัทมน มาพิจารณา. 2559. บุคลิกภาพความเป็นครูที่ดี. [Online]. Available : <http://teacherpersonality.blogspot.com/>.
- ยุวดี ยางสวย. 2550. “สมรรถนะด้านการบริหารจัดการในห้องเรียนของครูอาชีวศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี.” ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. 2559. ภาวะผู้นำ ทฤษฎี การวิจัยและแนวทางสู่การพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศศิธร ขันดิธรางกูร. 2551. “การจัดการชั้นเรียนของครูมีอาชีพ.”วารสารครุศาสตร์. ปีที่ 1(ฉบับที่2) : 1-15.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. 2557. จิตวิทยาสำหรับครู. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วิลเลียม กลาสเซอร์. 2546. ครูดีมีคุณภาพ. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- วราภรณ์ ตระกูลสฤต. 2549. จิตวิทยาการปรับตัว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วิเชียร วิทยอุดม. 2550. ภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ : บริษัทธีระฟิล์ม และโซเท็กซ์ จำกัด.
- วชิรภรณ์ คำคล้าย. 2551. “การจัดการชั้นเรียนของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต1.” ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิภาดา คุปตานนท์. 2551. การจัดการและพฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ส เจริญการพิมพ์.
- วาสนา ต่อชาติและคณะ. 2555. “สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานขนาดกลาง.” ปรินญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- วิชัย มานะพิมพ์. 2556. “การพัฒนาแบบการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา.” ปรินญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- วิโรจน์ สารรัตน์. 2557. ภาวะผู้นำ ทฤษฎีและนันทศาสตร์ร่วมสมัยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : หจก.ทิพย์วิสุทธิ์.
- สมจิต สวธนไพบูลย์. 2535. วิทยาศาสตร์สำหรับครูประถม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2537. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสงเดือน ทวีสิน. 2539. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : เอ็กเพรส มีเดีย.

- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2541. แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู พ.ศ.2539.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุรพล พยอมแย้ม. 2548. จิตวิทยาสัมพันธ์ภาพ. กรุงเทพฯ : สหทัยพัฒนาการพิมพ์.
- สุพัตรา ผลรัตน์ไพบูลย์. 2550. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี.”
วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์. ปีที่ 8 (ฉบับที่3) : 112-119.
- สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2558.
คู่มือการนิเทศสู่วิธีการปฏิบัติที่ดี. นนทบุรี : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สิริอร วิชชาวุธและคณะ. 2552. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สุรีย์รัตน์ พัฒนเจียรและพร้อมพิไล บัวสุวรรณ. 2552. “ตัวแบบความสามารถทางภาวะผู้นำครู
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.” วารสารเกษตรศาสตร์(สังคม).
ปีที่ 30(ฉบับที่2) : 130-142.
- สันติ บุญภิรมย์. 2557. การบริหารจัดการในห้องเรียน.
กรุงเทพฯ : บริษัท ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4. 2559. แผนปฏิบัติการประจำปี
งบประมาณ. กรุงเทพฯ.
- สวาท ตีละโพธิ์. 2558. “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้
การจัดการชั้นเรียนและบรรยากาศของโรงเรียนกับความสามารถในการเผชิญ
และฟื้นฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน
สังกัดกรุงเทพมหานคร.” ปรินญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต
สาขาการบริหารการศึกษา. วิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สำนักงานรับรองและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2560. รายงานการสังเคราะห์ผลการประเมิน
คุณภาพภายนอกรอบสาม พ.ศ. 2554 – 2558. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2560. นโยบาย ปีงบประมาณ พ.ศ.2560
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. [Online]. Available :
<https://drive.google.com/file/d/0B0mhdoJa5Sbqc0NEekRVNzZiYm8/view>.
- อาคม วัดโรสง. 2547. หน้าที่ผู้นำในการบริหารการศึกษา. สงขลา : การกิจเอกสารและตำรา
มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อาภารัตน์ ราชพัฒน์. 2554. “การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.”
ปรินญาปรัชญาดุสิตบัณฑิต การบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ยุค, ปีเตอร์. 2545. ห้องเรียน : นำอย่างไรให้ได้ผล. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

- Bobby Taylor. 2009. **“Classroom Management Impacts Student Achievement : Tips to Thrive and Survive.”** Jackson State University : Abstract.
- Darci Borden. 2013. **“Classroom Management Research For Beginning Teachers.”** The Degree Master in Teaching Faculty of The Evergreen State College : Abstract.
- Deena Vanhouson. 2013. **“Effective Classroom Management in Student-Centered Classroom.”** Education Master : Abstract.
- Fazalur, et.al. 2010. **“Let the Teacher the Challenge of Classroom Management.”** International Journal of Business and Social Science : Abstract.
- M. S. Farooq. 2011. **“Perceptions of Prospective Teachers About Factors Influencing Classroom Management.”** Journal of Quality and Technology Management : Abstract.
- Mehmet Erdogan and Abdulkadir Kurt. 2015. **“A Review of Research on Classroom Management in Turkey.”** Social and Behavioral Sciences 186 (2015) 9-14 : Abstract.
- Thomas Gordon. 2535. เสริมประสิทธิภาพครู. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- University of Toronto. 2010. **“Factors that Influence the Classroom Management Style of New Teachers.”** Ontario Education Research Exchange : Abstract.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือราชการประกอบการดำเนินการวิจัย

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

.....

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือจากผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านในการตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงมากที่สุดและตอบให้ครบทุกข้อคำถามโดยไม่ต้องลงชื่อในแบบสอบถาม แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 34 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 19 ข้อ

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่าน
นางสาวนันทา ชินนิธิพัฒน์
นักศึกษาระดับปริญญาโท
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามโดยใส่เครื่องหมาย / ลงใน ( ) ตามสภาพความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ระดับการศึกษาของท่าน ( ) ปริญญาตรี ( ) สูงกว่าปริญญาตรี
 2. ท่านมีประสบการณ์ทางการสอน ( ) น้อยกว่า 10 ปี
 ( ) 10 - 20 ปี
 ( ) มากกว่า 20 ปี

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 4

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามโดยใส่เครื่องหมาย / ลงใน ( ) ตามสภาพความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

1. โปรดพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่า ท่านมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ในระดับใด โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับความเห็นของท่าน ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้านคือ 1. สัมพันธภาพที่ติระหว่างครูกับนักเรียน 2. ภาวะผู้นำของครู 3. บุคลิกภาพของครู 4. ทักษะเชิงบวกของครูต่อนักเรียน 5. การนิเทศภายใน

2. เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามเป็นดังนี้

ระดับความคิดเห็น	คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

ที่	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	<u>ปัจจัยด้านสัมพันธภาพที่ติระหว่างครูกับนักเรียน</u> ท่านให้ความอบอุ่นเป็นมิตรและเป็นกันเองกับนักเรียน					
2.	ท่านให้คำปรึกษาและชี้แนะแก่นักเรียนทั้งในด้านการเรียนและด้านส่วนตัว					

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ที่	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครู ระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.	ท่านรักษาคำพูดและรักษาความลับของนักเรียน					
4.	ท่านประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน					
5.	ท่านยอมรับความคิดเห็นและการแสดงออกของนักเรียน					
ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของครู						
6.	ท่านเชื่อมโยงกิจกรรมภายในห้องเรียนกับ ภายนอกห้องเรียนไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน					
7.	ท่านและนักเรียนพูดคุย อภิปรายแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน					
8.	ท่านจัดทำแบบฝึกหัด ใบงาน สื่อการสอนและ กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สนับสนุนและพัฒนา ศักยภาพของนักเรียนรายบุคคล					
9.	ท่านส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความสามารถทั้ง ในและนอกห้องเรียน					
10.	ท่านกระตุ้นและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าร่วม กิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน					
ปัจจัยด้านบุคลิกภาพของครู						
11.	ท่านสามารถควบคุมอารมณ์ให้อยู่ในสภาพปกติ เมื่อเผชิญปัญหาทั้งในและนอกห้องเรียนได้					
12.	ท่านปรับตัวเข้ากับเพื่อนครูได้ดี					
13.	ท่านยิ้มแย้มแจ่มใส เจรจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะต่อ นักเรียนและเพื่อนร่วมงาน					
14.	ท่านเชื่อมั่นในเทคนิคและวิธีการสอนของตนเอง ว่ามีประสิทธิภาพ					
15.	ท่านสามารถสื่อสารเพื่อแก้ไขสถานการณ์เฉพาะ หน้าได้อย่างทันที่					
16.	ท่านใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน					
17.	ท่านกระตือรือร้นที่จะถ่ายทอดความรู้ต่างๆให้แก่ นักเรียน					
18.	ท่านแต่งกายสะอาดและเรียบร้อยเหมาะสมกับ การเป็นครู					

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ที่	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครู ระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
19.	ท่านประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่าง เที่ยงตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้					
20.	ท่านให้ความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนใน การพัฒนาคุณภาพการศึกษา					
21.	ท่านประพฤติตนตามกฎระเบียบของสถานศึกษา					
ปัจจัยด้านทัศนคติเชิงบวกของครูต่อนักเรียน						
22.	ท่านเชื่อว่านักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และ พัฒนาตนเองได้					
23.	ท่านเชื่อว่านักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตาม ศักยภาพ					
24.	ท่านเชื่อว่าพฤติกรรมทางบวกเป็นสิ่งที่สอนได้และ ควรสอน					
25.	ท่านเชื่อว่าหากนักเรียนแสดงพฤติกรรมทางบวก จะส่งผลให้เกิดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน					
26.	ท่านเชื่อว่าครูทุกคนต้องการให้นักเรียนเป็นคนดี					
27.	ท่านเชื่อว่าครูควรอุทิศตนในการทำงานเพื่อ นักเรียน					
ด้านการนิเทศภายใน						
28.	ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศการสอน					
29.	ผู้บริหารสำรวจความต้องการความช่วยเหลือด้าน การสอนของครู					
30.	ผู้บริหารสังเกตการสอนของครูด้วยตนเอง					
31.	ท่านสังเกตการสอนของเพื่อนครู					
32.	ท่านได้รับข้อมูลย้อนกลับจากการนิเทศการเรียน การสอน					
33.	ท่านนำข้อมูลย้อนกลับจากการนิเทศการเรียนการสอน มาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน					
34.	ท่านเคารพความคิดเห็นของผู้บริหารและเพื่อนครู					

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ที่	สภาพการจัดการห้องเรียนของครูระดับ มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
11.	ท่านผสมผสานเทคนิควิธีการสอนหลากหลาย รูปแบบในชั้นเรียน					
12.	ท่านเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วน ร่วมกับกิจกรรมต่างๆในชั้นเรียน					
13.	ท่านจัดกิจกรรมให้นักเรียนสามารถทำงานเป็น กลุ่มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้อย่างมี ความสุข					
14.	ท่านกำหนดบทลงโทษนักเรียนที่ไม่ปฏิบัติตาม กฎระเบียบในชั้นเรียน					
15.	ท่านเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการ กำหนด กฎ ระเบียบของชั้นเรียน					
16.	ท่านอธิบายให้นักเรียนเข้าใจถึงเหตุผลการ กำหนด กฎ ระเบียบของชั้นเรียน					
17.	ท่านส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับและปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบของชั้นเรียน					
18.	ท่านใช้วิธีการสื่อสารอย่างเป็นกัลยาณมิตรใน การปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน					
19.	ท่านตักเตือนนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่ เหมาะสมได้					

ภาคผนวก ค
ตารางแสดงค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ
นियามศัพท์เฉพาะ

ตารางแสดงค่าความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามศัพท์เฉพาะ
แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC
	1	2	3	4	5		
1. ท่านให้ความอบอุ่นเป็นมิตรและเป็นกันเองกับนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2. ท่านให้คำปรึกษาและชี้แนะแก่นักเรียนทั้งในด้านการเรียนและด้านส่วนตัว	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
3. ท่านให้ความจริงใจและรักษาความลับของนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
4. ท่านประพฤติตนแบบเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
5. ท่านยอมรับความคิดเห็นและการแสดงออกของนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
6. ท่านเชื่อมโยงกิจกรรมภายในห้องเรียนกับภายนอกห้องเรียนไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
7. ท่านและนักเรียนพูดคุย อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8
8. ท่านจัดทำแบบฝึกหัด ใบงาน สื่อการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนรายบุคคล	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8
9. ท่านส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความสามารถทั้งในและนอกห้องเรียน	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8
10. ท่านกระตุ้นและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

ตารางแสดงค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC
	1	2	3	4	5		
11. ท่านสามารถควบคุมอารมณ์ให้อยู่ในสภาพปกติเมื่อเผชิญปัญหาทั้งในและนอกห้องเรียนได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
12. ท่านปรับตัวเข้ากับเพื่อนครูได้ดี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
13. ท่านยิ้มแย้มแจ่มใส เกรงใจด้วยถ้อยคำที่ไพเราะต่อนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
14. ท่านเชื่อมั่นในเทคนิคและวิธีการสอนของตนเองว่ามีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
15. ท่านสามารถสื่อสารเพื่อแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้อย่างทันท่วงที	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
16. ท่านใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
17. ท่านกระตือรือร้นที่จะถ่ายทอดความรู้ต่างๆต่อนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
18. ท่านแต่งกายสะอาดและเรียบร้อยเหมาะสมกับการเป็นครู	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
19. ท่านประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเที่ยงตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
20. ท่านให้ความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
21. ท่านประพฤติตนตามกฎระเบียบของสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

ตารางแสดงค่าความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามศัพท์เฉพาะ (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC
	1	2	3	4	5		
22. ท่านเชื่อว่านักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
23. ท่านเชื่อว่านักเรียนสามารถตนเองได้ตามศักยภาพ	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8
24. ท่านเชื่อว่าพฤติกรรมทางบวกเป็นสิ่งที่สอนได้และควรสอน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
25. ท่านเชื่อว่าหากนักเรียนแสดงพฤติกรรมทางบวกจะส่งผลให้เกิดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8
26. ท่านเชื่อว่าครูทุกคนต้องการให้นักเรียนเป็นคนดี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
27. ท่านเชื่อว่าครูควรอุทิศตนในการทำงานเพื่อนักเรียน	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8
28. ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศการสอน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
29. ผู้บริหารสำรวจความต้องการความช่วยเหลือด้านการสอนของครู	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
30. ผู้บริหารสังเกตการสอนของครูด้วยตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
31. ท่านสังเกตการสอนของเพื่อนครู	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
32. ท่านได้รับข้อมูลย้อนกลับจากการนิเทศการเรียนการสอน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
33. ท่านนำข้อมูลย้อนกลับจากการนิเทศการเรียนการสอนมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
34. ท่านเคารพความคิดเห็นของผู้บริหารและเพื่อนครู	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

ตารางแสดงค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ
แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการห้องเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC
	1	2	3	4	5		
1. ท่านจัดที่นั่งนักเรียนตามกิจกรรมการเรียนการสอน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2. ท่านนำผลงานของนักเรียนมาใช้ตกแต่งชั้นเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
3. ท่านจัดทำป้ายนิเทศในชั้นเรียนให้ทันสมัย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
4. ท่านใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
5. ท่านเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกในชั้นเรียนอย่างเพียงพอและพร้อมใช้งาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
6. ท่านวางแผนการสอนก่อนสอน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
7. ท่านจัดเนื้อหาการเรียนเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
8. ท่านกำหนดวิธีสอนโดยคำนึงถึงวุฒิภาวะของผู้เรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
9. ท่านกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับตัวนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
10. ท่านกำหนดวิธีวัดประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
11. ท่านผสมผสานเทคนิควิธีการสอนหลากหลายรูปแบบในชั้นเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

ตารางแสดงค่าความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามศัพท์เฉพาะ (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC
	1	2	3	4	5		
12. ท่านเปิดโอกาสนักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆในชั้นเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
13. ท่านจัดกิจกรรมให้นักเรียนสามารถทำงานเป็นกลุ่มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้อย่างมีความสุข	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
14. ท่านกำหนดบทลงโทษนักเรียนที่ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบในชั้นเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
15. ท่านเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบของชั้นเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
16. ท่านอธิบายให้นักเรียนเข้าใจถึงเหตุผลการกำหนดกฎระเบียบของชั้นเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
17. ท่านส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบของชั้นเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
18. ท่านใช้วิธีการสื่อสารอย่างเป็นกัลยาณมิตรในการปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
19. ท่านตักเตือนนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวนันทฎา ชินนธิพัฒน์
วัน-เดือน-ปีเกิด	3 มิถุนายน 2532
สถานที่เกิด	จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 399/225 ตำบลบางเตือ อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี 12000
ประวัติการศึกษา	
ปีการศึกษา 2555	สำเร็จการศึกษา การศึกษาบัณฑิต (ก.ศ.บ.) สาขาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2560	สำเร็จการศึกษา ครุศาสตรบัณฑิตสาขามหาบัณฑิต(ค.อ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2555-2557	เจ้าหน้าที่ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น
พ.ศ. 2557-2558	ครู โรงเรียนอำนวยการกสิกรรม
พ.ศ. 2558-ปัจจุบัน	ครู โรงเรียนปทุมวิไล